

340.1523

ด352.21

ร.3

ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดเศวตฉัตร
เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. 2543

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา

ตุลาคม 2541

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

130022

ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดเศวตฉัตร
เขตคลองสาน . กรุงเทพมหานคร

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา

ตุลาคม 2541

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดเสด็จ นครปฐม กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2541 ที่มีความรับผิดชอบด้านการเรียนต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 30 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน กลุ่มทดลอง คือ กลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามความรับผิดชอบด้านการเรียน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ t - test

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนมีความรับผิดชอบด้านการเรียนดีขึ้นหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความรับผิดชอบด้านการเรียนดีกว่า นักเรียนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

THE EFFECT OF GROUP WORK ON LEARNING RESPONSIBILITY
OF MATHAYOM SUKSA I STUDENTS OF WAT SAWETTACHAT SCHOOL
IN KLONGSAN DISTRICT, BANGKOK

AN ABSTRACT

BY

KHUMNEUNG YOULERT

Presented in partial Fulfillment of the requirements for the master
of Education degree in Educatuon of Psychology

October 2541

106

This purpose of this experimental research was to study the effect of Group work on learning responsibility of responsibility of Mathayom Suksa I students of Wat Sawethachat school in Klongsan District, Bangkok in the acadmic year 1998. The Subject were 30 Mathayom Suksa I students on learning responsibility questionnaire were below the percentile rank of 25. Then they were randomly divided into experimental group and control group; each group consisted of 15 studetns. The experimental group was exposed to Group work on learning responsibility program. The instrument was exposed to the learning responsibility questionnaire and t-test was used to analysis of the data

The results were as follows :

1. The learning responsibility of the students exposed to the group work program was significantlty better the experiment at .01 level.
2. The learning responsibility of the students exposed to group work was significanty better than the others students that was not exposed to group work at .01 level.

สารนิพนธ์
เรื่อง

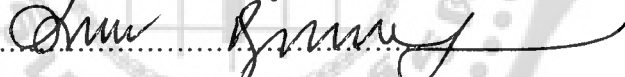
ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดเศวตฉัตร
เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร

ของ
นางสาวค่านิ่ง อยู่เลิศ

ได้รับอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอก จิตวิทยาการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.อารี พันธัมณี)

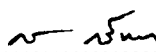
ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรจิตวิทยาการศึกษา

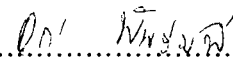

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร นิตรุกกุล)

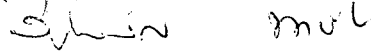
หัวหน้าภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา

วันที่ 12 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2541

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ กมรัตน์ กรีทอง)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อารี พันธัมณี)

..... กรรมการ
(อาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา)

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณา และความช่วยเหลือของ
รองศาสตราจารย์ กมลรัตน์ กรีทอง รองศาสตราจารย์ ดร. อารี พันธุ์มณี และ
อาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษา คำแนะนำ
ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาทุกท่านที่กรุณาให้
คำปรึกษา และให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา

ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการ และคณะอาจารย์โรงเรียนเคหะทุ่งสองห้องวิทยา
1 กรุงเทพมหานคร ที่อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1 ทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และขอขอบคุณ
ผู้อำนวยการ และคณะอาจารย์โรงเรียนวัดเศวตฉัตร เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร
ที่อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนนักเรียนที่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
ทุกคน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และการทดลอง

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยขอน้อมรำลึกพระคุณของบุพการี รวมทั้งสมาชิกทุกคนใน
ครอบครัวที่ให้การสนับสนุน และเป็นกำลังใจมาโดยตลอด จนสารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์

คำนิง อยู่เลิศ

สารบัญ

บทที่

หน้า

1. บทนำ

ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	3
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม.....	5
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม.....	17
เอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ.....	19
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ.....	25

3. วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง.....	28
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	28
วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ.....	28
สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง.....	31
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	32
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	32

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	35
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	35

5. บทย่อ สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

บทย่อ.....	58
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	38
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	38
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	38
วิธีดำเนินการทดลอง.....	39
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	39
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	39
อภิปรายผล.....	39
ข้อเสนอแนะ.....	41
บรรณานุกรม.....	43
ภาคผนวก.....	47
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	105

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1. แสดงแบบแผนการทดลองแบบ Randomized Control Group Pretest - Posttest Design.....	31
2. เปรียบเทียบความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม.....	36
3. เปรียบเทียบผลต่างความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนที่เข้าร่วม กิจกรรมกลุ่มกับนักเรียนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม.....	37
4. ตารางแสดงคะแนนผลต่างความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม.....	97
5. ตารางแสดงคะแนนความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม กลุ่มกับนักเรียนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม.....	99
6. แสดงผลต่างความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียน ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม.....	100
7. แสดงผลต่างความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียน ที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม.....	101
8. ผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ.....	102
9. แสดงค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามความรับผิดชอบด้านการเรียน.....	103

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในยุคกระแสโลกาภิวัตน์นี้ได้นำสิ่งที่เป็นคุณค่าและปฏิญมาสู่สังคมไทย โลกยุคนี้เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารที่ดาโถมมาสู่มนุษย์ในทุกหนแห่ง ทำให้คนต้องคิด ต้องตัดสินใจอย่างรวดเร็ว วิธีชีวิตเปลี่ยนแปลงไป สังคมมีความสับสนวุ่นวาย สลับซับซ้อนมากขึ้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาเยาวชนให้เติบโตเป็นกำลังของชาติอย่างมีคุณภาพ การที่จะพัฒนาบุคลิกภาพให้ดีมีจริยธรรมประจำใจสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี และปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยปัจจุบัน เช่น ความประพฤติของนักเรียนหรือเยาวชน ข้าราชการไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ ความสับสนวุ่นวายต่าง ๆ ในสังคม สาเหตุมาจากบุคคลเหล่านี้ขาดคุณสมบัติพื้นฐาน 5 ประการ คือ ความรับผิดชอบ ความสม่ำเสมอ ความพยายามพึ่งตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง และความซื่อสัตย์เที่ยงตรง (ลัญญา ลัญญาวิรัตน์. 2514 : 77)

การพัฒนาประเทศให้เจริญนั้นจำเป็นต้องพัฒนาคน ทำให้คนมีคุณภาพด้วยการปลูกฝังสร้างเสริมให้มีการศึกษา มีทักษะ มีความรู้ โดยเฉพาะความรับผิดชอบซึ่งเป็นคุณลักษณะหนึ่งของบุคคลที่แสดงถึงความเป็นผู้มีวุฒิภาวะทางด้านอุปนิสัย เพราะแต่ละบุคคลย่อมมีบทบาทที่จะต้องกระทำมากมายในสังคม เช่น บทบาทของพลเมืองที่ดี บทบาทของลูก บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของนักเรียน เป็นต้น (ละม้าย ศรีหัตต์ และจรรยา สุวรรณหัต. 2520 : 112)

จากข้อความดังกล่าวเห็นได้ว่าความรับผิดชอบมีความสำคัญ และจำเป็นต้องปลูกฝังให้กับนักเรียน เพราะความรับผิดชอบเปรียบเสมือนรากฐานสำคัญที่ทำให้กิจกรรมต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ดังที่ จรรยา สุวรรณหัต (2521 : 24) กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นลักษณะที่สำคัญของความเป็นพลเมืองดี มีลักษณะที่ช่วยให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปอย่างราบรื่น และสงบสุข

จากการสำรวจปัญหาด้านการเรียนการสอนของโรงเรียนวัดเสด็จนคร เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยได้สัมภาษณ์อาจารย์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งหมด 17 คน พบว่าอาจารย์ร้อยละ 82 ให้ความเห็นว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีพฤติกรรมไม่เอาใจใส่ต่อการเรียน ไม่ตั้งใจปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย ไม่ส่งการบ้านตรงตามกำหนด ถ้าส่งก็เป็นงานที่ไม่มีคุณภาพ ขาดความละเอียดรอบคอบตรวจทาน และเมื่อมีข้อบกพร่องมักจะแก้ไขและติดตามผลงาน พฤติกรรมเหล่านี้แสดงถึงความไม่รับผิดชอบด้านการเรียน ดังนั้นทำให้การเรียนการสอนไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ กล่าวคือ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดเสด็จนคร เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร การเรียนทุกกลุ่มวิชาโดยเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ระดับ 1 ร้อยละ 81 ของนักเรียนทั้งหมดจาก 122 คน ซึ่ง

l เป็นผลจากความรับผิดชอบด้านการเรียนต่ำ จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนต่ำไปด้วย ดังที่
 สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2514:76) กล่าวว่า การกระทำทุกอย่างจะดีหรือเลวขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบ
 ของบุคคล บุคคลที่มีความรับผิดชอบสูงย่อมเอาใจใส่ต่อหน้าที่ของตน ทั้งส่วนที่เกี่ยวข้องกับตน
 และเกี่ยวข้องกับผู้อื่น ส่วนบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่ำ ไม่สนใจในหน้าที่การงาน ปล่อยปละ
 ละเลย เป็นผลให้ตนเองและสังคมเสียหาย ความรับผิดชอบจึงเป็นคุณลักษณะที่พึงปรารถนาของ
 สังคม และเป็นคุณลักษณะพื้นฐานของบุคคลอันจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ นอกจากนี้
 วิจิตร สิ้นสิริ (2521 : 5) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนควรให้นักเรียนได้มีโอกาสทำ
 กิจกรรมกลุ่มร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อฝึกทักษะในการทำงานกลุ่ม รู้จักวิธีการปรึกษาหารือเพื่อ
 แก้ปัญหาร่วมกันก่อให้เกิดความสามัคคี และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในทุกด้าน ส่วน
 สุนน อมรวิวัฒน์ (2526 : 158) กล่าวว่า แนวทางในการปลูกฝังความรับผิดชอบในวัยเด็กเป็น
 สิ่งที่จะต้องศึกษาและอาศัยเทคนิค วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เร้าใจผู้เรียนให้เกิดความสนใจ
 กระตือรือร้น และมีส่วนร่วมในกิจกรรม รู้จักแสดงความคิดเห็น วิจารณ์ และให้เหตุผล มี
 ศรัทธาที่จะปฏิบัติตามอันจะเป็นการสร้างเสริมศีลธรรม และจริยธรรมได้ดีกว่าการบรรยาย และ
 การดำเนินคดีเรียน ๑

การพัฒนาความรับผิดชอบสามารถทำได้หลายวิธี วิธีหนึ่งที่ผู้วิจัยจะคิดว่าจะนำมาใช้พัฒนา คือ การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ทั้งนี้ เพราะกิจกรรมกลุ่มเป็นกิจกรรมของกลุ่มบุคคล
 ขนาดประมาณ 12 - 15 คน อยู่ในสถานที่เดียวกัน บุคคลที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มต้องแสดง
 บทบาทด้วยตนเอง ได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมากที่สุด สบโชค พูลนวม (2523 : 50)
 ศึกษาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนหญิงมีความรู้สึก
 รับผิดชอบสูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นิภา วิจิตรศิริ (2521 : 49 - 50) ศึกษา
 ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่านักเรียนที่
 ฝึกกิจกรรมกลุ่มมีความรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
 ระดับ .05 คมเพชร ฉัตรสุกกุล (2522 : 14) ศึกษาพบว่า การใช้กิจกรรมกลุ่มพัฒนาความ
 รับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มความ
 รับผิดชอบสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะศึกษาผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่มีผล
 ต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2541 โรงเรียน
 วัดเสด็จฉัตร เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. เพื่อเปรียบเทียบความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มกับนักเรียนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนมีความรับผิดชอบด้านการเรียนดีขึ้นหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความรับผิดชอบด้านการเรียนดีกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางให้อาจารย์และผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนได้นำเทคนิคกิจกรรมกลุ่มไปพัฒนาความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดเสด็จจร เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2541 ที่มีความรับผิดชอบด้านการเรียนต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมาจำนวน 30 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดเสด็จจร เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2541 ที่มีความรับผิดชอบด้านการเรียนต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมาจำนวน 30 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน
3. ตัวแปรที่ศึกษา
 - 3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ วิธีพัฒนาความรับผิดชอบด้านการเรียน โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม
 - 3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความรับผิดชอบด้านการเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม หมายถึง วิธีการที่ผู้วิจัยจัดประสบการณ์ให้แก่ นักเรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และเพื่อเป็นการพัฒนาความรับผิดชอบด้านการเรียน โดยให้มีการปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่ม สมาชิกได้เรียนรู้ที่จะแก้ปัญหา วิเคราะห์ปัญหา ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หรือร่วมกันกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกันโดยใช้เทคนิคการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ได้แก่ กรณีตัวอย่าง สถานการณ์จำลองและเกม โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1.1 ขั้นมีส่วนร่วม เป็นขั้นที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการกระทำกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติและคิดค้นแสวงหาสิ่งที่ต้องการที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง นักเรียนมีโอกาสดำเนินการออกทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา เช่น การแสดงออกทางกาย วาจา เพื่อเป็นสื่อความหมายกับผู้อื่นที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และการที่นักเรียนเกิดความรู้สึกสิ่งที่ได้ลงมือกระทำอย่างแท้จริงนั้นจะช่วยให้นักเรียนจำเนื้อหาได้นาน ทำให้นักเรียนวิเคราะห์และสรุปสิ่งที่เรียนรู้นั้นด้วยตนเอง

1.2 ขั้นวิเคราะห์ ในขั้นนี้นักเรียนจะช่วยวิเคราะห์ประสบการณ์ในการเรียนรู้จากการได้ฝึกปฏิบัติ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถประเมินความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก วิธีการ ผลการเรียนรู้ และช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเองมากขึ้น

1.3 ขั้นประยุกต์หลักการ นักเรียนสามารถรวบรวมแนวคิดต่าง ๆ จากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และสามารถนำมาสรุปเป็นหลักการของตนเอง รวมถึงการเชื่อมโยงการเรียนรู้ของตนเองกับผู้อื่นได้

1.4 ขั้นประเมินผล ผู้เรียนจะเป็นผู้ประเมินการเรียนรู้ด้วยตนเอง และของกลุ่ม รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะ และติชมร่วมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ได้

วิธีการนี้ใช้กับกลุ่มทดลอง

(②) ความรับผิดชอบด้านการเรียน หมายถึง การที่นักเรียนสามารถปฏิบัติภารกิจที่ตนได้กระทำได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องให้ผู้อื่นคอยตักเตือน หรือควบคุม เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายอันได้แก่

2.1 เอาใจใส่การเรียน ตั้งใจปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย

2.2 ละเอียครอบคอบ

2.3 ตรงต่อเวลา

2.4 ยอมรับผลงานที่ตนกระทำและปรับปรุงแก้ไขผลงานในหน้าที่ของตน

3. กลุ่มทดลอง หมายถึง นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มจำนวน 15 คน

4. กลุ่มควบคุม หมายถึง นักเรียนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มจำนวน 15 คน

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม และ ความรับผิดชอบต่อตนเอง โดยแบ่งเป็นหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม
 - 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม
 - 1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ
 - 2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ
 - 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

1.1.1 ความหมายของกลุ่ม

จำเนียร ช่างโชติ และคนอื่น ๆ (2521 : 4 - 6) ได้ให้ความหมายของกลุ่มพอสรุปได้ดังนี้

1. กลุ่มจะต้องเกิดจากบุคคลอย่างน้อยที่สุด 2 คนมาประกอบกัน
2. กลุ่มจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กัน หมายความว่า ทั้งกลุ่มและบุคคลจะแยกจากกันไม่ได้จะต้องเกี่ยวข้องกัน มีปฏิริยาโต้ตอบกันทั้งทางด้านความคิด กิริยาท่าทางการกระทำ หรือคำพูด

3. มีความสนใจร่วมกันเพื่อสมาชิกจะได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน

4. มีการปฏิบัติต่อกัน เพื่อให้กลุ่มบรรลุจุดมุ่งหมาย จึงต้องมีการกำหนดหน้าที่ แบ่งความรับผิดชอบและระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เป็นแนวทางให้สมาชิกปฏิบัติ

ศุภวดี บุญวงศ์ (2527 : 6) ได้ให้ความหมายของกลุ่มไว้ว่า

1. จะต้องประกอบด้วยสมาชิกตั้งแต่สองคนขึ้นไป
2. สมาชิกภายในกลุ่มจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กัน พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และมีความสัมพันธ์กันทางด้านจิตใจ

เขาวภา กันทรวิชากุล (2530 : 6) ได้กล่าวถึงความหมายของคำว่า กลุ่ม ไว้ว่า หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปรวมกันโดยมีการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน มีการยอมรับและเข้าใจกัน ได้รับผลประโยชน์ร่วมกันและมีจุดมุ่งหมายที่จะกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน

ฤทัยรัตน์ ธรเสนา (2535 : 30) ได้กล่าวถึงความหมายของกลุ่มไว้ว่า กลุ่ม หมายถึง การที่บุคคลอยู่รวมกันมีปฏิสัมพันธ์กัน ร่วมกันทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อแก้ปัญหาหรือมุ่งสู่เป้าหมายร่วมกันของกลุ่ม โดยที่แต่ละบุคคลจะมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน

ดังนั้นกลุ่ม จึงหมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมารวมกัน มีปฏิสัมพันธ์กัน มีความสนใจร่วมกัน มีการยอมรับและเข้าใจกัน โดยมีการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน มีจุดมุ่งหมายที่จะกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อแก้ปัญหาหรือมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน ซึ่งสมาชิกจะได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน

1.1.2 ประเภทของกลุ่ม

เรื่องของ “กลุ่ม” ได้รับความสนใจจากบุคคลในวงการต่าง ๆ เป็นอันมากและได้มีผู้คิดค้นนำหลักการของพลังกลุ่มไปใช้เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมปฏิบัติการทางสังคมอย่างกว้างขวางในรูปแบบและจุดมุ่งหมายต่าง ๆ เช่น (นิภา วิจิตรศิริ. 2525 : 18 - 20)

1. กลุ่มฝึกอบรม (T-Group or Training Group) เป็นการช่วยให้บุคคลที่เข้ามาอยู่ในกลุ่มได้เพิ่มการตระหนักรู้ เกี่ยวกับความรู้สึกที่เป็นอยู่และการสร้างทักษะในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล นอกจากนี้แล้วยังเป็นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่ม เช่น การเข้าใจแนวโน้มต่าง ๆ การสื่อความหมายบทบาทรวมทั้งผลของการดำเนินการบทบาทอย่างมีประสิทธิภาพ

2. กลุ่มฝึกอบรมความไวในการรับรู้ (Sensitivity Training Group) เป็นการฝึกหรือการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ และรับรู้สิ่งต่าง ๆ เช่น การรับรู้ความรู้สึกความนึกคิด เหตุผลและประสบการณ์ทั้งของตนเองและของผู้อื่น การฝึกการรับรู้นี้จะเป็เครื่องส่งเสริมให้บุคคลเกิดความเข้าใจตนเอง ยอมรับตนเอง เห็นความสำคัญของการพัฒนา ปรับปรุงตนเอง รวมทั้งเกิดความเข้าใจความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้อื่น

3. กลุ่มฝึกอบรมขั้นพื้นฐาน (BST-Group or Basic Skill Training Group) บางครั้งเรียกว่ากลุ่มอบรมเพื่อนมนุษย์สัมพันธ์ (Training Human Relations Laboratory) เป็นการสร้างให้สมาชิกในกลุ่มได้มีทักษะเบื้องต้นในด้านมนุษยสัมพันธ์ และการพัฒนาทักษะเพื่อนำไปใช้

4. กลุ่มฝึกฝนทดลอง (Laboratory Training Group) เป็นโครงการที่มุ่งให้เกิดประสบการณ์ เพิ่มพูนความเข้าใจและทักษะของการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ เพิ่มความสามารถในการวิเคราะห์พฤติกรรมของบุคคลและกลุ่ม

5. กลุ่มเผชิญหน้า (Encounter Group) เป็นกลุ่มที่เน้นความเจริญงอกงามส่วนบุคคล มุ่งให้บุคคลรู้จักตัวเอง รู้จักสภาพความเป็นจริงของตนเองอันจะช่วยให้เขาได้เกี่ยวข้องกับคนอื่นอย่างเปิดเผยและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

6. กลุ่มทนทาน (Marathon Group) เป็นกลุ่มที่พบกันหลายช่วงเวลาติดต่อกันไปโดยใช้เวลามากกว่า 12 ชั่วโมงในแต่ละครั้ง จากการพบปะติดต่อกันหลาย ๆ ครั้งนี้จะทำให้สมาชิกในกลุ่มได้ค้นพบและศึกษาความคิดของตนเองและของผู้อื่น ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดำเนินตามแบบแผนในการปฏิสัมพันธ์กัน ความขัดแย้งกัน มีอคติต่อกันและความกลมเกลียวสามัคคีกัน

7. การให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม (Group Counseling) เป็นการให้ความช่วยเหลือบุคคลปกติให้มีการยอมรับปัญหาต่าง ๆ ของตนเองและพยายามแก้ไขปัญหานั้นก่อนที่จะกลายเป็นปัญหารุนแรง การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มยังจะช่วยให้ผู้ที่มีปัญหาได้เรียนรู้และนำความคิดทั่วไปจากกลุ่มมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

8. กลุ่มจิตบำบัดรักษา (Group Psychotherapy) เป็นรูปหนึ่งของการแก้ไขโดยการพบปะกันในกลุ่มเล็ก ๆ ระหว่างคนไข้และผู้ให้การบำบัดรักษาติดต่อกันเป็นระยะเวลาอันยาวนาน โดยมีความมุ่งหมายที่จะทำให้สมาชิกในกลุ่มเกิดการหยั่งเห็นและเข้าใจสาเหตุของปัญหาทางสังคม อารมณ์และจิตใจ รวมทั้งมีความสามารถที่จะลดหรือแก้ปัญหาดังกล่าวได้

9. กิจกรรมกลุ่ม (Group Work) เป็นการนำเอาประสบการณ์มาวางแผน และแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการในสมาชิกแต่ละคน และการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มโดยส่วนรวม ประสบการณ์ในกลุ่มจะทำให้เกิดพัฒนาการในตัวบุคคลทุกคน และกลุ่มก็จะดำเนินไปด้วยความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งเอาไว้ นอกจากนี้การทำกิจกรรมกลุ่มนั้นจะเกี่ยวข้องกับการรับรู้เรื่องความต้องการของบุคคลอื่น และทักษะในการแสดงออกถึงความเข้าใจดังกล่าวในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านใดแก่สมาชิกขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายว่าต้องการจะให้เกิดการเรียนรู้ในด้านใด ก็จัดให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายนั้น

นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มแบบต่าง ๆ อีก ที่มีชื่อแตกต่างกันบ้างในเรื่องจุดมุ่งหมาย รายละเอียดของเนื้อหาและวิธีการปฏิบัติ แต่โดยทั่วไปแล้วล้วนมุ่งที่จะพัฒนาสติปัญญาและพฤติกรรมของบุคคลด้วยวิธีการกลุ่มทั้งสิ้น

1.1.3 ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม

เซอร์โรส (ยูวดี ควงจินดา. 2536 : 34 ; อ้างอิงมาจาก Herrold. 1952 : 492 - 504 ได้ให้ความหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ว่า เป็นกระบวนการที่ทำให้บุคคลมีโอกาสร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อแก้ปัญหา หรือการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งโดยมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน

คาร์ทไรท์ และซานเดอร์ (Cartwright and Zander. 1968 : 3) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นการนำเอาวิธีการต่าง ๆ เช่น บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง เกม การอภิปราย การสังเกต และการให้ข้อวิจารณ์ (Feedback) ซึ่งกันและกันเพื่อช่วยให้การตัดสินใจร่วมกัน และยังใช้ฝึกทักษะเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ หรือการประชุมต่าง ๆ

คมเพชร นัตรศุกุล (2522 : 14) กล่าวถึงกิจกรรมกลุ่มว่า หมายถึง การนำเอาประสบการณ์มาวางแผนแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการในสมาชิกแต่ละคนและการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มโดยส่วนรวม มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม ประสบการณ์ในกลุ่มจะทำให้เกิดพัฒนาการในตัวบุคคลทุกคน

ศุภวดี บุญวงศ์ (2527 : 2) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มหมายถึงการร่วมกันวางแผนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสมาชิกต่อสมาชิกภายในกลุ่ม หรือสมาชิกต่อกลุ่มหรือกลุ่มต่อสมาชิก ซึ่งมีผู้นำกลุ่มซึ่งได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี ช่วยส่งเสริม สนับสนุน ให้สมาชิกมีการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกได้พัฒนาบุคลิกภาพที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานกลุ่ม ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานกลุ่ม และกลุ่มได้ประสบผลสำเร็จในการทำงาน

สรศักดิ์ โสขุ (2530 : 10) ได้สรุปไว้ว่ากิจกรรมกลุ่มหมายถึง การจัดกิจกรรมแล้วให้ทุกคนมีส่วนร่วมทั้งความคิด และลงมือกระทำภายในสถานการณ์ที่มีการยอมรับซึ่งกันและกัน เคารพในกติกาของกลุ่มจนเกิดการพัฒนาความคิดความเข้าใจและพฤติกรรมของบุคคล อันเป็นผลต่อตนเองและคนอื่นที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นสุข

จากความหมายของกิจกรรมกลุ่มดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่ากิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้กับสมาชิกในกลุ่มได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยสมาชิกในกลุ่มได้มีส่วนร่วมในการคิด การวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการลงมือกระทำต่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง อย่างมีจุดมุ่งหมายแน่นอน อันก่อให้เกิดการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ

1.1.4 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม

จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มนั้น บัททัน (Button. 1974 : 1-2) กล่าวว่าเพื่อช่วยส่งเสริมมนุษย์ให้เติบโตและพัฒนาขึ้น โดยเฉพาะทักษะทางสังคม การจัดกิจกรรมกลุ่มจึงเป็นการสร้างโอกาสให้มนุษย์ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลคนอื่น ในบรรยากาศที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ เพื่อให้สมาชิกกลุ่มพยายามช่วยสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนด

แทรกซเลอร์ และนอร์ธ (ทองเรียน อมรัชกุล. 2520 : 5 - 6 ; อ้างอิงมาจาก Traxler and North. 1957 : 320) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกิจกรรมไว้ดังนี้

1. เพื่อให้การศึกษาอบรมแก่บุคคลที่ยังไม่คุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมหาวิทยาลัยหรือโรงเรียน โดยการจัดโครงการต่าง ๆ เช่น ปฐมนิเทศนักเรียนใหม่ หรือนำไปจัดในรูปแบบของการแนะแนวได้ตลอดทั้งปี

2. เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ที่แตกต่างไปจากประสบการณ์ที่ได้รับในหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดกิจกรรมในโรงเรียน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการศึกษาเล่าเรียน

3. เพื่อเป็นรากฐานที่จะนำไปสู่การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล เพราะทำให้นักเรียนคุ้นเคยกับครูแนะแนวในขณะที่เข้าร่วมกิจกรรม

4. เพื่อการปรับตัว การบำบัดรักษา และความเจริญงอกงามของบุคคลให้กลุ่ม นอกจากนี้ กิจกรรมกลุ่มยังเป็นวิธีการที่จะช่วยแก้ไขปัญหส่วนตัว เช่น ปัญหาบุคลิกภาพ ปัญหาด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นต้น

วินิจ เกตุขำ และ คมเพชร ฉัตรสุกกุล (2522 : 170 - 172) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มว่า เพื่อพัฒนาบุคคลโดยอาศัยผู้จัดกิจกรรมกลุ่มที่มีความสามารถ ตลอดจนรู้กระบวนการของการจัดกิจกรรมกลุ่มเป็นอย่างดี จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มอาจแบ่งได้ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้เกิดความเข้าใจในตนเอง การอยู่ร่วมกับสมาชิกอื่นในกลุ่มจะมีส่วนช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองได้ดีขึ้น เช่น รู้ความสามารถบางประการของตนเอง รู้จักข้อบกพร่องบางอย่าง ทั้งนี้เพราะกลุ่มจะมีปฏิกิริยาให้เห็นข้อเท็จจริงได้

2. เพื่อให้เข้าใจบุคคลอื่น เมื่อสมาชิกในกลุ่มได้ทำกิจกรรมร่วมกันก็ย่อมจะทำให้เกิดการเรียนรู้และรู้จักซึ่งกันและกันได้ดีขึ้น

3. เพื่อให้บุคคลสามารถทำงานร่วมกันได้ดีขึ้น

ประนอม เดชชัย (2531 ; 101 - 102) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ คือ ความเข้าใจตนเองและเข้าใจบุคคลอื่นในกลุ่มซึ่งจะทำให้บุคคลปรับตัวเองเข้ากับบุคคลในกลุ่มได้ เกิดการเรียนรู้เรื่องของตนเองได้ดีขึ้น เช่น รู้จักข้อบกพร่องของตนเองหรือรู้ว่าตนเองเป็นคนอย่างไรเมื่อเทียบกับบุคคลในกลุ่ม เกิดความเข้าใจในบุคคลอื่นในกลุ่มโดยที่สมาชิกในกลุ่มได้ทำกิจกรรมร่วมกันย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้และรู้จักซึ่งกันและกัน ทราบถึงข้อดีและข้อเสีย ข้อบกพร่องทั้งของตนเองและคนอื่น อันจะเป็นแนวทางให้เกิดความรู้สึกเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน คัดช่วยเหลือกันตลอดจนการปรับตัวเข้าหากันด้วย

2. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการการทำงานหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน ประสพการณ์ที่จัดในกิจกรรมกลุ่มจะช่วยให้สมาชิกได้เรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกัน เพราะไม่มีมนุษย์คนใดอยู่คนเดียวได้โดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ฉะนั้นการฝึกกิจกรรมกลุ่มในการเรียนการสอน จะช่วยฝึกให้บุคคลเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทำงานและร่วมมือกันแก้ปัญหา

3. เพื่อให้ผู้เรียนฝึกความรู้สึกทางด้านคุณธรรม และจริยธรรมในระหว่างร่วมกิจกรรมกลุ่ม เช่น ฝึกความรู้สึกอดทน ฝึกการยอมรับความคิดเห็นของส่วนรวม เป็นต้น สิ่งที่ได้มาจากกิจกรรมกลุ่มเหล่านี้จะไปช่วยพัฒนาตัวบุคคลและสังคมต่อไป

จุดมุ่งหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่มมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาส่งเสริมบุคคลให้รู้จักตนเองและผู้อื่น ตลอดจนเรียนรู้ที่จะปรับปรุงแก้ไข พฤติกรรมและบุคลิกภาพที่บกพร่อง และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดี

1.1.5 ประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่ม

โรเจอร์ส (Roger. 1970 : 121 - 122) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่ม ดังนี้ คือ

1. ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการรับรู้ทางความรู้สึก
2. มีการตระหนักถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นมากขึ้น ตลอดจนเปิดเผยความรู้สึกมีความจริงใจและเป็นไปอย่างธรรมชาติ มีการเปลี่ยนแปลงทางความสามารถในการควบคุมความรู้สึกต่าง ๆ ของตนเองมีการแสดงที่ตรงกับความรู้สึกของตน

3. เกิดแนวทางในการสร้างแรงจูงใจ หมายถึง การเข้าใจในตนเอง (Self - Actualization) การรู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง

4. เกิดการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติทั้งต่อตนเองและผู้อื่น หมายความว่า บุคคลยอมรับตนเอง พัฒนาในเรื่องคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเองและมีความมั่นคงยิ่งขึ้น ลดการสั่งสอนและควบคุมผู้อื่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น และมีความรู้สึกพึงพากันและกัน เชื่อในความสามารถของบุคคล มีการแก้ปัญหาโดยการทำงานเป็นกลุ่มและเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม

พนม ลิ้มอารีย์ (2522. : 56 - 57) กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่มดังนี้

1. สมาชิกได้ทดสอบและแสดงความสามารถ เช่น ในกรณีที่คนพูดเก่ง แต่ไม่มีโอกาสจะพูดที่ไหน ก็อาศัยกลุ่มเป็นที่ทดสอบหรือแสดงความสามารถให้คนในกลุ่มเห็น
2. ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เจตคติ ความคิดเห็น และปรับปรุงเจตคติและนิสัยใจคอ รวมทั้งเป็นกำลังใจให้แก่กันและกัน
3. ช่วยเสริมสร้างความมีวินัยและความอดทนให้แก่ตนเอง จากการที่ต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ร่วมกัน

4. ช่วยให้เกิดความรู้สึกปลอดภัย อบอุ่น มีกำลังใจ มีความรัก ช่วยบำรุงขวัญของสมาชิก ช่วยให้เข้าใจตนเองดีขึ้น รู้สึกมั่นคงปลอดภัย และเชื่อมั่นในตนเองขึ้น

คมเพชร ฉัตรสุกกุล (2530 : 2 - 5) กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่มไว้ ดังนี้ คือ

1. ในด้านพัฒนาการ กิจกรรมกลุ่มสามารถสร้างพัฒนาการให้กับบุคคลในกลุ่มเป็นอย่างดี กิจกรรมแต่ละประเภทจะสนองความพึงพอใจของบุคคลแตกต่างกันไป คุณค่าด้านพัฒนาการที่จะเกิดขึ้นมีดังต่อไปนี้

1.1 สนองความต้องการพื้นฐานของบุคคล ได้แก่

ก. ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ความต้องการนี้จะได้รับการตอบสนองอย่างสำเร็จเมื่อบุคคลนั้นเป็นที่ยอมรับของกลุ่มว่าเป็นสมาชิกคนหนึ่ง

ข. ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการประเภทนี้มีความสำคัญมากบุคคลจะอยู่ในกลุ่มอย่างมีความสุขเมื่อเขารู้สึกอบอุ่นใจ รู้สึกว่ามีคนรักเขาความปลอดภัยในด้านความรู้สึกนี้เป็นที่ปรารถนาสำหรับทุกคน

ค. ความต้องการการยอมรับจากหมู่คณะ บุคคลอยู่รวมกลุ่มอย่างเป็นสุขก็ต่อเมื่อกลุ่มให้การยอมรับการเป็นสมาชิก

1.2 การสร้างพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคมเมื่อบุคคลเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเขาจะได้มีโอกาสเรียนรู้เรื่องการปฏิบัติตนในสังคม และในขณะที่เดียวกันเขาก็จะเรียนรู้เรื่องการควบคุมการแสดงออกทางด้านอารมณ์ของเขาด้วย

1.3 การพัฒนาด้านทัศนคติ ความสนใจ ความสามารถ และปกติวิสัยทางสังคม ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม บุคคลจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลอื่น มีความเคารพบุคคลอื่น จึงจะทำให้อยู่ร่วมกับกลุ่มได้ ถ้าหากไม่มีคุณสมบัติดังกล่าวแล้ว จะทำให้ไม่สามารถปรับตัวได้กับสมาชิกในกลุ่ม นอกจากนี้ในขณะที่บุคคลมีความซาบซึ้งในกิจกรรมต่าง ๆ อาจจะพัฒนามาเป็นความสนใจที่แน่นอน เมื่อมีการปฏิบัติกิจกรรมในกลุ่ม บุคคลมักจะได้ทำงานบางอย่าง ซึ่งก็เท่ากับเป็นการพัฒนาความสามารถที่มีอยู่ในตัวบุคคลให้ดีขึ้น นอกจากนี้แล้วยังช่วยให้บุคคลได้เรียนรู้เรื่องของสังคมสามารถแสดงพฤติกรรมให้เหมาะสม

1.4 ในด้านอาชีพ กิจกรรมกลุ่มบางประเภท เช่น กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียนนอกจากจะให้ข้อสนเทศทางด้านอาชีพแล้วยังให้ประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่ออาชีพต่าง ๆ เช่น คนตรี ศิลปะ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

1.5 ความเจริญงอกงามด้านความรู้และทักษะ ในขณะที่นักเรียนได้มีโอกาสทำกิจกรรมกลุ่มนั้น อาจจะได้รับความรู้และทักษะบางประการ เช่น การพูดในที่สาธารณะ การอภิปรายกลุ่ม กฎระเบียบในการทำงานเป็นหมู่คณะ การประสานงาน เป็นต้น

2. ในด้านวินิจนัย สำหรับผู้นำกลุ่ม เมื่อมีการทำกิจกรรมกลุ่มจะทำให้มีโอกาสที่จะสังเกตและทราบปัญหาของสมาชิกในกลุ่ม เช่น นักเรียนที่ไม่สามารถจะติดต่อกับบุคคลอื่นในสังคม นักเรียนที่มีความก้าวร้าว และยึดตนเองเป็นศูนย์กลางทำให้กลุ่มไม่ยอมรับ นักเรียนที่ขี้อายและควรได้รับความช่วยเหลือในการพัฒนาทักษะบางประการ เป็นต้น

3. ในด้านการบำบัด สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาจะได้รับประโยชน์จากการร่วมกิจกรรมกลุ่ม สามารถแก้ปัญหาได้ เช่น นักเรียนที่มีปัญหาทางอารมณ์ เมื่อเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มแล้ว รู้จักการควบคุมอารมณ์ สร้างความพึงพอใจจากการติดต่อกับผู้อื่นได้ดีขึ้น มีการพัฒนาด้านนิสัยของตนเองทำให้เป็นคนที่มีอิสระในตนเอง ค้นพบความสามารถพิเศษบางประการในตนเอง

4. สำหรับโรงเรียนและชุมชน นักเรียนของโรงเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม จะมีโอกาสในการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ทำให้เป็นบุคคลที่มีความสามารถ มีคุณค่า สร้างประโยชน์ให้แก่โรงเรียนและชุมชนได้

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่า กิจกรรมกลุ่มสามารถช่วยให้สมาชิกได้พัฒนาตนเองในด้านอารมณ์ สังคม และรู้จักรับผิดชอบตนเอง นอกจากนี้ยังสามารถควบคุมตนเอง และมีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลอื่น เพื่อเป็นการเสริมสร้างสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้ดี

1.1.6 ขนาดของกลุ่มที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม

อ็อตตาวาย (Ottaway. 1966 : 7) กล่าวว่า กลุ่มที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่มควรมีขนาดเล็ก เพราะจะช่วยให้สมาชิกมีโอกาสแสดงออกอย่างเป็นอิสระโดยทั่วถึงกัน โดยสมาชิกไม่ต้องใช้เสียงดังมากนัก ทุกคนในกลุ่มก็จะได้ยินอย่างทั่วถึง ดังนั้นกลุ่มควรมีขนาดอย่างมากที่สุด 12 คน หรือถ้ามากกว่านั้นก็ไม่ควรเกิน 15 คน เพราะมีฉะนั้นแล้วจะทำให้แบบแผนพฤติกรรมผิดไปจากเดิมขนาดของกลุ่มที่เหมาะสมที่สุดควรมีจำนวนสมาชิก 9 - 12 จึงจะทำให้การทำกิจกรรมกลุ่มบังเกิดผลดีที่สุด

วัตสัน และแฮร์ (Deighton. 1971 : 225 ; citing Watson and Hare. n.d.) กล่าวว่า กลุ่มที่ใช้จัดกิจกรรมกลุ่มควรมีขนาดไม่ใหญ่มากและควรมีจำนวน 5 คน เป็นอย่างน้อย แต่บางทีก็อาจกำหนดให้มีจำนวน 12 - 15 คนก็ได้ เพื่อเหตุผลทางเศรษฐกิจ เพราะจะทำให้สิ้นเปลืองน้อยลง แต่ก็ควรมีการแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย 2 กลุ่ม เพื่อให้มีขนาดเหมาะสม ถ้ากลุ่มมีขนาดใหญ่เกินไป โอกาสที่สมาชิกจะมีส่วนร่วมจะลดน้อยลง อาจทำให้กลุ่มแตกแยกกันง่ายขึ้น

ทรัมป์ และมิลเลอร์ (Deighton. 1971 : 225 ; Citing Trump and Miller. n.d.) มีความเห็นว่าสมาชิกของกลุ่มที่จัดกิจกรรมกลุ่มควรมีประมาณ 12 - 15 คน กลุ่มไม่ควรเล็กกว่านี้เพราะจะทำให้สิ้นเปลือง แต่ถ้าขนาดใหญ่ไปกว่านี้ก็ไม่เหมาะเพราะสมาชิกจะขาดโอกาสในการมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง

นอกจากนี้ คมเพชร ฉัตรสุกกุล (2530 : 26) ได้กล่าวว่า ขนาดของกลุ่มในการทำงานกลุ่มไม่ควรเกิน 15 คน เพราะในกลุ่มที่มีสมาชิกมากเกินไปจนความจำเป็น สมาชิกจะต้องทำงานซ้ำซ้อนกันบางคนอาจจะรับผิดชอบทั้งหมด ในขณะที่คนอื่นรู้สึกคับข้องใจที่ไม่มีงานทำในกลุ่มไม่มีโอกาสได้ใช้ทักษะที่ตนเองมีอยู่ แต่ทั้งนี้ก็ยังขึ้นอยู่กับความจำเป็นของสถานการณ์ จุดมุ่งหมายของกลุ่ม แหล่งที่จะให้ความช่วยเหลือในกลุ่ม และระดับวุฒิภาวะของบุคคลในกลุ่ม

จากข้อความดังกล่าว สรุปได้ว่า ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งจะทำให้การทำกิจกรรมเกิดผลดี ควรมีขนาด 5 - 15 คน เพื่อที่สมาชิกจะได้มีโอกาสแสดงออกได้อย่างทั่วถึง มีงานทำในกลุ่ม และมีโอกาสได้ใช้ทักษะของคนทั่วถึงกัน แต่สามารถยืดหยุ่นได้ตามความจำเป็น สถานการณ์ และเหตุผลอื่น สำหรับในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กลุ่มขนาด 12 คน ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม และจะใช้เวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งละ 50 นาที รวม 12 ครั้ง

1.1.7 เวลาและจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกลุ่ม

แพทเทอร์สัน (Patterson. 1973 : 105) กล่าวว่า การให้ทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม ควรจัดสัปดาห์ละ 2 ครั้ง แต่ถ้าเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมมีน้อย อาจจัดสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ช่วงเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสำหรับเด็กประถมศึกษา ควรใช้เวลาไม่เกิน 1 ชั่วโมง เพราะเด็กอาจเกิดความเบื่อหน่ายได้

ทรอทเซอร์ (ชูชัย สมितिไกร. 2527 : 18 - 19 ; อ้างอิงมาจาก Trotzer. 1977) ให้ความเห็นพอสรุปได้ว่า ในการกำหนดระยะเวลาและความถี่ของการเข้ากลุ่มนั้น หากจัดทำกับสถานศึกษาจำเป็นต้องพิจารณาถึงการจัดเวลาเรียนของสถานศึกษานั้นด้วย เช่น ในโรงเรียนส่วนมากจะจัดเวลาเป็นคาบ ๆ ละ 50 นาที เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดได้ว่าควรใช้เวลาในการเข้ากลุ่มนานเท่าใด สำหรับจำนวนครั้งในการเข้ากลุ่มไม่ต่ำกว่า 8 ครั้ง ถ้ามากกว่านี้ได้ก็ยิ่งเป็นการดี

1.1.8 ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมกลุ่ม

ผกา บุญเรือง (2525 : 110) ได้เสนอขั้นตอนในการจัดกิจกรรมกลุ่มไว้ดังต่อไปนี้

1. ขั้นนำ คือ การปูพื้นฐานผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเรียน หรือการสร้างบรรยากาศให้เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ที่จะตามมา
2. ขั้นกิจกรรม คือ การให้ผู้เรียนลงมือทำอะไรอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติตามกิจกรรมที่เตรียมไว้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ตรงที่จะสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ในภายหลัง
3. ขั้นอภิปรายและวิเคราะห์ คือ การให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงความรู้สึก ความคิดเห็น หลังจากที่ได้ทำกิจกรรมเสร็จไปแล้ว ในขั้นนี้ผู้ดำเนินการจะต้องเป็นผู้นำทางช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์พฤติกรรมต่างๆ และอภิปรายร่วมกันจนเกิดการเรียนรู้จากจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้
4. ประยุกต์ใช้และสรุป เมื่อผู้เรียนได้เกิดความเข้าใจตามที่ต้องการแล้ว ผู้ดำเนินการจะต้องช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนติดต่อไป ถึงการนำเอาการเรียนรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตจริงเสร็จแล้วผู้ดำเนินการและผู้เรียนช่วยกันสรุปถึงการเรียนรู้ทั้งหมดที่เกิดขึ้น

ศุภวดี บุญวงศ์ (2527 : 133 - 134) กล่าวถึงขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้ คือ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม ระยะนี้นักเรียนจะเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มและเป็นผู้ลงมือปฏิบัติหรือคิดค้นแสวงหาสิ่งที่ต้องการเรียนรู้นั้นด้วยตนเอง ผลการเรียนรู้จะเกิดจากผู้เรียนโดยตรง ผู้ที่มีส่วนร่วมมากก็จะได้รับผลการเรียนรู้มากขึ้นด้วย

การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ทางด้านร่างกาย คือ การเรียนรู้ที่นักเรียนลงมือปฏิบัติ หรือกระทำกิจกรรม การเรียนรู้ด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือการค้นคว้าสืบสวนสิ่งที่ต้องการเรียนรู้นั้นด้วยตนเอง ซึ่งจะต้องอาศัยการแสดงออกทางกาย วาจา ในการสื่อความหมายกับผู้อื่นเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

1.2 ทางด้านจิตใจ คือ การที่นักเรียนเกิดความรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ลงมือปฏิบัติกันอย่างแท้จริง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นนี้จะนำไปสู่การรับรู้แนวคิด และการเรียนรู้ทางด้านเนื้อหาเป็นอย่างดี และช่วยให้นักเรียนสามารถจำเนื้อหาได้นานอีกด้วย

1.3 ทางด้านสติปัญญา หรือสมอง คือ การเรียนรู้ที่เกิดจากการเห็นจริง มีการค้นพบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ มีการสร้างแนวความคิดจากสิ่งที่ได้รับรู้นั้น จะทำให้การเรียนรู้มีความหมายต่อผู้เรียนมากขึ้น และเป็นแนวทางในการพัฒนาความคิด และเหตุผลในการพิจารณาไตร่ตรองในการทำงาน การตัดสินใจ การวิเคราะห์และสรุปสิ่งที่เรียนรู้นั้นด้วยตนเอง

2. ขั้นวิเคราะห์ นักเรียนจะร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตนเองได้ทำ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนมีความรู้อย่างกว้างขวาง สามารถประเมินความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มวิธีการผลของการเรียนรู้ ตลอดจนช่วยให้นักเรียนรู้จักตนเองดีขึ้น

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ ขั้นนี้นักเรียนจะรวบรวมแนวความคิดที่ตนพบ และแนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นแล้วสรุปเป็นหลักการของตนเอง ซึ่งจะทำให้ได้ 2 ลักษณะ คือ

3.1 การประยุกต์เพื่อการปรับปรุงบุคลิกภาพหรือการพัฒนาตนเองให้เหมาะสมยิ่งขึ้นรวมทั้งปรับตัวให้เข้ากับคนอื่น ตลอดจนการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น หรือการมีมนุษยสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น

3.2 การประยุกต์เพื่อใช้กับการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในอนาคต และเพื่อใช้ในการปรับปรุง ควบคุมธรรมชาติ และสังคมให้ดีขึ้นกว่าเดิมตลอดจนช่วยกันคิดประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ ขึ้น

4. ขั้นประเมินผล นักเรียนจะเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง และของกลุ่มจากการอภิปราย ให้ข้อเสนอแนะ และติชมร่วมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

สมพงษ์ จิตระดับ (2530 : 43 - 44) ได้เสนอขั้นตอนของกิจกรรมกลุ่มไว้ดังต่อไปนี้ คือ

1. ขั้นนำ ได้แก่ การเริ่มบทเรียนที่น่าสนใจ การให้คำแนะนำ กติกาคำสั่งต่าง ๆ การแบ่งกลุ่ม การรับมอบหมายงานที่กำหนดให้ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมในขั้นตอนต่อไปเกิดความเข้าใจตรงกัน และสามารถดำเนินไปได้ด้วยดีและควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาบทวนและซักถามความเข้าใจด้วย
2. ขั้นกิจกรรม ได้แก่ การดำเนินบทบาท และหน้าที่หรือกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย การแยกย้ายตามกลุ่ม การเสนอความคิดเห็น การหาข้อสรุปคำตอบที่ต้องการ การเสนอผลงานและการแสดงออก
3. ขั้นอภิปราย ได้แก่ การซักถาม การวิพากษ์วิจารณ์ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์ และการเสนอแนววิธีการต่าง ๆ
4. ขั้นสรุปและการนำไปใช้ ได้แก่ การประมวลเนื้อหา กิจกรรม ประสบการณ์ และความคิดเห็น ใน 2 ลักษณะ คือ สรุปสิ่งที่เรียนรู้ทั้งหมดตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ และเกิดความคิดรวบยอดเป็นหลักการแนวคิดที่ชัดเจน มีแนวทางข้อเสนอหลาย ๆ ด้านที่เป็นประโยชน์และสามารถปฏิบัติได้

1.1.9 เทคนิคที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม

ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มสามารถใช้เทคนิคต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดความสำเร็จได้ โดยแต่ละวิธีนั้นจะถูกนำไปใช้แตกต่างกันไปตามความเหมาะสม ตัวอย่างเทคนิคที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ได้แก่

1. การอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion) เป็นการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือหัวข้อที่กลุ่มตัดสินใจร่วมกัน โดยสมาชิกจะได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเป็นอิสระและอย่างเป็นธรรมชาติ (Morris, 1965 : 12) นอกจากนี้ ยังถือได้ว่าเป็นแกนของประชาธิปไตย เพราะมีส่วนส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนได้ฝึกตนเองให้เป็นผู้มีคุณสมบัติที่ดี เหมาะสมกับการเป็นสมาชิกในสังคมประชาธิปไตย การอภิปรายกลุ่มจะช่วยก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในสังคมการมีสัมพันธภาพกันใหม่ การบูรณาการความคิดและความต้องการซึ่งกันและกัน (คมเพชร จิตรสุกุล. 2530 : 63 - 64)

2. การแสดงบทบาทสมมติ (Role - playing) เป็นการจัดสถานการณ์เพื่อให้ผู้แสดงได้มีโอกาสแสดงออกตามธรรมชาติ โดยอาศัยบุคลิกภาพหรือเปิดโอกาสให้บุคคลได้แสดงบุคลิกภาพของเขาอย่างอิสระ วิธีการนี้มีลักษณะเป็นสถานการณ์สมมติเช่นเดียวกับเกม ผู้นำกลุ่มจะเป็นผู้เตรียมสถานการณ์ไว้ล่วงหน้า ซึ่งอาจจะเป็นเรื่องการขัดแย้งระหว่างบุคคล หรือสถานการณ์การประชุม ในการแสดง ผู้แสดงจะต้องใช้บทเจรจาและบุคลิกภาพของตนเอง และ

สวมบทบาทนั้น ผู้นำกลุ่มจะให้ผู้แสดงได้ทราบจุดมุ่งหมายที่จำเป็นบางประการ หรือสถานการณ์ที่กำหนดให้ ผู้แสดงอาจจะมีคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ เวลาที่ใช้แสดงจะเป็นช่วงสั้น ๆ ภายหลังการแสดง จะมีการวิเคราะห์บทบาทโดยอาศัยการสังเกตและการอภิปรายของกลุ่ม (สุธีรพันธ์ กรลักชัย. 2516 : 51 - 64)

3. กรณีตัวอย่าง (Cases) เป็นวิธีการใช้ตัวอย่างหรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริง ๆ นำมาดัดแปลงและใช้เป็นตัวอย่างในการให้ผู้เรียนได้ศึกษาวิเคราะห์และอภิปรายกัน เพื่อสร้างความเข้าใจและฝึกฝนหาทางแก้ปัญหาที่นั้น วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักคิด และพิจารณาข้อมูลที่ตนได้รับอย่างถี่ถ้วน รวมทั้งการนำเอากรณีต่าง ๆ ซึ่งคล้ายคลึงกับชีวิตจริงมาใช้จะช่วยให้การเรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริง ซึ่งมีส่วนทำให้การเรียนรู้มีความหมายสำหรับผู้เรียนมากขึ้น (ผกา บุญเรือง. 2525 : 99)

4. เกม (Games) เป็นกิจกรรมที่สมาชิกต้องลงมือกระทำด้วยตนเอง ซึ่งผลจะออกมาในรูปการแพ้หรือชนะ โดยจะเน้นในเรื่องการตัดสินใจของผู้เล่นหรือสมาชิก และจะขึ้นอยู่กับโครงสร้างหรือกติกาของเกมที่ผู้นำกลุ่มกำหนดเอาไว้ให้ (ทิสนา เข้มเมณี. 2515 : 37) องค์ประกอบของเกม ได้แก่

4.1 กติกา เพื่อให้สมาชิกได้ทำกิจกรรมอย่างมีระเบียบเรียบร้อยบรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการโดยไม่ต้องพะวงอยู่กับสิ่งนอกประเด็น

4.2 วิธีการ เป็นขั้นตอนของการเล่นซึ่งจะมีผลต่อบรรยากาศของการเล่นเกม

4.3 จุดมุ่งหมายของเกม เป็นเป้าหมายที่ผู้นำกลุ่มต้องการให้สมาชิกได้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายนั้น

4.4 อารมณ์ การแสดงออก และการใช้ความคิด เป็นพฤติกรรมและความรู้สึกที่สมาชิกที่เล่นเกมได้แสดงออกและรับรู้ซึ่งกันและกัน (ทิสนา เข้มเมณี. 2515 : 137)

5. สถานการณ์จำลอง (Simulation) เป็นการจำลองสถานการณ์ให้คล้ายคลึงกับความเป็นจริง เพื่อให้สมาชิกได้เรียนรู้และสัมผัสความรู้สึกจริง ๆ ในสถานการณ์ที่จำลองขึ้นโดยต้องอาศัยกิจกรรมอื่นเป็นส่วนประกอบ เช่น เกม หรือบทบาทสมมติ (ทิสนา เข้มเมณี. 2515 : 37)

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่มดังกล่าวจะเห็นได้ว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างทั่วถึง และยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมของตนเอง โดยมีเทคนิคให้เลือกปฏิบัติหลายวิธีตามความเหมาะสมของกิจกรรม ทำให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองจากกิจกรรมการเรียนการสอน

ดังนั้นกิจกรรมกลุ่มจึงเป็นสิ่งสร้างความสนใจของผู้เรียน ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สำหรับการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการเรียนการสอน

1.2 การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

1.2.1 งานวิจัยในประเทศไทย

ลัดดาวรรณ ณ ระนอง (2525 : 52) ได้ทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนทุ่งมหาเมฆ กรุงเทพมหานคร โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 14 คน พบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่ม มีพัฒนาการด้านความมีวินัยในตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังมีพัฒนาการทางวินัยในตนเองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นิภา วิจิตรศิริ (2525 : 49 - 50) ได้ทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหนองแคสรีกพิทยาสังเคราะห์ โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 16 คน พบว่านักเรียนที่มีความรับผิดชอบสูง กลาง และต่ำที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่ม มีความรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรศักดิ์ โสข (2530 : 56) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความสำนึกในหน้าที่พลเมืองดีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบ้านศรีสะอาด จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 24 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 12 คน พบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกด้วยกิจกรรมกลุ่มมีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองดีสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ทำกิจกรรมตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จริยา วิไลวรรณ (2532 : 94) ทำการวิจัยเรื่องผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อเจตคติต่อการเรียนวิชาพลศึกษาของนักเรียนชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดลำปาง โดยแบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน จากการวิจัยพบว่านักศึกษาในกลุ่มทดลองที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีเจตคติต่อการเรียนวิชาพลศึกษาสูงกว่านักศึกษาควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พวงแก้ว เนตรโอภากรณ์ (2533 : 65 - 66) ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความร่วมมือในการอภิปรายกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านลานแหลม จังหวัดนครปฐม แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 7 คน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนในกลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกโดยใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม มีความร่วมมือในการอภิปรายกลุ่มสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

हररररर ररररररर (2536 : 58) ได้ทำการศึกษาการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อคุณธรรมความมีน้ำใจนักกีฬาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนในกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้กิจกรรมกลุ่มมีคุณธรรมความมีน้ำใจนักกีฬา โดยส่วนรวมและแต่ละด้านสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.2.1 งานวิจัยใจต่างประเทศ

เบิร์คเฮาเซอร์ (Birkhauser. 1985 : 103) ศึกษาผลของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่ออัตมโนทัศน์ของนักเรียนในชั้นเรียนระดับประถมศึกษา โดยเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มนักเรียนเกรด 3, 4, 5 จำนวน 77 คน ซึ่งมีส่วนร่วมอยู่ในชั้นเรียนตามปกติและนักเรียน 75 คน ซึ่งอยู่ในชั้นเรียนไม่เกิน 6 สัปดาห์ พบว่าทั้ง 2 กลุ่ม มีอัตมโนทัศน์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เดวิส (Davis. 1988 : 3263) ศึกษาผลการใช้ทักษะกระบวนการกลุ่มในการเรียนคณิตศาสตร์ หน่วยการแก้ปัญหามีต่อผลสัมฤทธิ์ และทัศนคติการเรียนวิชาดังกล่าวของนักเรียนเกรด 7 จำนวน 10 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพบว่าผลสัมฤทธิ์และทัศนคติในการเรียนของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ในขณะที่เดียวกันก็พบว่านักเรียนในกลุ่มทดลองมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันดีกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุม

บอร์ดแมน (Boardman. 1988 : 1952) ศึกษาผลของการนำกระบวนการกลุ่มไปในโปรแกรมการเลิกสูบบุหรี่โดยมีอาสาสมัคร 67 คน เข้ารับการฝึกตามโปรแกรมดังกล่าวสังเกตได้จากอัตราผู้คงสูบบุหรี่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มผู้หญิง

ริชาร์ดสัน และฮิลเวิร์ท (วาลินี ชูสงศ์. 2525 : 29 ; อ้างอิงมาจาก Richardson and Hallworth. 1968 : 124) ได้ทดลองสอนเรียงความภาษาอังกฤษชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองสอนโดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ กลุ่มควบคุมสอนด้วยวิธีสอนแบบเก่า ผลปรากฏว่ากลุ่มทดลองมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน และเรียนเนื้อหาได้มากกว่ากลุ่มควบคุม

จากผลงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่ากิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนาความมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ ความสำนึกในหน้าที่พลเมืองดี การปรับตัวกับเพื่อน ความร่วมมือในการอภิปรายกลุ่ม คุณธรรมความมีน้ำใจนักกีฬา เจตคติต่อการเรียนวิชาพลศึกษา อัตมโนทัศน์ของนักเรียน ผลสัมฤทธิ์และทัศนคติในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ การสอนเรียงความภาษาอังกฤษ และโปรแกรมการเลิกสูบบุหรี่ของผู้เรียนได้สูงขึ้นกว่าการสอนแบบปกติ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจและต้องการศึกษาว่ากิจกรรมกลุ่มจะนำมาเป็นเครื่องมือเพื่อใช้ในการสร้างความรับผิดชอบต่อตนเองได้

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

2.2.1 ความหมายของความรับผิดชอบ

มีผู้ให้ความหมายของความรับผิดชอบไว้แตกต่างกัน ดังนี้

บราวเน (Browne. 1958 : 58) สรุปองค์ประกอบของความรับผิดชอบไว้ดังนี้ คือ ความไว้วางใจ ความคิดริเริ่ม ความไม่ทอดทิ้งต่ออุปสรรค ทำงานแข่งขัน มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความปรารถนาที่จะทำให้ดีกว่าเดิม

ฟังก์ และแวนแนลส์ (Funk and Wagnalls. 1961 : 2095) กล่าวว่า ความรับผิดชอบคือการแสดงออกถึงความรับผิดชอบในการกระทำของคน มีความซื่อสัตย์ไว้วางใจ สามารถจัดการเงินและทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังสามารถสนองต่อหน้าที่ข้อตกลงที่ตั้งไว้ตามอุดมคติกฎของศีลธรรม และหลักธรรมอีกด้วย

แคทเทิล (Cattell. 1963 : 145) กล่าวถึงบุคคลที่มีความสามารถในการรับผิดชอบไว้ว่า คือ บุคคลที่รับผิดชอบในหน้าที่ มีความบากบั่นพากเพียร ถือศักดิ์ศรี ยึดมั่นในกฎเกณฑ์ ลักษณะผู้มีความรับผิดชอบ คือ คนที่ถือความสะอาดเป็นเกณฑ์ หลีกเลียงข้อบังคับ

ลอว์ชี (Lawsshe. 1966 : 143) กล่าวถึงความรับผิดชอบไว้ว่า เป็นลักษณะของการค้นหาอุปนิสัย อารมณ์ของบุคคลว่ามีความรอบคอบ รับผิดชอบ และเป็นทีไว้วางใจได้ มากน้อยแค่ไหน

ฟลิปโป (Flippo. 1966 : 122) ได้สรุปความหมายของความรับผิดชอบไว้ว่า เป็นความผูกพันที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ และความสำเร็งนี้เกี่ยวข้องกับปัจจัย 3 ประการ คือ พันธะผูกพัน หน้าที่การงาน และวัตถุประสงค์

ละเมียด ลิ้มอักษร (2517 : 8) ให้ความหมายของความรับผิดชอบไว้ว่า หมายถึง การปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและขยันขันแข็ง เพื่อบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

ดนัย งามมานะ (2518 : 5) ให้นิยามความรู้สึกรับผิดชอบว่าหมายถึง คุณลักษณะของบุคคลที่แสดงถึงความเอาใจใส่จดจ่อและรับเป็นภาระต่อหน้าที่การงาน การดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ของคน และผู้อยู่ในการดูแลตลอดจนสังคม พยายามทำหน้าที่ต่าง ๆ อย่างเต็มความสามารถเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค

กระทรวงศึกษาธิการ (2524 : 22) ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า หมายถึง ความรู้สำนึกในจิตใจ เมื่อทำอะไรหรือมีหน้าที่อะไรแล้ว ต้องทำให้สำเร็จและได้ผลดี และจะต้องรับผลที่เกิดขึ้นทั้งผิดและชอบ ไม่ใช่รับแต่ความชอบอย่างเดียวแล้วโยนความผิดให้ผู้อื่น ผู้ปฏิบัติหน้าที่โดยสมบูรณ์เรียกว่า ผู้มีความรับผิดชอบ

คุณฐิ ทรัพย์^{ประจ}บุ^รง (2529 : 5 - 6) ให้นิยามของความรับผิดชอบต่อน้ำที่
 การงาน หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกด้วยการปฏิบัติหน้าที่การงานของตน
 ในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. ความเอาใจใส่การทำงาน
2. ความเพียรพยายาม
3. ความละเอียดรอบคอบ
4. การตรงต่อเวลา
5. การยอมรับผลการกระทำของตน
6. การปรับปรุงงานของตนให้ดีขึ้น

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบเป็นการแสดงความ
 เอาใจใส่ตั้งใจทำงานในหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจและขยันขันแข็ง เพื่อให้บรรลุ
 ผลสำเร็จตามเป้าหมาย

✓ 2.2.2 ประเภทของความรับผิดชอบ

กระทรวงศึกษาธิการ (2524 : 22 - 23) แบ่งความรับผิดชอบออกเป็น 2 ประเภท คือ
 ความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม

ความรับผิดชอบต่อตนเอง

กระทรวงศึกษาธิการ (2524 : 22) ให้ความหมายความรับผิดชอบต่อตนเองว่า หมายถึง
 หน้าที่ของนักเรียนที่จะปฏิบัติต่อตนเอง ดังนี้

- ① ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน
2. ดูแลรักษาเครื่องใช้ส่วนตัวให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและอยู่ในสภาพที่ดี
3. ประพฤติตนเป็นคนดีมีระเบียบวินัยและคุณธรรม
4. เอาใจใส่สุขภาพอนามัยของตนเอง

ความรับผิดชอบต่อสังคม

กระทรวงศึกษาธิการ (2524 : 22 - 23) กล่าวถึงความรับผิดชอบต่อสังคมว่าทุกคน
 เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เริ่มตั้งแต่ครอบครัว ชั้นเรียน โรงเรียน ชุมชน ประเทศชาติ จึงมีหน้าที่
 รับผิดชอบที่จะต้องกระทำต่อผู้อื่นที่อยู่ร่วมในสังคมเดียวกัน เพื่อความสงบสุข ความเจริญก้าวหน้า
 และความมั่นคงของสังคม นักเรียนมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อสังคม ดังนี้

① หน้าที่ต่อครอบครัว

- 1.1 เคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ปกครองและบิดามารดา
- 1.2 ช่วยเหลือการงานตามความสามารถและโอกาส
- 1.3 ประพฤติตนเป็นคนดี
- 1.4 ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน

② หน้าที่ต่อชั้นเรียนและเพื่อนนักเรียน

- 2.1 รักเพื่อนเหมือนพี่น้อง
- 2.2 ช่วยเหลือเพื่อนในทางที่ถูกที่ควร
- 2.3 ไม่เอารัดเอาเปรียบเพื่อน
- 2.4 ให้อภัยกันเมื่อมีความผิดพลาดเกิดขึ้น
- 2.5 ใช้ถ้อยคำสุภาพอ่อนหวาน
- 2.6 ช่วยกิจการงานของห้องเรียน
- 2.7 ปฏิบัติตนเป็นคนดีมีระเบียบวินัย
- 2.8 พยายามสร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียนในทางที่ถูกที่ควร

③ หน้าที่ต่อโรงเรียน

- 3.1 รักษาความสะอาดของโรงเรียน
- 3.2 ถนอมรักษาของใช้ของโรงเรียน
- 3.3 ไม่ทำลายสมบัติของโรงเรียน
- 3.4 ช่วยกิจการของโรงเรียน
- 3.5 รักษาชื่อเสียงของโรงเรียน
- 3.6 สร้างชื่อเสียงเกียรติยศให้แก่โรงเรียน

4. หน้าที่ต่อชุมชน

- 4.1 รักและภูมิใจในชุมชนของตน
- 4.2 เคารพและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี ระเบียบข้อบังคับในชุมชนของตนเอง
- 4.3 ช่วยกันสร้างสรรค์ชุมชนให้มีสภาพแวดล้อมสะอาดสวยงามน่าอยู่อาศัย
- 4.4 ให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน
 - 4.4.1 ช่วยปลูกต้นไม้
 - 4.4.2 ช่วยขุดลอกคูคลอง
- 4.5 ช่วยรักษาสาธารณสมบัติของชุมชน
- 4.6 ช่วยรักษาความปลอดภัย สอดส่องช่วยเหลือเมื่อมีเหตุร้าย
- 4.7 สามัคคีเอื้อเฟื้อต่อเพื่อสมาชิกในชุมชน

5.หน้าที่ต่อประเทศชาติ

5.1 ปฏิบัติตามกฎหมาย

5.2 ไม่หลีกเลี่ยงการเสียภาษี

5.3 ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ

5.4 จงรักภักดีและป้องกันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์จนสุดชีวิต

5.5 รักษาซึ่งความเป็นไทย ศิลปวัฒนธรรม และความสามัคคีของคนในชาติ

2.2.3 การฝึกฝนความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกิดจากการฝึกฝนอบรมตั้งแต่วัยเด็ก และพัฒนาไปเรื่อย ๆ จนถึงวัยรุ่น ผู้ใหญ่ จึงต้องเข้าใจธรรมชาติของเด็ก แนะนำส่งเสริมในสิ่งที่ถูกที่ควร ให้เด็กรู้จักแก้ปัญหาและค่อย ๆ ปลุกฝังความรับผิดชอบให้เพราะนอกเหนือจากการมีวินัย และความรับผิดชอบจากวัฒนธรรมโดยอาศัยการสั่งสอนฝึกฝนจากบุคคลแวดล้อม ลักษณะเช่นนี้เป็นกฎเกณฑ์ธรรมชาติของการอยู่ร่วมกันในสังคม (กิ่งแก้ว อัคราธร. 2524 : 15 - 19)

ความรับผิดชอบไม่ได้ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิดแต่เป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ และได้จากการอบรมโดยตรง กล่าวคือ ถ้าการฝึกอบรมเป็นไปในทางที่ใช้อำนาจมากเกินไป ความรับผิดชอบของเด็กจะตึงไปด้ว ความเครียดและความวิตกกังวล ที่เกิดจากการกระทำผิดจะขัดขวางการปรับตัวที่ดีของเด็กและในทางกลับกัน ความรู้สึกผิดที่ไม่ได้รับการพัฒนาจะนำไปสู่ความรับผิดชอบที่หย่อน (Justin. 1950 : 722)

จะเห็นได้ว่า ความรับผิดชอบเกิดจากการฝึกฝน สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ มีส่วนสำคัญและมีผลต่อความรับผิดชอบของเด็กด้วย การฝึกฝนความรับผิดชอบให้แก่เด็กนั้นเป็นวิธีที่ละเอียดอ่อน และผู้ฝึกจำเป็นต้องมีวิธีรัดกุม เพื่อให้การฝึกฝนนั้นสมดังมุ่งหมาย ไซค์แมน (Siedman, 1962 : 408 - 411) ไว้ดังนี้

1. ควรเริ่มฝึกความรับผิดชอบตั้งแต่วัยเด็ก
2. เด็กทุกคนควรมีโอกาสฝึกฝนให้มีความรับผิดชอบ
3. การฝึกให้มีความรับผิดชอบและจัดประสบการณ์ความรับผิดชอบให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล
4. ควรให้เด็กทราบว่าผู้ใหญ่หวังอะไรจากเขา
5. การฝึกให้เด็กรู้จักความรับผิดชอบ ผู้ใหญ่ต้องรู้จักยืดหยุ่นไม่เร่งรัดเกินไป
6. เด็กต้องการคำแนะนำจากผู้ใหญ่ต่อความรับผิดชอบของตน มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบของเด็ก

2.2.4 ความสำคัญของความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบเป็นลักษณะของความเป็นพลเมืองที่สำคัญยิ่ง เป็นปัจจัยอันสำคัญที่จะช่วยให้สังคมมีระเบียบและสงบสุข การที่สังคมขาดความสงบ กล่าวได้ว่า เกิดจากบุคคลกลุ่มหนึ่งขาดคุณสมบัติ 5 ประการ คือความรับผิดชอบ ความสม่ำเสมอ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความซื่อสัตย์ และความพยายามพึ่งตนเอง (สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2514 : 55 - 57)

ดังนั้นความรับผิดชอบจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยลดปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้ นอกจากนี้แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 มีวัตถุประสงค์ระบุไว้ข้อหนึ่งว่ามุ่งหวังให้นักเรียนเป็นคนดี มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีความเสียสละ ซื่อสัตย์ อดทน คิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2520 : 12) ซึ่งถ้าจะกล่าวถึงความรับผิดชอบแล้ว อาจกล่าวได้ว่าหากบุคคลมีความรับผิดชอบจะมีผลดีต่อไปนี้ คือ

1. คนมีความรับผิดชอบย่อมจะทำงานทุกอย่างสำเร็จตามเป้าหมายทันเวลา
2. คนมีความรับผิดชอบย่อมได้รับการสรรเสริญและเป็นคุณประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม
3. ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติงานสอดคล้องกับกฎจริยธรรมและหลักเกณฑ์ของสังคม โดยไม่ต้องมีผู้อื่นมาบังคับ
4. ไม่เป็นต้นเหตุของความเสื่อมและความเสียหายแก่ส่วนรวม
5. ทำให้เกิดความก้าวหน้า สงบสุข เรียบร้อยแก่สังคม

2.2.5 ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ

ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2514 : 77) กล่าวว่า บุคคลที่มีความรับผิดชอบจะประกอบด้วย ความขยันหมั่นเพียรและความละเอียดรอบคอบ และ นิคม ดังคพิภพ (2516 : 28) กล่าวเพิ่มเติมว่า ผู้ที่มีความรับผิดชอบจะต้องรักความก้าวหน้าและพึ่งตนเองได้ ส่วนเลทท์เทล (Cattell) กล่าวว่าบุคคลที่มีความรับผิดชอบสูงจะต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่มีความยากลำบากเพียร (อภิสิทธิ์ วงษา. 2517 : 6 ; อ้างอิงมาจาก Cattell. 1963 : 145)

อรทัย จันทวิชานวนย์ (2523 : 7) กล่าวว่า บุคคลที่มีความรับผิดชอบสูงย่อมเอาใจใส่ต่อหน้าที่ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับตนเองและกับผู้อื่น ส่วนบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่ำย่อมไม่สนใจหน้าที่ของตน ทำสิ่งใดก็ปล่อยปละละเลยก่อให้เกิดตนเองและสังคมเกิดความเสียหาย นอกจากนี้ นิภา วิจิตรศิริ (2525 : 7) กล่าวอีกว่าความรับผิดชอบประกอบด้วยลักษณะพฤติกรรมดังต่อไปนี้

1. เอาใจใส่การทำงาน เพื่อผลของงานนั้น
2. มีความเพียรพยายาม
3. ใช้ความสามารถเต็มที่
4. กล้าเผชิญต่อความจริง ยอมรับการกระทำของตน
5. ช่วยเหลืองานส่วนรวมด้วยความเต็มใจ
6. รู้จักหน้าที่และกระทำตามหน้าที่อย่างดี
7. ไม่ละเมิดสิทธิและหน้าที่ผู้อื่น
8. มีความไว้วางใจได้
9. ตรงต่อเวลา
10. เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์
11. มีความละเอียดรอบคอบ
12. ดูแลรักษาของส่วนรวมเสมือนของตนเอง
13. ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี
14. ปรับปรุงงานในหน้าที่ที่มีต่อตนเอง และที่มีต่อสังคมให้ดียิ่งขึ้น

ฉะนั้น บุคคลที่มีความรับผิดชอบจะต้องแสดงถึงความตั้งใจจริง ปฏิบัติงานมีความพากเพียร พยายาม ความอดทน เพื่อให้งานนั้นบรรลุและสำเร็จตามความมุ่งหมาย

2.2.6 การพัฒนาความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกิดจากการฝึกฝนอบรมตั้งแต่วัยเด็กและจะพัฒนาไปเรื่อย ๆ จนถึงวัยรุ่น ผู้ใหญ่จึงต้องเข้าใจธรรมชาติของเด็กแนะนำและส่งเสริมเขาในสิ่งที่ถูกที่ควรให้เขาได้รู้จักแก้ปัญหาและค่อย ๆ ปลูกฝังความรับผิดชอบให้แก่เขา เพราะนอกเหนือจากการมีวินัยและความรับผิดชอบตามธรรมชาติ อันอาจเกิดขึ้นได้เองแล้ว เด็กยังเรียนรู้วินัยและความรับผิดชอบจากวัฒนธรรม โดยอาศัยการสั่งสอนฝึกปรือจากบุคคลแวดล้อม ลักษณะเช่นนี้เป็นกฎธรรมชาติของการอยู่ร่วมกันในสังคม (กึ่งแก้ว อัดถากร 2524 : 15 - 139)

มิตตัน และ แฮริส ได้ให้ข้อเสนอแนะในการฝึกเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ ดังนี้ (Milton and Harris. 1962 : 407 - 416)

1. การฝึกความรับผิดชอบควรเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก
2. เด็กทุกคนควรได้ฝึกการรับผิดชอบ
3. จัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล
4. ควรให้เด็กทราบว่าผู้ใหญ่หวังอะไรจากเขา
5. ผู้ใหญ่ต้องยึดหยุ่น ไม่เร่งรัดเด็กจนเกินไป
6. ต้องระลึกเสมอว่า เด็กต้องการคำแนะนำจากผู้ใหญ่

7. เด็กต้องการความไว้วางใจจากผู้ใหญ่ จึงต้องเปิดโอกาสให้เขาได้รับผิดชอบตามสมควร

8. ทักษะคิดและพฤติกรรมความรับผิดชอบของผู้ใหญ่ มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการรับผิดชอบของเด็ก

9. ไม่ควรให้เด็กรับผิดชอบเกินความสามารถ

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

งานวิจัยในต่างประเทศ

แพค (Pack. 1958 : 347 - 350) พบว่า ความรับผิดชอบขึ้นอยู่กับการศึกษา และการฝึกวินัยโดยอาศัยความรักนั้นจะทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านความรับผิดชอบสูงขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เชียร์ และเสวิน ซึ่งได้สัมภาษณ์พ่อแม่ของเด็กอนุบาลจำนวน 379 คน เกี่ยวกับการฝึกอบรมเด็ก พบว่าการให้ความรักและการยอมรับลูกในฐานะที่เป็นสมาชิกของครอบครัว และฝึกวินัยโดยใช้เหตุผลจะช่วยให้เด็กทำตามสิ่งที่พ่อแม่ต้องการ และทำให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านความรับผิดชอบสูงขึ้น (วารินทร์ ม่วงสุวรรณ. 2517 : น.ป.ป. ; อ้างอิงมาจาก Brecknridge. 1955 : 80 ; citing Strother Jock and Page. n.d. : unpage) พบว่าเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีความสามารถในการควบคุมตนเอง มีความรู้สึกรับผิดชอบ และสามารถแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมด้วย

✓ โจนส์ (Jones. 1960 : 42 - 48) ศึกษาความเปลี่ยนแปลงความรู้สึกรับผิดชอบของเด็กตามระดับอายุ พบว่า เด็กอายุ 9 - 11 ปี มีความรู้สึกรับผิดชอบน้อยและมีช่วงความรับผิดชอบน้อยและมีช่วงความรับผิดชอบแตกต่างกันมาก เด็กอายุ 11 - 13 ปี ความรู้สึกรับผิดชอบสูงขึ้นเล็กน้อยและช่วงความรับผิดชอบไม่ต่างกันและอายุ 13 ปี ขึ้นไป จะมีความรับผิดชอบสูงเรื่อย ๆ จนถึงอายุ 16 - 17 ปี จะคงที่ครั้งหนึ่ง

ฟลาเฮอร์ตี้ และรูสเซล (Flaherty and Reutzel. 1965 : 411) ศึกษาเพื่อหาลักษณะบุคลิกภาพของนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการเรียนสูงและนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการเรียนต่ำ พบว่า ผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ได้คะแนนบุคลิกภาพด้านความรับผิดชอบสูงกว่าผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและแมคเคลแลนด์ (Mc Clelland. 1953 : 10) ได้ศึกษาลักษณะของบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงพบว่า บุคคลนั้นมีความรับผิดชอบสูงด้วย

สมาร์ท (Smart. 1967 : 536 - 537) ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก และสัมพันธภาพที่มีต่อครอบครัว ซึ่งพบว่า ความรับผิดชอบจะเริ่มขึ้นในวัยเด็กและพัฒนาสู่วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่และพบว่า เด็กหญิงจะมีความรับผิดชอบสูงกว่าเด็กชาย ซึ่งตรงกับทฤษฎีของ

✓ บัตเตอร์เวิร์ท (Butterworth. 1974 : 2043) ศึกษาความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 600 คน โดยสุ่มจากโรงเรียนต่าง ๆ ในแคลิฟอร์เนีย ก็พบว่า นักเรียนหญิงมีความรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วิกกินส์ (Wiggins. 1971 : 289) กล่าวถึงการศึกษาของกอฟ (Gough) เกี่ยวกับการควบคุมตนเองของผู้ที่มีปัญหาทางความประพฤติว่า ผู้ที่มีระดับวินัยแห่งตนสูงจะมีความรับผิดชอบสูง ไม่มีความวิตกกังวล มีความอดทนสูง มีเหตุผลที่ดีเป็นของตนเอง และมีความยืดหยุ่นในความคิดและพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสม

แพค และฮาฟวิกเอิร์ส (Pack and Havighurst. 1963 : 12) ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นที่มีบรรยาการแห่งประเทศไทย และแบบใช้อำนาจพบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีบรรยาการประชาธิปไตยมีความเป็นอิสระจากตนเอง และรับผิดชอบมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวแบบอัตตาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เฮิร์ลลอค (Hurlock. 1978 : 661) ซึ่งพบว่า ผลของการอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยใช้วิธีประชาธิปไตย การให้ความรัก ความสนใจ และความสำคัญของเด็กจะทำให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีเพื่อนมาก เป็นมิตรซื่อสัตย์ คล่องแคล่ว ร่าเริง มีอารมณ์มั่นคง มีความคิดริเริ่ม พึ่งตนเอง สามารถจะทำให้เด็กขาดความใกล้ชิดกับพ่อแม่ ขาดความรู้สึกอบอุ่น ขาดความรู้สึกปลอดภัย หรือได้ทำตามกฎอย่างเคร่งครัด ทำให้ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ขาดความเชื่อมั่นในตนเองและขาดความรับผิดชอบเพราะไม่เคยตัดสินใจด้วยตนเองเช่นเดียวกับการศึกษาของ เลวิน ลิปปิต และไวท์ ที่พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยนั้นทำให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบรู้จักให้ความร่วมมือกับหมู่คณะ ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตยนั้นจะทำให้เด็กเป็นคนก้าวร้าว เนื่องจากรู้สึกว่าตนถูกบังคับกดขี่ ขาดความรับผิดชอบ และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยนั้น ก็ทำให้คนไม่รู้จักความรับผิดชอบ ไร้ใจไม่ได้ (ก่อ สวัสดิ์พานิชย์. 2522 : 176 - 181 ; อ้างอิงมาจาก Lewin, Lippit and White. n.d.)

งานวิจัยในประเทศ

กรูณา กิจขันธ์ (2517 : 85) ศึกษาความมีวินัยในตนเองและความเชื่อมั่นในตนเอง พบว่า ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นลักษณะหนึ่งของผู้มีวินัยในตนเอง และนอกจากนั้นผู้มีวินัยในตนเองจะมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน มีความอดทน มีเหตุผล และมีความยืดหยุ่นในพฤติกรรมทางสังคมดีกว่าผู้ขาดวินัยในตนเอง สอดคล้องกับ วรรณภา ทองเอก (2517 : 9) ที่พบว่าวินัยในตนเองเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน และการเรียนเนื่องจากมีความตั้งใจจริงบุคคลที่มีวินัยในตนเองต้องเป็นบุคคลที่เข้มแข็ง และมีความมั่นคงในจิตใจ มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน ส่วนอารี เศรษฐชัย (2520 : 47 - 48) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ความรู้สึกรับผิดชอบ และความเชื่อมั่นในตนเองของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ความรู้สึกรับผิดชอบ และความเชื่อมั่นในตนเองมีความสัมพันธ์ต่อกันในทางบวก

สมศักดิ์ ชินพันธ์ (2523 : 74) ศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในชั้นเรียนกับความรู้สึกรับผิดชอบ พบว่านักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตยจะมีความรู้สึกรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอิตาเลียนและแบบปล่อยปละละเลยจะมีความรับผิดชอบต่ำสุด

พิจิตรา พงษ์จินดากร (2525 : 94 - 96) ทดลองสอนความรับผิดชอบแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาต่างกัน โดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์ทำให้นักเรียนมีทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องความรับผิดชอบดีกว่าวิธีการสอนแบบธรรมดา และมีความคงทนของการเรียนรู้ทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติเกี่ยวกับความรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับที่ วิริยะ บุญชนะนิวาสน์ (2523 : 49) เปรียบเทียบการสอนจริยธรรมโดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนแบบธรรมดาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ใช้เวลาในการสอนรวม 9 ชั่วโมง ในการสอนโดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มีทัศนคติทางจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบสูงกว่ากลุ่มที่สอนธรรมดา และหลังสอนไปแล้ว 1 เดือนก็ยังไม่เปลี่ยนแปลง

ดวงจันทร์ หนูทอง (2533 : บทคัดย่อ) ศึกษาผลของการใช้แม่แบบหนังสือเล่มที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุม มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนั้นนักเรียนกลุ่มทดลองมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการศึกษาเอกสาร และผลงานวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่าความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะหนึ่งที่เป็นจะต้องมีในตัวบุคคล เพราะความรับผิดชอบมีความสำคัญในการช่วยให้บุคคลพัฒนาตนเอง สังคม และประเทศชาติ และความรับผิดชอบสามารถเสริมสร้างและฝึกฝนให้มีขึ้นได้ในตัวบุคคล โดยต้องฝึกฝนและอบรมตั้งแต่วัยเด็ก และจะพัฒนาไปเรื่อย ๆ จนถึงวัยรุ่น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดเสด็จนคร เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร

บทที่ ๓

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปี 1 โรงเรียนวัดเศวตฉัตร เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2541 ที่มีความรับผิดชอบด้านการเรียนต่ำกว่า เปอร์เซนต์ไคที่ 25 ลงมาจำนวน 30 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปี ที่ 1 โรงเรียนวัดเศวตฉัตร เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2541 ที่มีความรับผิดชอบด้านการเรียนต่ำกว่าเปอร์เซนต์ไคที่ 25 ลงมา จำนวน 30 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งเป็น กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน โดยมีขั้นตอนในการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

2.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้งหมด 122 คน ตอบแบบสอบถามความรับผิดชอบด้านการเรียน

2.2 ผู้วิจัยตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด แล้วนำคะแนนที่ได้มาเรียงลำดับ จากมากไปน้อย แล้วคัดเลือกผู้ที่มีความรับผิดชอบด้านการเรียนต่ำกว่าเปอร์เซนต์ไคที่ 25 ลงมา จำนวน 30 คน แล้วสอบถามความสนใจในการเข้าร่วมการทดลอง ปรากฏว่านักเรียน สนใจทุกคน แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. โปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. แบบสอบถามความรับผิดชอบด้านการเรียน

วิธีการดำเนินการสร้างเครื่องมือ

มีลำดับขั้นตอนการสร้างเครื่องมือดังนี้

1. โปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีวิธีการตามลำดับ ดังนี้
 - 1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม
 - 1.2 สร้างโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ และ จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มที่ใช้ฝึกในแต่ละครั้ง แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน

ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร. อารี พันธุ์ณี รองศาสตราจารย์ กมลรัตน์ กรีทอง และอาจารย์ วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา ตรวจสอบความสอดคล้องของจุดมุ่งหมาย กิจกรรม เนื้อหา และวิธีดำเนินการกับนิยามศัพท์เฉพาะ

1.3 นำโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มที่สร้างขึ้นมารีปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดเศวตฉัตร เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน เพื่อหาข้อบกพร่องในเนื้อหาของกิจกรรม วิธีดำเนินการ อุปกรณ์และเวลาที่ใช้ในการทดลอง

1.4 นำโปรแกรมที่ทดลองใช้แล้วมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อใช้ในการวิจัยต่อไป

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มที่ใช้กับกลุ่มทดลองตามวันเวลาที่กำหนดไว้ คือ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที ติดต่อกัน 6 สัปดาห์ รวม 12 ครั้ง ของวันจันทร์ และวันพุธ เวลา 15.30 - 16.30 น. (ดังรายละเอียดในภาคผนวก)

2. แบบสอบถามความรับผิดชอบด้านการเรียน มีลำดับขั้นตอนการสร้าง และหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารบทความ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 ศึกษาแบบสอบถามจากงานวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามความรับผิดชอบด้านการเรียน ได้แก่ แบบสอบถามความรับผิดชอบของ อรทัย จันทรวินาญนัย (2523 : 65 - 72) แบบสอบถามความรับผิดชอบของ นิภา วิจิตรศิริ (2525 : 108 - 115) แบบทดสอบวินัยในตนเองด้านความรู้สึกรับผิดชอบของ กันยา ประสงค์เจริญ (2526 : 79 -85)

2.3 สร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะโดยใช้แนวคิดจากข้อ

2.1 และ 2.2

2.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร. อารี พันธุ์ณี รองศาสตราจารย์ กมลรัตน์ กรีทอง และอาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา แล้วนำปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.5 นำแบบสอบถามจำนวน 33 ข้อ ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทพะทุ่งวิทยาสองห้องวิทยา 1 เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร จำนวน 100 คน ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง ทำการตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดให้ แล้ววิเคราะห์หาคุณภาพของแบบสอบถามดังนี้

2.5.1 นำแบบสอบถามที่ตรวจแล้วมาเรียงคะแนนตามลำดับสูงสุดมาอย่างต่ำสุด จากนั้นหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25% กลุ่มสูงกลุ่มต่ำ แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้ค่า t ระหว่าง 1.77 - 9.06 จำนวน 30 ข้อ

2.5.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความรับผิดชอบด้านการเรียน โดยนำแบบสอบถามที่คัดเลือกแล้วจากข้อ 2.5.1 มาหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .91

ตัวอย่างแบบสอบถามความรับผิดชอบด้านการเรียน ด้านเอาใจใส่การเรียนตั้งใจปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่กำหนดให้ แล้วว่านักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร คำตอบของนักเรียนจะไม่มีถูกหรือผิดเพราะนักเรียนแต่ละคนย่อมมีการกระทำที่แตกต่างกัน ขอให้นักเรียนตอบให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงให้มากที่สุด และเลือกตอบเพียงคำตอบเดียว

ตัวอย่าง ขณะที่ครูกำลังสอนอยู่นั้นที่คุยอยู่กับเพื่อน ๆ และเอางานอื่นขึ้นมาทำ เมื่อครูถามคำถามที่ ปรากฏว่าคำตอบไม่ได้ ถ้านักเรียนเป็นคนที่นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. นั่งเฉย ๆ เพราะตอบไม่ได้ (1 คะแนน)
- ข. ถามเพื่อนที่นั่งอยู่ข้าง ๆ (2 คะแนน)
- ค. เปิดหนังสือหาคำตอบ (3 คะแนน)

ตัวอย่างแบบสอบถามความรับผิดชอบด้านการเรียน ด้านละเอียดรอบคอบ

ตัวอย่าง ครูให้เวลานักเรียน 3 วัน เพื่อทำบายศรีสู่ขวัญ เมื่อใกล้ถึงวันส่งรพีจึงรีบเร่งทำบายศรีสู่ขวัญส่งครู ปรากฏว่าผลงานของรพีมีข้อผิดพลาดมากรพีจึงได้คะแนนน้อยกว่าเพื่อน ๆ ถ้านักเรียนเป็นรพีนักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. ไม่ตรวจทานเพราะคิดว่าตนทำเก่ง (1 คะแนน)
- ข. ตรวจทานอย่างละเอียดก่อนส่ง (3 คะแนน)
- ค. ทำแบบขอไปทีเพราะไม่อยากทำ (2 คะแนน)

ตัวอย่างแบบสอบถามความรับผิดชอบด้านการเรียน ด้านตรงต่อเวลา

ตัวอย่าง สมพรนัดสาธิตว่าจะไปชมภาพยนตร์ในวันเสาร์นี้ แต่พอถึงวันศุกร์ครูที่สอนวิชาศิลปะได้มอบหมายงานปั้นตุ๊กตาส่งในวันจันทร์ และถ้าสมพรทำไม่เสร็จในวันเสาร์ก็ไม่สามารถส่งงานได้ทันตามกำหนด ถ้านักเรียนเป็นสมพรนักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. ไปชมภาพยนตร์ตามที่นัดไว้ (1 คะแนน)
- ข. แนะนำสาธิตให้ไปชมกับเพื่อน ๆ คนอื่น (2 คะแนน)
- ค. ขอโทษสาธิตพร้อมทั้งอธิบายเหตุผลที่ตนไม่สามารถไปได้ (3 คะแนน)

ตัวอย่างแบบสอบถามความรับผิดชอบด้านการเรียน ด้านยอมรับผลงานที่ตนกระทำและปรับปรุงแก้ไขผลงานในหน้าที่ของตน

ตัวอย่าง วิชาต้องวาดภาพส่งครูเพื่อนำไปประกวด แต่ภาพวาดของวิชายังไม่เรียบร้อยเท่าที่ควร ดังนั้นครูจึงให้วิชาแก้ไขเพิ่มเติม ถ้านักเรียนเป็นวิชานักเรียนจะอย่างไร

- ก. ขอคำแนะนำจากครู (3 คะแนน)
- ข. ให้เพื่อนแก้ไขแทน (2 คะแนน)
- ค. ไม่แก้ไขเพราะเบื่อทำงานหลายครั้ง (1 คะแนน)

การตรวจให้คะแนน

การตรวจให้คะแนน แบบสอบถามแต่ละข้อจะมีคำตอบ 3 ตัวเลือก ถ้าผู้ตอบเลือกคำตอบที่ตรงกับพฤติกรรมที่คาดหวังมาก ได้ 3 คะแนน พฤติกรรมที่คาดหวังปานกลาง ได้ 2 คะแนน พฤติกรรมที่คาดหวังน้อยได้ 1 คะแนน

การดำเนินการทดลอง

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบ Randomized Control Group Pretest - Posttest Design ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงแผนการทดลองแบบ Randomized Control Group Pretest - Posttest Design

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
RE	TE ₁	X	TE ₂
RC	TC ₁	—	TC ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

RE	แทน	กลุ่มทดลองที่ได้จากการสุ่มตัวอย่าง
RC	แทน	กลุ่มควบคุมที่ได้จากการสุ่มตัวอย่าง
TE ₁	แทน	การทดสอบก่อนทดลองของกลุ่มทดลอง
TE ₂	แทน	การทดสอบหลังทดลองของกลุ่มทดลอง

X	แทน	การทดลองโดยใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม
TC ₁	แทน	การทดสอบก่อนทดลองของกลุ่มควบคุม
TC ₂	แทน	การทดสอบหลังทดลองของกลุ่มควบคุม

วิธีดำเนินการทดลอง

1. ขั้นก่อนการทดลอง ผู้วิจัยทำการทดสอบก่อนการทดลอง (Pre-test) โดยการให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตอบแบบสอบถามความรับผิดชอบด้านการเรียน แล้วเก็บไว้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง
2. ขั้นทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้โปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่สร้างขึ้นทั้งหมด 12 ครั้ง เป็นเวลา 6 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที ในวันจันทร์และวันพุธ เวลา 15.30 - 16.30 น. ตั้งแต่วันที่ 25 พฤษภาคม 2541 ถึงวันที่ 29 มิถุนายน 2541
3. ขั้นหลังการทดลอง เมื่อเสร็จสิ้นการทดลองผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตอบแบบสอบถามฉบับเดียวกับที่ใช้ก่อนทดลอง แล้วเก็บไว้เป็นคะแนนหลังการทดลอง
4. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบทั้ง 2 ครั้ง ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนก่อน และหลังเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. เปรียบเทียบผลต่างของความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มกับนักเรียนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่
 - 1.1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
 - 1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. สถิติสำหรับวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ ได้แก่

2.1 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามความรับผิดชอบด้านการเรียน โดยใช้

สูตร t - test

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ

t แทน ค่าอำนาจของแบบสอบถาม

$\bar{X}_H$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง

$\bar{X}_L$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ

S_H^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูง

S_L^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ

n_H แทน จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มสูง

n_L แทน จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มต่ำ

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความรับผิดชอบด้านการเรียนโดยใช้

สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

$$t = \left[\frac{n}{n-1} \right] \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ

α แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ

n แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม

$\sum S_i^2$ แทน คะแนนความแปรปรวนของแบบสอบถามแต่ละข้อ

S_t^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

3. สถิติสำหรับการทดลองสมมติฐาน

3.1 เปรียบเทียบความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง และหลังทดลองเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม โดยใช้ t -test แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent Sample)

3.2 เปรียบเทียบผลต่างของความรับผิดชอบระหว่างที่นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มกับนักเรียนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม โดยใช้ t -test แบบเป็นอิสระต่อกัน (Independent Sample)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์และแปลความหมายผลของการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้แทนความหมายดังต่อไปนี้

N	แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย
$\bar{X}_{diff}$	แทน ผลต่างของค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
$S.D._{diff}$	แทน ผลต่างของค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
t	แทน ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา t - distribution
df	แทน ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of freedom)
$\sum D$	แทน ผลรวมของคะแนนความแตกต่างจากการทดสอบก่อน การทดลอง การทดลองหลังการทดลอง
$\sum D^2$	แทน ผลรวมของคะแนนความแตกต่างจากการทดสอบก่อน การทดลอง และการทดสอบหลังการทดลองแต่ละด้วยก กำลังสอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลไปตามลำดับดังนี้

1. เปรียบเทียบความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนก่อน และหลังเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 เปรียบเทียบความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อน และหลังเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

กลุ่มทดลอง	N	$\bar{X}$	S.D.	ΣD	ΣD^2	t
ก่อนทดลอง	15	53.00	5.53	297	7097	8.23**
หลังทดลอง	15	72.80	6.73			

$$t_{.01, df 14} = 2.624$$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 ปรากฏว่านักเรียนมีความรับผิดชอบด้านการเรียนดีขึ้น และหลังเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ นักเรียนมีความรับผิดชอบด้านการเรียนหลังเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มดีขึ้น ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ตั้งไว้

2. เปรียบเทียบความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มกับนักเรียนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 เปรียบเทียบผลต่างความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม
กลุ่มกับนักเรียนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}_{diff}$	S.D. _{diff}	t
กลุ่มทดลอง	15	19.80	9.32	3.37**
กลุ่มควบคุม	15	16.33	7.13	

$$t_{.01, df 28} = 2.467$$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 ปรากฏว่านักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความรับผิดชอบด้านการเรียนดีกว่านักเรียนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่ระดับ .01 นั่นคือ นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความรับผิดชอบด้านการเรียนดีกว่านักเรียนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2 ที่ตั้งไว้

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดเศวตฉัตร เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนก่อน และหลังเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. เพื่อเปรียบเทียบความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มกับนักเรียนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนมีความรับผิดชอบด้านการเรียนดีขึ้นหลังจากที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความรับผิดชอบด้านการเรียนดีกว่า นักเรียนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดเศวตฉัตร เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2541 ที่มีความรับผิดชอบด้านการเรียนต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมาจำนวน 30 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดเศวตฉัตร เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2541 ที่มีความรับผิดชอบด้านการเรียนต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมาจำนวน 30 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. โปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. แบบสอบถามความรับผิดชอบด้านการเรียน

วิธีดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยดำเนินการวิจัยแบบ Randomized Control Group Pretest - Posttest Design

1. ขั้นก่อนการทดลอง ผู้วิจัยทำการทดลองก่อนการทดลอง (Pretest) โดยการให้กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมตอบแบบสอบถามความรับผิดชอบด้านการเรียน แล้วเก็บไว้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง
2. ขั้นทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้โปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่สร้างขึ้นทั้งหมด 12 ครั้ง เป็นเวลา 6 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที ในวันจันทร์และวันพุธ เวลา 15.30 - 16.30 น. ตั้งแต่วันที่ 25 พฤษภาคม 2541 ถึงวันที่ 29 มิถุนายน 2541
3. ขั้นหลังการทดลอง เมื่อเสร็จสิ้นการทดลองผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมตอบแบบสอบถามฉบับเดียวกันที่ใช้ก่อนทดลอง แล้วเก็บไว้เป็นคะแนนหลังการทดลอง
4. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบทั้ง 2 ครั้ง ของนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนก่อน และหลังเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. เปรียบเทียบความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม กับนักเรียนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลอง สรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนมีความรับผิดชอบด้านการเรียนดีขึ้นหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความรับผิดชอบด้านการเรียนดีกว่า นักเรียนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดเสด็จนคร เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. นักเรียนมีความรับผิดชอบการเรียนรู้ดีขึ้นหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 ที่กล่าวว่า “นักเรียนมีความรับผิดชอบด้านการเรียนรู้ดีขึ้นหลังจากที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม” แพค (Pack. 1958 : 347 - 350) พบว่าความรับผิดชอบขึ้นอยู่กับการศึกษาโดยอาศัยความรู้นั้นจะทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านความรับผิดชอบสูงด้วย จากผลวิจัยของ ลัดดาวรรณ ณ ระนอง (2525 : 52) ที่ศึกษาการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนทุ่งมหาเมฆ กรุงเทพมหานคร พบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มมีพัฒนาการด้านความมีวินัยในตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ھرรษา แดงภักดี (2536 : 58) ได้ศึกษาการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อคุณธรรมความมีน้ำใจนักกีฬาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่านักเรียนในกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้กิจกรรมกลุ่มมีคุณธรรมความมีน้ำใจนักกีฬาโดยรวม และแต่ละด้านสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลการศึกษาครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีหนึ่งที่ใช้พัฒนาความรับผิดชอบด้านการเรียนรู้ของนักเรียนดีขึ้นกว่าเดิม ทั้งนี้เพราะการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเป็นกระบวนการที่ช่วยให้รู้จักความรับผิดชอบด้านการเรียนรู้ สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันและเป็นเทคนิคที่ใช้พัฒนาความรับผิดชอบด้านการเรียนรู้

2. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความรับผิดชอบด้านการเรียนรู้ดีกว่านักเรียนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2 ที่กล่าวว่า “นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความรับผิดชอบด้านการเรียนรู้ดีกว่านักเรียนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม” คาร์ทไรท์ และซานเดอร์ (Cartwright and Zander. 1968 : 3) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นการนำเอาวิธีการต่าง ๆ เช่น บทบาทสมมติสถานการณ์จำลอง เกม การอภิปราย การสังเกต และการให้ข้อวิจารณ์ (Feedback) ซึ่งกัน และกัน เพื่อช่วยให้การตัดสินใจรวมกัน และยังใช้ฝึกทักษะเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ หรือการประชุมต่าง ๆ จากผลวิจัยของ สรศักดิ์ โสสุ (2530 : 56) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความสำนึกในหน้าที่พลเมืองดีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบ้านศรีสะอาด จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่ากลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกด้วยกิจกรรมกลุ่มมีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองดีสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ทำกิจกรรมตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับผลวิจัยของ จริยา วิไลวรรณ (2532 : 94) ทำการวิจัยเรื่องผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อเจตคติต่อการเรียนวิชาพลศึกษาของนักเรียนชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดลำปาง พบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีเจตคติต่อการเรียนวิชาพลศึกษาสูงกว่านักศึกษาควบคุมที่ได้รับข้อเสนออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทดลองที่ได้รับการฝึกโดยใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม มีความร่วมมือในการอภิปรายกลุ่มสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับผลวิจัยของ ลัดดาวรรณ ณ ระนอง (2525 : 52) ได้ทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนทุ่งมหาเมฆ กรุงเทพมหานคร พบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มมีพัฒนาการด้านความมีวินัยในตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังมีพัฒนาการทางวินัยในตนเองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการศึกษาครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยให้นักเรียนมีความรับผิดชอบด้านการเรียนดีขึ้นกว่าเดิม ทั้งนี้เพราะการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มนั้น ผู้วิจัยใช้เทคนิคเกมเทคนิคกรณีตัวอย่าง และเทคนิคสถานการณ์ทดลอง โดยดำเนินการร่วมกัน 4 ขั้นตอน คือ ขั้นมีส่วนร่วม ขั้นวิเคราะห์ ขั้นประยุกต์หลักการ และขั้นประเมินผล ซึ่งเทคนิค 4 ขั้นตอน ช่วยให้นักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติและคิดแสวงหาสิ่งที่ต้องการที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง และทำให้นักเรียนได้วิเคราะห์ และสรุปสิ่งที่เรียนรู้ขึ้นด้วยตนเอง ซึ่งช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบด้านการเรียนดีขึ้น ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความรับผิดชอบด้านการเรียนดีขึ้นแต่น้อยกว่านักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และจากการที่ผู้วิจัยเป็นผู้ทำการทดลองนักเรียนด้วยตนเอง ทำให้มองเห็นความแตกต่างของนักเรียนอย่างชัดเจน กล่าวคือ นักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความกระตือรือร้นด้านการเรียนในระยะแรกแต่ในระยะหลัง ๆ นักเรียนมีความกระตือรือร้นลดน้อยลง ซึ่งแตกต่างกับกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความกระตือรือร้นในด้านการเรียน มีความสนุกสนาน กับเทคนิคเกมเทคนิคกรณีตัวอย่าง และเทคนิคสถานการณ์จำลอง นักเรียนได้เป็นผู้แสดง และได้ปฏิบัติจริงหลังจากที่เสนอแนวทางแก้ไข และพร้อมที่จะทำตามหน้าที่ของตนอย่างเต็มความสามารถ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้นักเรียนได้รับการทดลองโดยเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความรับผิดชอบด้านการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้
 - 1.1 ควรนำกิจกรรมกลุ่มไปใช้ในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบด้านการเรียน
 - 1.2 ควรมีการฝึกอบรมครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนในการใช้กิจกรรมกลุ่มให้เกิดความชำนาญ ก่อนนำไปใช้พัฒนาความรับผิดชอบด้านการเรียน
 - 1.3 ควรส่งเสริมให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อเพิ่มความรับผิดชอบด้านการเรียนดีขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

2.1 ควรทดลองใช้การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาพฤติกรรมอื่น ๆ เช่น ความรับผิดชอบต่อตนเอง ความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษาผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ เช่น ระดับประถมศึกษา เป็นต้น

2.3 ควรทดลองใช้เทคนิคอื่นพัฒนาความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียน เช่น การปรับพฤติกรรมโดยการวางเงื่อนไข หรือการเสริมแรง เป็นต้น

2.4 ควรมีการติดตามผลในระยะ 1 เดือน , 3 เดือน เป็นต้น เพื่อศึกษาความคงทนความรับผิดชอบด้านการเรียน

บรรณานุกรม

- กิ่งแก้ว อัดถากร. “ทำไมต้องวินัย,” มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์. 3 (1) : 15 - 19 ; 2524.
- กรุณา กิจชัยน. ความสัมพันธ์ระหว่างความมีวินัยแห่งตน ความเชื่อมั่นภายในภายนอกและคุณธรรมแห่งพลเมืองดี. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2517. อัดสำเนา.
- คมเพชร ฉัตรสกุล. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2521. อัดสำเนา.
- จำเนียร ช่วงโชติ และคณะ ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มบุคคล โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2521 , 214 หน้า
- ชวาล แพร่สกุล และคณะ หลักสูตรอบรมพิเศษวิชาการวัดผลระยะสั้น สำนักทดสอบวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร 2514 , 102 หน้า
- คุณฤทัย ทรัพย์นารุ่ง. ผลการใช้บทบาทสมมติเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดรางบัว กรุงเทพมหานคร . ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.
- ทิสนา แยมมณี. คู่มือการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เล่มที่ 1 โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ม.ป.ท., 2522.
- นิภา วิจิตรศิริ. ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหนองแอก “สรีกษิทยา” จังหวัดสระบุรี. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.
- พนม ลิมอารีย์. กลุ่มสัมพันธ์. กาลสินธุ์ : จินตทัศน์การพิมพ์, 2522.
- พรรัตน์ แก่นทอง. การใช้บทบาทสมมติพัฒนาความรับผิดชอบต่อชุมชนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาขาน้ำผึ้ง กรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.
- พวงแก้ว เนตรโอภาส. ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความร่วมมือในการอภิปรายกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านลานแหลม จังหวัดนครปฐม. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. สถิติวิทยาทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2524.
- ละม้ายมาศ สรศักดิ์ และจรรยา สุวรรณทัต. อิทธิพลของสังคมต่อการพัฒนาการของเด็กที่ด้อยพัฒนา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. รายงานการวิจัย ฉบับที่ 9 ของสถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าวิจัยเรื่องเด็ก, กรุงเทพฯ, 2520.

ละเมียด ลิมอักษร. “ประชาธิปไตยในโรงเรียน.” ประชากรศึกษา. 11 : 6 - 16 ; มิถุนายน 2517.

ลัดดาวรรณ ณ ระนอง. การทดลองใช้กิจกรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเอง. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.

วรรณวิภา ทองงอก. ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่ออาชีพครู วินัยในตนเอง ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนและการสอนของนิสิตฝึกสอนวิทยาลัยวิชาการศึกษา พิชญโลก. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2517. อัดสำเนา.

วิจิตร ลีนศิริ. วิธีการสอนเกมหรือสถานการณ์จำลอง. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ม.ป.ป.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. คู่มือจริยศึกษา เล่ม 6. กรุงเทพฯ : กรมศาสนา, 2522.

สมศักดิ์ ชินพันธ์. ความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในชั้นเรียนกับความรู้สึก
รับผิดชอบและขโมยโนภาพแห่งตน. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.

สรศักดิ์ โสขุ. ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความสำนึกในหน้าที่พลเมืองดีของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินิพนธ์ กศ.ม. พิชญโลก. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พิชญโลก, 2530. อัดสำเนา.

สบโชค พูลนวม. ความสัมพันธ์ระหว่างความซื่อสัตย์กับความรู้สึกรับผิดชอบ. ปรินิพนธ์

กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2523, 63 หน้า อัดสำเนา.

ศุมน อมรวิวัฒน์. โรงเรียนประถมศึกษา ความหมายในแนวคิดใหม่ หลักแนะแนวปฏิบัติใน
โรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, 2526.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. การพัฒนาคุณภาพประชากรไทย. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา. 2514.

อรทัย จันทวิชานวงษ์. รูปแบบของนิทานที่ส่งผลต่อความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียนชั้น ป.4
ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,

2523. อัดสำเนา.

อารีย์ เศรษฐชัย. ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า
ความรู้สึก

รับผิดชอบและความเชื่อมั่นในตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย.

ปรินิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520. อัดสำเนา.

อดิศักดิ์ ภูมิรัตน์. ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อเจตคติเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินิพนธ์ กศ.ม. พิชญโลก : มหาวิทยาลัย

นเรศวรฯ, 2535. อัดสำเนา.

อภิสิทธิ์ วรษา. ความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบ การปรับตัวและลักษณะความเป็นผู้นำ
ของนักเรียนชั้น ป.7 และ ม.ศ. 3 ในเขตเทศบาลเมืองตาก. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2517. อัดสำเนา.

Birkhauser, John Charles. "The Effects of Group Dynamics on Self Conception The
Elementary School Classroom," Dissertation Abstracts International. 46 (1) :
103 - A ; 1985.

Boardman, Jean Alexander. "The Effectiveness of Structured Group Internations to
Enhance Group Process in A Smoking Cessation Program," Dessertation
Abstracts International. 50(1) : 1952 - A ; 1988.

Browne, C.G. The Study of Leadership. The Interstate Prinsters and Pubieshers, Inc.,
1958.

Butterworth, Thomas W" "The Relationship of Different Mehods of Reporting Pupil
Progress to the Reading Aehievement School Attitude and Self Responsibility
of a Sample of Six Grade Pupil," Dissertation Abstracts International. 30 :
2043 - A ; October, 1974.

Davis, Robert Gene. "A Study on the Effects of Students Use of Selected group
Process Skills on Student Achievement and Attitude During A Seventh Grade
Cooperation Learning Mathematics Problem Soving Unit," Dissertation
Abstracts International. 49 (1) : 2263 - A ; 1988.

Ottaway, A.K.C. Learning Through Group Experimences. London : Routhledge and
Kegan Paul, 1966.

Rogers, Carl R. Freedom to Learn : A View of Waht Education Might Be.
Columbus, Ohio : E.C. Merrill Publishing Co, 1969.

Roger, Dorothy. The Psychology of Adolescence. New York : Apple - Century - Crofts,
1962.

Traxler, A.E. and R.D. North. Technique of Guidance. New York : Harper and Row,
1957.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

โปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่	หัวข้อ	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
1	ปฐมนิเทศ	เนื้อคู่อยู่ไหน	1. เพื่อการสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม 2. เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีภายในกลุ่ม 3. เพื่อให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์ กฎ ระเบียบ และประโยชน์ของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม	1. ผู้วิจัยกล่าวแนะนำตนเองแล้วใช้กิจกรรมชื่อว่า "เนื้อคู่อยู่ไหน" เพื่อเป็นการสร้างความคุ้นเคยระหว่างสมาชิกในกลุ่ม โดยมีขั้นตอน ดังนี้ 1.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน 1.2 ผู้วิจัยแจกรูปดอกไม้ที่แบ่งออกเป็น 2 ส่วน โดยแจกให้คนละ 1 ส่วน จากนั้นให้ตามหาชิ้นส่วนที่มีจำนวนคำเดียวกัน และมีรอยตัดเข้าหากันได้ 1.3 เมื่อพบคู่ของตนแล้วให้แต่ละคู่ซักถามชื่อนามสกุล ลักษณะเด่นทางกาย ลักษณะอุปนิสัย คดีประจำใจ วิชาที่ชอบเรียน อยากรู้อะไรในอนาคต ถามคำถามให้ได้มากที่สุด ผู้วิจัยใช้เวลา 5 - 10 นาที 1.4 เมื่อหมดเวลาแล้วให้ทุกคนนั่งเป็นรูปวงกลมแล้วผลัดกันแนะนำคู่ของตนเองเพื่อให้ได้รู้จักมากที่สุดจากการเล่นเกม 2. ผู้วิจัยกล่าวสรุปชี้แจงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมว่าต้องการให้นักเรียนได้	1. รูปดอกไม้ 2. นกหวีด 3. ตารางเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่	หัวข้อ	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
				คุ้นเคยซึ่งกันและกัน 3.ผู้วิจัยชี้แจง กฎ ระเบียบ และประโยชน์ของการเข้าร่วมกิจกรรม 4.ผู้วิจัยแจกตารางการเข้าร่วมกิจกรรมให้นักเรียน พร้อมทั้งนัดหมายการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในครั้งต่อไป	
2	ความรับผิดชอบด้านการเรียน : เอาใจใส่การเรียน ตั้งใจปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	ความรับผิดชอบ	1.เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบด้านการเรียน 2.เพื่อให้นักเรียน ตั้งใจปฏิบัติงาน ตามที่ได้รับมอบหมาย 3.เพื่อให้นักเรียน ได้รู้จักหน้าที่ของตนเอง	ตั้งแต่ครั้งที่ 2 -11 ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง เป็น 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1.ขั้นมีส่วนร่วม ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียน พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรม กลุ่มแต่ละครั้งที่ต้องการ ให้นักเรียนทราบ นักเรียนแต่ละคนมีส่วนร่วมในการแสดงบทบาทของกิจกรรม แต่ละกิจกรรม โดยมีผู้วิจัยคอยให้คำแนะนำ 2.ขั้นวิเคราะห์ นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เสนอวิธีการต่าง ๆ ที่ได้ กระทำกิจกรรม และ สามารถประเมินความ สัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม สมาชิกได้ เพื่อให้นักเรียน	1.เอกสารเรื่อง ความรับผิดชอบ

ครั้งที่	หัวข้อ	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
				มีความรู้กว้างขวางขึ้น ตลอดจนช่วยให้นักเรียนรู้จักตนเองดีขึ้น 3.ขั้นประยุกต์หลักการ นักเรียนสามารถรวบรวมแนวคิดต่างๆ จากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และแนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น แล้วสรุปเป็นหลักการของตนเองได้ และสามารถนำหลักการนั้นมาประยุกต์ใช้หรือเชื่อมโยงการเรียนรู้ของตนเองกับผู้อื่นได้ 4.ขั้นประเมินผล นักเรียนร่วมกันประเมินการเรียนรู้ของตนเอง และกลุ่มจากการอภิปราย ให้ข้อเสนอแนะร่วมกันในครั้งนี้	
3	ความรับผิดชอบด้านการเรียน : เอาใจใส่การเรียน ตั้งใจปฏิบัติ	สิ่งละอันพันละน้อย	1.เพื่อให้นักเรียนรู้คุณค่าของความรับผิดชอบเอาใจใส่การงานที่ตนได้รับมอบหมาย 2.เพื่อให้นักเรียนรู้จักหน้าที่ของตนไม่ละเลยทอดทิ้งงานที่ได้รับมอบหมาย	ผู้วิจัยใช้เทคนิคเกมการดำเนินขั้นตอนเหมือนกับครั้งที่ 2	1.กระดาน โปสเตอร์สี 2.เศษวัสดุเหลือใช้ 3.กาว 4.เทปกาว

ครั้งที่	หัวข้อ	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
4	งาน ตามที่ ได้รับ มอบ หมาย ความ รับผิด ชอบ ด้านการ เรียน : เอาใจ ใส่การ เรียน ตั้งใจ ปฏิบัติ งาน ตามที่ ได้รับ มอบ หมาย	ครอบครัว ของ สมศักดิ์	1.เพื่อให้นักเรียน ตระหนักถึงผลเสีย ของการหลีกเลี่ยง งานที่ได้รับมอบ หมาย 2.เพื่อพัฒนาความ รับผิดชอบด้านการ เรียน และการ ปฏิบัติงานตามที่ ได้รับมอบหมาย	ผู้วิจัยใช้เทคนิคกรณีตัว อย่าง ผู้วิจัยดำเนินขั้นตอน เหมือนกับครั้งที่ 3	เอกสารเรื่อง ครอบครัวของ สมศักดิ์
5	ความ รับผิด ชอบ ด้านการ เรียน : ละเอียด รอบ คอบ	ครอบครัว ของ สมศักดิ์	1.เพื่อให้รู้จักการ วางแผนก่อนที่จะ ปฏิบัติการทำงาน 2.เพื่อพัฒนาความ ละเอียดรอบคอบ ในการเรียน	ผู้วิจัยใช้เทคนิคเกม ดำเนินขั้นตอนเหมือนกับ ครั้งที่ 4	1.ชิ้นส่วนรูป ภาพ 2.บัตรกติกา

ครั้งที่	หัวข้อ	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
6	ความ รับผิดชอบ ด้านการ เรียน : ละเอียด รอบ คอบ	อย่านะ	1.เพื่อให้นักเรียน รู้จักคิดก่อนทำ 2.เพื่อให้รู้จักใคร่ ครองก่อนที่จะ เสนอผลงาน	ผู้วิจัยใช้เทคนิคกรณีตัว อย่าง โดยดำเนินขั้นตอน เหมือนครั้งที่ 5	เอกสารกรณี ตัวอย่าง เรื่อง อย่านะ
7	ความ รับผิดชอบ : ตรงต่อ เวลา	บทเรียน ของ กนก	1.เพื่อตระหนักถึง การตรงต่อเวลาต่อ ตนเอง และผู้อื่น 2.เพื่อให้รู้ถึง ประโยชน์ของการ ตรงต่อเวลา 3.เพื่อให้รู้ถึงโทษ การไม่ตรงต่อเวลา	ผู้วิจัยใช้เทคนิคสถานการณ์จำลอง โดยดำเนิน ขั้นตอนเหมือนครั้งที่ 6	เอกสารสถานการณ์จำลอง เรื่อง บทเรียน ของกนก
8	ความ รับผิดชอบ ด้านการ เรียน : ตรงต่อ เวลา	ความปลื้ม ใจของ วีระ	1.เพื่อให้รู้จักความ สำคัญของการตรง ต่อเวลา 2.เพื่อให้งานนั้น ประสบผลสำเร็จ	ผู้วิจัยใช้เทคนิคกรณีตัว อย่าง โดยดำเนินขั้นตอน เหมือนครั้งที่ 7	เอกสารกรณี ตัวอย่างเรื่อง ของความปลื้ม ใจของวีระ
9	ความ รับผิดชอบ ด้านการ เรียน : ยอมรับ ผลงาน	เมื่อฉัน ทำผิด	1.เพื่อปลูกฝังการ ยอมรับผลงานที่ ตนกระทำ และ ปรับปรุงแก้ไขผล งานในหน้าที่ 2.เพื่อให้นักเรียน กล้ายอมรับความ	ผู้วิจัยใช้เทคนิคสถานการณ์จำลอง โดยดำเนินขั้นตอน เหมือนครั้งที่ 8	เอกสารกรณี ตัวอย่าง เรื่อง ความปลื้มใจ ของวีระ

ครั้งที่	หัวข้อ	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
	ที่ตน กระทำ และ ปรับ ปรุงแก้ไขผล งานใน หน้าที่		จริงในสิ่งที่ตน กระทำ		
10	ความ รับผิดชอบ ด้านการ เรียน : ยอมรับ ผลงาน ที่ตน กระทำ และ ปรับ ปรุงแก้ไขผล งานใน หน้าที่	งานของ เรา	1.เพื่อให้ตระหนัก ถึงความสำคัญขอ การปรับปรุงแก้ไข ผลงานในหน้าที่	ผู้วิจัยใช้เทคนิคเกม โดย ดำเนินขั้นตอนเหมือน ครั้งที่ 9	1.ผ้าพื้นสีขาว 2.ด้าย 3.เข็ม 4.กรรไกร 5.คินสอ
11	ความ รับผิดชอบ ด้านการ เรียน : ยอมรับ	คำแนะนำ ที่ดี	1.เพื่อให้นักเรียน ได้วิเคราะห์ถึงการ กระทำในหน้าที่ ของตน	ผู้วิจัยใช้เทคนิคสถานการณ์ จำลอง โดยดำเนินขั้นตอน เหมือนครั้งที่ 10	เอกสารเรื่อง คำแนะนำที่ดี

ครั้งที่	หัวข้อ	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
12	ผลงาน ที่ตน กระทำ และ ปรับ ปรุงแก้ ไขผล งานใน หน้าที่ ปัจจุ นิเทศ		1.เพื่อให้ นักเรียน ได้มีโอกาสนอภิ ปราย และสรุป เกี่ยวกับความรู้ เรื่องความรับผิดชอบ ด้านการเรียน 2.เพื่อให้ นักเรียน ได้สรุปข้อคิดเห็น เกี่ยวกับการเข้า ร่วมกิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาความ รับผิดชอบด้าน การเรียน	1.ผู้วิจัยกล่าวทักทายนัก เรียน 2.ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออก เป็น 3 กลุ่ม แล้วให้นัก เรียนร่วมกันอภิปราย และ สรุปสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วม กิจกรรมกลุ่มในครั้งนี้ 3.ผู้วิจัยให้นักเรียนส่งตัว แทนออกมาสรุปข้อคิดเห็น จากการเข้าร่วมกิจกรรม กลุ่ม 4.ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมถึง ความสำคัญของความรับ ผิดชอบด้านการเรียน 5.ผู้วิจัยกล่าวขอบใจนัก เรียน และกล่าวปิดการเข้า ร่วมกิจกรรมกลุ่ม	1.ผ้าพื้นสีขาว 2.ค้าย

หมายเหตุ การทดลองใช้เวลาครั้งละ 50 นาที

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 1

หัวข้อ ปฐมนิเทศ
ชื่อกิจกรรม เนื้อคู่อยู่ไหน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นการสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีภายในกลุ่ม
3. เพื่อให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์ กฎ ระเบียบ และประโยชน์ของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

เวลา 50 นาที

- อุปกรณ์
1. รูปดอกไม้
 2. นกหวีด
 3. ตารางการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยกล่าวแนะนำตนเอง แล้วใช้กิจกรรมชื่อว่า “เนื้อคู่อยู่ไหน” เพื่อเป็นการสร้างความคุ้นเคยระหว่างในกลุ่ม โดยมีขั้นตอนดังนี้
 - 1.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน
 - 1.2 ผู้วิจัยแจกรูปดอกไม้ที่แบ่งออกเป็น 2 ส่วน โดยแจกให้คนละ 1 ส่วน จากนั้นให้ตามหาชิ้นส่วนที่มีจำนวนเดียวกัน และมีรอยตัดเข้ากันได้
 - 1.3 เมื่อพบคู่ของตนแล้วให้แต่ละคู่ถามชื่อ - นามสกุล ลักษณะเด่นทางกาย คติประจำใจ วิชาที่ชอบเรียน และอยากจะเป็นอะไรในอนาคต ถามคำถามให้ได้มากที่สุด ผู้วิจัยใช้เวลา 5 - 10 นาที
 - 1.4 เมื่อหมดเวลาแล้วให้ทุกคนนั่งเป็นรูปวงกลม แล้วผลัดกันแนะนำคู่ของตนเองให้เพื่อนได้รู้จักมากที่สุด
 - 1.5 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นจากการเข้าร่วมกิจกรรม
2. ผู้วิจัยกล่าวสรุปชี้แจงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมว่าต้องการให้คุ้นเคยซึ่งกันและกัน
3. ผู้วิจัยชี้แจง กฎ ระเบียบ และประโยชน์ของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
4. ผู้วิจัยแจกตารางการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มให้นักเรียนพร้อมทั้งนัดหมายการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมมือทำกิจกรรม
2. สังเกตจากการอภิปราย ชักถาม และการสรุปของนักเรียน

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 2

หัวข้อ ความรับผิดชอบด้านการเรียน ด้านเอาใจใส่การเรียนตั้งใจปฏิบัติงานตาม
หน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

ชื่อกิจกรรม กรณีตัวอย่างเรื่อง ความรับผิดชอบ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบด้านการเรียน
2. เพื่อให้นักเรียนตั้งใจปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย
3. เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักหน้าที่ของตนเอง

เวลา 50 นาที

อุปกรณ์ เอกสารเรื่องความรับผิดชอบ

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยใช้เทคนิคกรณีตัวอย่างโดยดำเนินการทดลอง 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นการมีส่วนร่วม

- 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทาย สานทนกับนักเรียนและอธิบายถึงกิจกรรมที่จะเข้าร่วม
ปฏิบัติในครั้งนี้
- 1.2 แบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน
- 1.3 ผู้วิจัยแจกเอกสารกรณีตัวอย่างเรื่องความรับผิดชอบ เพื่อให้ นักเรียนร่วมกัน
ปรึกษา และแสดงความคิดเห็น
- 1.4 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถาม

2. ขั้นวิเคราะห์

- 2.1 นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้
 - 2.1.1 นักเรียนคิดว่าเด็กเป็นคนอย่างไร
 - 2.1.2 นักเรียนคิดว่า การที่ไม่ตั้งใจปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายนั้น
จะเกิดผลดี ผลเสียอย่างไร
 - 2.1.3 ถ้าสมมติว่า เพื่อนในกลุ่มของนักเรียนมีคนที่ขาดความรับผิดชอบ
ด้านการเรียนและการทำงาน นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับเพื่อนคนนี้ และจะช่วยให้มีความรับผิดชอบ
มากขึ้นได้อย่างไร
- 2.2 ตัวแทนของกลุ่มออกมารายงานผล อภิปรายและสรุปเนื้อหา
- 2.3 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม ซักถาม และให้ข้อคิดเห็น

3. ขั้นประยุกต์หลักการ

3.1 นักเรียนรวบรวมแนวความคิดจากการอภิปรายกลุ่มร่วมกันและจากการสรุปของผู้วิจัย

3.2 นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับความรับผิดชอบ ตั้งใจปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และสรุปถึงวิธีการนำไปปฏิบัติ

4. ขั้นประเมินผล

สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น การอภิปรายกลุ่ม การตอบคำถามต่าง ๆ และการซักถามของนักเรียน

กรณีตัวอย่าง เรื่อง “ความรับผิดชอบ”

เด็กชายเล็กเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นคนขี้อายอย่างมาก เวลาอยู่บ้านเล็กก็มักจะลืมนำผ้าคันไม้ ซึ่งเป็นหน้าที่ของคนที่ได้รับมอบหมายจากพ่อ ทำให้พี่ต้องเตือนบ่อย ๆ และในที่สุดพี่ก็ต้องทำเอง เพราะรำคาญเล็กและไม่อยากให้พ่อดุเล็ก เมื่ออยู่ที่โรงเรียนเล็กก็ลืมหากการบ้าน ไม่ทำเวรจนเพื่อน ๆ ไม่ค่อยไว้วางใจเล็กให้รับผิดชอบงาน พຽນนี้จะมีพิธีไหว้ครูและมีการประกวดการจัดพาน เด็ก ๆ ดินแดนกันอย่างมากเพราะจะได้แสดงฝีมือกันอย่างเต็มที่ จึงปรึกษากันว่าจะให้ใครทำอะไรบ้าง เล็กอาสาจัดหาพานมาให้โดยสัญญาว่าจะไม่ลืมหักเด็ดขาด แล้วต่างคนต่างแยกย้ายไปจัดเตรียมของในส่วนที่ตนรับผิดชอบ ส่วนเล็กก็รีบไปหาพระที่วัดเพื่อขอยืมพานแก้วมาจัดพานดอกไม้ เมื่อได้พานแล้วเล็กก็เดินทางกลับ ขณะที่เดินกลับบ้านนั้นบังเอิญเจอดันซึ่งเป็นเด็กวัดและรู้จักกับเล็กจึงชักชวนเล่นฟุตบอลกัน และเล็กก็คิดว่าเล่นกับเพื่อนสักครู๋จึงค่อยเอาพานไปให้เพื่อนก็ยังทัน เพราะตอนนี้เพื่อน ๆ ที่ไปซื้อดอกไม้ก็ยังมาไม่ถึงโรงเรียนแน่นอน แล้วจึงร่วมวงเล่นฟุตบอลกับเพื่อนอย่างสนุกสนานจนลืมหักเรื่องพานเสียสนิท ส่วนเพื่อน ๆ ที่โรงเรียนก็มาครบแล้วจึงรีบจัดเตรียมดอกไม้ เพราะกลัวจะกลับบ้านมืด นายใหญ่ซึ่งเป็นคนปั้นดินหาเล็กไม่พบจึงถามเพื่อน ๆ ก็ไม่มีใครเห็นจึงทำให้ทุกคนคิดว่าจะทำพานเสร็จไม่ทันในเย็นวันนี้ นายใหญ่และเพื่อน ๆ จึงชวนกันไปหาเล็กที่บ้านก็ไม่พบจึงไปหาที่วัดพบว่าเล็กกำลังเล่นฟุตบอลอยู่ นายใหญ่จึงถามเรื่องพานเล็กถึงกับตกใจและรีบไปเอาพานที่วางไว้ แต่ปรากฏว่าพานไม่มีเสียแล้ว เทียวเดินในบริเวณนั้นก็ไม่พบเล็กเสียใจเพราะพานใบนี้เป็นใบสุดท้ายที่มี เพราะมีนักเรียนห้องอื่น ๆ มายืมกันไปหมดแล้ว จึงชวนกันกลับโรงเรียน เพื่อน ๆ ในห้องโกรธมากไม่ยอมพูดด้วย และบ่นว่ากลัวครูดุที่ทำพานไม่เสร็จ เล็กอึดอัดใจมากจึงขอโทษที่ตนขาดความรับผิดชอบ และจะขอรับผิดชอบกับครูเอง นายใหญ่ซึ่งเป็นหัวหน้าห้องบอกว่า “ทุกคนอยู่ห้องเดียวกันเมื่อเกิดอะไรขึ้นก็ต้องรับผิดชอบร่วมกัน แล้วทั้งหมดก็ไปหาครูประจำชั้น เพื่อบอกเรื่องที่เกิดขึ้นให้ทราบ ขณะนั้นดันก็เข้ามาในห้องพร้อมกับพานแก้วและบอกว่าตนเป็นคนเก็บเอาไว้ เพราะกลัวพานหาย ครูจึงตักเตือนให้เด็กรู้จักระมัดระวัง รู้จักหน้าที่และมีความรับผิดชอบร่วมกัน เด็ก ๆ ดีใจที่ได้พานคืนมา แต่เล็กได้บทเรียนที่คุ้มค่า และสัญญาว่าต่อไปจะไม่ละเลยหน้าที่ และขาดความรับผิดชอบ เพราะนอกจากจะทำให้ตนเดือดร้อนแล้ว ก็ยังทำให้เพื่อน ๆ เดือดร้อนแล้ว คนก็ได้รับความเดือดร้อนด้วย และทำให้ไม่ได้ความไว้วางใจจากเพื่อน ๆ ที่จะมอบหมายงานให้ทำอีกด้วย

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 8

หัวข้อ ความรับผิดชอบด้านการเรียน ด้านเอาใจใส่การเรียนตั้งใจปฏิบัติงานตามที่
ได้รับมอบหมาย

ชื่อกิจกรรม เกมสิ่งละอันพันละน้อย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้คุณค่าของความรับผิดชอบเอาใจใส่การงานที่ตนได้รับมอบหมาย
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักหน้าที่ของตน ไม่ละเลยทอดทิ้งงานที่ได้รับมอบหมาย

เวลา 50 นาที

อุปกรณ์

1. กระดาษโปสเตอร์สี
2. เศษวัสดุเหลือใช้
3. กาว
4. เทปกาว

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยใช้เทคนิคเกมโดยดำเนินการทดลอง 4 ชั้น ดังนี้

1. ขั้นการมีส่วนร่วม

ปฏิบัติในครั้งนี้

- 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทาย สันทนาการกับนักเรียนและอธิบายถึงกิจกรรมที่จะเข้าร่วม
- 1.2 ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5 คน 3 กลุ่ม
- 1.3 ผู้วิจัยชี้แจงกติกาเกมสิ่งละอันพันละน้อย แล้วดำเนินการขั้นตอน ดังนี้
 - 1.3.1 ผู้วิจัยแจกอุปกรณ์ให้แต่ละกลุ่ม
 - 1.3.2 นักเรียนร่วมกันระดมความคิดและช่วยกันนำเศษวัสดุที่เหลือใช้จัด

เป็นเรื่องราวบนกระดาษโปสเตอร์สี เมื่อหมดเวลาทุกกลุ่มต้องยุติการปฏิบัติการ

- 1.3.3 ผู้วิจัยนำผลงานของทุกกลุ่มมาแสดงให้แต่ละกลุ่มชม

2. ขั้นวิเคราะห์

2.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้

- 2.1.1 ผลงานของแต่ละกลุ่มเป็นอย่างไร
- 2.1.2 มีความรู้สึกอย่างไรกับการที่ต้องทำงานที่ได้รับมอบหมาย
- 2.1.3 นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรถ้าเพื่อนบางคนในกลุ่มไม่ช่วยกัน

ทำงาน

2.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม ชักถาม และให้ข้อคิดเห็นกับนักเรียน

3. ขั้นประยุกต์หลักการ

- 3.1 ผู้วิจัยสรุปกิจกรรม และประโยชน์จากกิจกรรม
- 3.2 นักเรียนรวบรวมแนวคิดต่าง ๆ จากการอภิปราย และการสรุปจากกลุ่ม
- 3.3 นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการตั้งใจปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย และประยุกต์หลักการนำไปปฏิบัติได้

4. ขั้นประเมินผล

- 4.1 นักเรียนร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม
- 4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะระหว่างสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
2. สังเกตจากการซักถาม การแสดงความคิดเห็น และการสรุปของนักเรียน

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 4

หัวข้อ ความรับผิดชอบด้านการเรียน ด้านเอาใจใส่การเรียนตั้งใจปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย

ข้อกิจกรรม ครอบครัวของสมศักดิ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงผลเสียของการหลีกเลี่ยงงานที่ได้รับมอบหมาย
2. เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบด้านการเรียนและการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย

เวลา 50 นาที

อุปกรณ์ เอกสารกรณีตัวอย่างเรื่องครอบครัวของสมศักดิ์

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยใช้เทคนิคกรณีตัวอย่างโดยดำเนินการทดลอง 4 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นมีส่วนร่วม

ปฏิบัติในครั้งนี้

1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทาย สันทนาการกับนักเรียนและอธิบายกิจกรรมที่จะเข้าร่วม

1.2 แบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน

1.3 ผู้วิจัยแจกเอกสารกรณีตัวอย่างเรื่องครอบครัวของสมศักดิ์ เพื่อให้นักเรียนร่วมกันปรึกษาและแสดงความคิดเห็น

2. ขั้นวิเคราะห์

2.1 นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายหัวข้อต่อไปนี้

2.1.1 บุคคลใดบ้างที่นักเรียนอยากจะทำางานร่วมด้วยและไว้ใจที่จะมอบหมายงานให้

2.1.2 นักเรียนคิดว่าสมศักดิ์ควรประพฤติตนอย่างไร

2.1.3 บุคคลใดที่นักเรียนไม่ควรนำมาเป็นแบบอย่าง เพราะเหตุใด

2.1.4 ถ้านักเรียนมีเพื่อนเช่นเดียวกับสมศักดิ์ นักเรียนจะทำอย่างไร

2.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม และให้ข้อเสนอแนะกับนักเรียน

3. ขั้นประยุกต์หลักการ

3.1 นักเรียนรวบรวมแนวความคิดจากการอภิปรายกลุ่มและการสรุปของผู้วิจัย

3.2 ผู้วิจัยสรุปกิจกรรม และประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรม

4. ขั้นประเมินผล

4.1 นักเรียนร่วมกันอภิปราย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะระหว่างสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
2. สังเกตจากการอภิปราย การแสดงความคิดเห็นภายในกลุ่ม

กรณีตัวอย่างเรื่อง “ครอบครัวสมศักดิ์”

ครอบครัวของสมศักดิ์เป็นครอบครัวที่มีฐานะค่อนข้างยากจน อาศัยอยู่แถบชานเมือง หัวหน้าครอบครัวชื่อ นายมานะ มีสุข มีภรรยาชื่อ วิไล มีสุข มีบุตร 2 คนชื่อ สมศักดิ์ และวินิจ ทั้ง 2 คนกำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นายมานะเป็นคนขยันตั้งแต่เช้าตรู่แล้วรีบออกไปทำงาน ส่วนนางวิไลก็จะรีบลุกขึ้นหุงหาอาหารและดูแลครอบครัวตามหน้าที่ สมศักดิ์เป็นเด็กเกียจคร้าน ชอบนอนตื่นสายไม่สนใจการเรียน เพื่อน ๆ ในห้องไม่อยากทำงานร่วมกับเขาเพราะสมศักดิ์หลบเลี่ยงงานอยู่เป็นประจำ ส่วนวินิจเป็นเด็กขยัน ตั้งใจเรียนหนังสือ เพื่อนทุกคนชอบและอยากทำงานด้วย นอกจากนี้พ่อแม่ก็ยังชื่นชมวินิจมากกว่าสมศักดิ์ด้วย เพราะวินิจขยันขันแข็งช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน เช่น ถูบ้าน ซักผ้า เลี้ยงไก่และเลี้ยงเป็ดทุกวัน วันหนึ่งพ่อสั่งให้สมศักดิ์เฝ้าบ้าน แต่สมศักดิ์มิได้ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ตามที่พ่อได้มอบหมาย กลับออกไปยิงนกกับเพื่อน ๆ เมื่อกลับบ้านพบว่าของในบ้านถูกขโมยไปหมด พ่อโกรธมากจึงเฆี่ยนตีสมศักดิ์และตำหนิสมศักดิ์ที่ทอดทิ้งหน้าที่ของตน

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 5

หัวข้อ ความรับผิดชอบด้านการเรียน ด้านละเอียดรอบคอบ

ชื่อกิจกรรม เกมต่อรูปภาพเพลินใจ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้รู้จักการวางแผนก่อนที่จะปฏิบัติการทำงาน
2. เพื่อพัฒนาความละเอียดรอบคอบในด้านการเรียน

เวลา 50 นาที

อุปกรณ์

1. ชิ้นส่วนรูปภาพ
2. บัตรกติกา

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยใช้เทคนิคกรณีตัวอย่างโดยดำเนินการทดลอง 4 ชั้น ดังนี้

1. ชั้นมีส่วนร่วม

1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทาย สันทานากับนักเรียนและอธิบายกิจกรรมที่จะเข้าร่วม

ปฏิบัติในครั้งนี้

1.2 แบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน

1.3 ผู้วิจัยแจกอุปกรณ์ให้นักเรียน เพื่อให้นักเรียนปรึกษากัน และแสดงความคิดเห็นในการต่อรูปภาพเพลินใจ ให้เสร็จทันตามเวลาที่กำหนด ผู้วิจัยให้เวลา 5 - 10 นาที พอหมดเวลาผู้วิจัยเป่านกหวีด และเฉลยรูปภาพที่ต่อได้ถูกต้อง

2. ชั้นวิเคราะห์

2.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายหัวข้อต่อไปนี้

2.1.1 นักเรียนจัดขั้นตอนในการต่อรูปภาพอย่างไร

2.1.2 นักเรียนคิดว่าสิ่งที่สำคัญในการทำงานคืออะไร

2.1.3 ถ้านักเรียนลงมือปฏิบัติงานร่วมกับเพื่อนที่ไม่มีการวางแผน

นักเรียนคิดว่าจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ เพราะเหตุใด

2.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม ชักถาม และให้ข้อคิดเห็นกับนักเรียน

3. ชั้นประยุกต์หลักการ

3.1 ผู้วิจัยสรุปกิจกรรม และประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรม

3.2 ผู้เรียนอภิปรายถึงการนำแนวคิดที่ได้จากกิจกรรมไปประยุกต์ใช้กับชีวิต

ประจำวัน

4. ขั้นประเมินผล

ผู้วิจัยเชื่อมโยงความคิดของนักเรียน และให้ข้อเสนอแนะ

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นภายในกลุ่ม

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 6

หัวข้อ ความรับผิดชอบด้านการเรียน ด้านละเอียดรอบคอบ

ชื่อกิจกรรม กรณีตัวอย่างเรื่อง อย่างนะ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักคิดก่อนทำ
2. เพื่อให้รู้จักใคร่ครวญก่อนที่จะเสนอผลงาน

เวลา 50 นาที

อุปกรณ์ เอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง อย่างนะ

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยใช้เทคนิคกรณีตัวอย่างโดยดำเนินการทดลอง 4 ชั้น ดังนี้

1. ขั้นมีส่วนร่วม
 - 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทาย สนทนากับนักเรียนและอธิบายกิจกรรมที่จะเข้าร่วมปฏิบัติในครั้งนี้
 - 1.2 แบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน
 - 1.3 ผู้วิจัยแจกเอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง อย่างนะ เพื่อให้ให้นักเรียนร่วมกันปรึกษาและแสดงความคิดเห็น
2. ขั้นวิเคราะห์
 - 2.1 นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายหัวข้อต่อไปนี้
 - 2.1.1 บุคคลใดในเรื่องที่ไม่รู้จักคิดก่อนทำ
 - 2.1.2 เพราะเหตุใดทุกคนจึงต้องรู้จักคิดก่อนทำ
 - 2.1.3 ถ้านักเรียนไม่รู้จักการวางแผน ไม่ใคร่ครวญก่อนทำจะเกิดผลเสียอย่างไร
 - 2.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม และให้ข้อเสนอแนะกับนักเรียน
3. ขั้นประยุกต์หลักการ
 - 3.1 นักเรียนรวบรวมแนวความคิดจากการอภิปรายกลุ่มและการสรุปของผู้วิจัย
 - 3.2 ผู้วิจัยสรุปกิจกรรม และประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรม
4. ขั้นประเมินผล
 - 4.1 นักเรียนร่วมกันอภิปราย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
 - 4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมมือกันปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
2. สังเกตจากการซักถาม อภิปราย การแสดงความคิดเห็นภายในกลุ่ม

✓ กรณีตัวอย่างเรื่อง “อย่านะ”

ในตอนพักกลางวัน นิพนธ์ไปนั่งอ่านหนังสือในห้องสมุด นิพนธ์เห็นศราวุธเดินไปเดินมาและทำท่าทางลับ ๆ ล่อ ๆ อยู่ข้างตู้หนังสือจึงเข้าไปดู นิพนธ์เห็นศราวุธกำลังฉีกหนังสือของห้องสมุดจึงเข้าไปห้าม แต่ศราวุธไม่สนใจกลับบอกว่าใคร ๆ เขาก็ทำกันอย่างนี้ อย่าว่าแต่ฉีกเลยหยิบไปทั้งเล่มก็ยังเคย ถ้านิพนธ์อยากได้เล่มไหนก็บอกจะเอาออกไปให้ นิพนธ์บอกว่า หนังสือของห้องสมุด เป็นสมบัติของโรงเรียนของส่วนรวม เป็นของนักเรียนทุกคนที่จะต้องช่วยกันรักษาไม่ใช่ของใครคนใดคนหนึ่ง ถ้าหากศราวุธแอบฉีกหรือขโมยหนังสือออกไป และคนอื่นเขาจะใช้ก็ไม่มีใช้ หรือถ้านักเรียนคนอื่นขาดความรับผิดชอบต่อสมบัติของโรงเรียนอย่างศราวุธ คือต่างคนต่างหยิบเอาไปเป็นสมบัติของตนเสียแล้ว อีกหน่อยหนังสือในห้องสมุดก็คงไม่มีให้ใช้ ศราวุธบอกว่าให้นิพนธ์เป็นคนไปคนเดียวก็น่ากลัวแล้วกันแล้วทำไมจะเดินหนี แต่นิพนธ์ถามว่า ทำรายงานวิชาสังคมที่จะส่งพรุ่งนี้เสร็จแล้วหรือยัง ศราวุธตอบว่ายังไม่ได้ทำแล้วก็เดินไปหาหนังสือเพื่อมาทำรายงานแต่เปิดหน้าเรื่องที่ต้องการไม่พบ เพราะหน้าหนังสือถูกฉีกไปหมดแล้ว ศราวุธพูดด้วยความโกรธว่า คนที่ฉีกเอาไปเป็นพวกที่เห็นแก่ตัว นิพนธ์บอกว่าใช่พวกที่ชอบฉีก ชอบขโมยหนังสือห้องสมุดเป็นพวกที่เห็นแก่ตัว และไม่รักษาทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียนและของส่วนรวม ศราวุธหันมามองหน้านิพนธ์ แล้วขอโทษที่ตนเองเคยฉีกและขโมยหนังสือ โดยไม่นึกถึงว่ายังมีคนอื่นอีกมากที่เขาต้องการใช้หนังสือ และสัญญาว่าต่อไปนี้จะไม่ทำอย่างนี้อีกแล้ว และจะช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 7

หัวข้อ ความรับผิดชอบด้านการเรียน ด้านตรงต่อเวลา

ชื่อกิจกรรม บทเรียนของนก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อตระหนักถึงการตรงต่อเวลาต่อตนเองและผู้อื่น
2. เพื่อให้รู้ถึงประโยชน์ของการตรงต่อเวลา
3. เพื่อให้รู้โทษของการไม่ตรงต่อเวลา

เวลา 50 นาที

อุปกรณ์ เอกสารสถานการณ์จำลองเรื่อง บทเรียนของนก

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยใช้เทคนิคกรณีตัวอย่างโดยดำเนินการทดลอง 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. **ขั้นมีส่วนร่วม**
 - 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทาย สันทนาการกับนักเรียนและอธิบายกิจกรรมที่จะเข้าร่วมปฏิบัติในครั้งนี้
 - 1.2 ผู้วิจัยถามความสนใจจากนักเรียนเพื่อแสดงบทบาทตามสถานการณ์ที่กำหนด จากนั้นผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันเลือกผู้แสดง
 - 1.3 นักเรียนร่วมกันแสดงบทบาทไปตามสถานการณ์จำลองเรื่อง “บทเรียนของนก” ตามลำดับเหตุการณ์ที่เตรียมไว้ สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดูเพื่อนแสดง
2. **ขั้นวิเคราะห์**
 - 2.1 นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์บทบาททั้งผู้แสดงและผู้ชมในขณะปฏิบัติกิจกรรม
 - 2.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม และให้ข้อเสนอแนะกับนักเรียน
3. **ขั้นประยุกต์หลักการ**
 - 3.1 นักเรียนรวบรวมแนวความคิดจากการอภิปรายกลุ่ม และการสรุปของผู้วิจัย
 - 3.2 ผู้วิจัยสรุปกิจกรรม และประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรม
4. **ขั้นประเมินผล**
 - 4.1 นักเรียนร่วมกันอภิปราย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
 - 4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมมือกันปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
2. สังเกตจากการอภิปราย การแสดงความคิดเห็นภายในกลุ่ม

สถานการณ์จำลองเรื่อง “บทเรียนของนก”

นกเป็นนักเรียนที่เรียนเก่งแต่นกไม่ชอบทำอะไรตรงเวลาเท่าไรนัก เพราะรู้สึกว่าการทำอะไรให้ตรงเวลาเป็นเรื่องน่าเบื่อหน่าย เธอมักทำตัวล่าช้าเพื่อให้เพื่อนรอเธอเสียบ้างจะได้รู้สึกว่าเธอเป็นคนสำคัญ ถึงอย่างไรเพื่อนก็ต้องรอเธออยู่แล้ว ทุกครั้งที่นัดทำงานกลุ่มเธอจะต้องให้เพื่อนมารอก่อนเสมอ ทำให้เพื่อนและครูเบื่อหน่ายนิสัยขี้ขี้ของนกมาก วันหนึ่งครูประจำชั้นนัดหมายจะพาตัวแทนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 2 คน ไปแข่งขันตอบปัญหาในระดับชั้น ม. 1 ครูให้นักเรียนมาพร้อมกันที่โรงเรียนก่อนเวลา 07.30 น. เพื่อที่จะได้นั่งรถโรงเรียนไปที่สนามสอบแข่งขัน เมื่อถึงเวลานัดหมายนกก็ยังคงเดินตามสบายของเธอเป็นปกติ และมาถึงโรงเรียนช้ากว่าเวลาที่นัดหมาย 10 นาที โดยคิดว่าครูจะต้องรอเธอแน่นอน เพราะเธอเรียนเก่งและเป็นตัวสำคัญของทีม แต่ครูได้นำนักเรียนที่จะสอบไปก่อนแล้วโดยเลือกเพื่อนคนอื่นไปแทน แต่สั่งว่าถ้านกมาแล้วให้รีบตามไป ปรากฏว่านกไปถึงที่หมายช้าเกินไป ทำให้ถูกตัดสิทธิ์ในการเข้าร่วมแข่งขัน ผลการแข่งขันปรากฏว่าโรงเรียนของนกได้ที่ 3 ทำให้นกเสียใจมากที่การมาสายทำให้เธอพลาดโอกาสที่จะได้แสดงความสามารถช่วยเหลือเพื่อน ๆ ตอบปัญหาอันจะนำชื่อเสียงมาสู่โรงเรียนและตนเอง จึงสำนึกได้ว่าความผิดพลาดครั้งนี้เกิดจากตัวเธอที่ไม่ตรงต่อเวลา ทำให้โรงเรียนเสียผลประโยชน์และเพื่อน ๆ ก็ไม่พอใจ

ฉากที่ 1 ในห้องเรียนตอนเช้า ครูประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เข้ามานัดหมายกับนักเรียนที่จะไปแข่งขันตอบปัญหาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในงานวิทยาศาสตร์ที่โรงเรียนวัดดาวคะนองจัดขึ้น

หัวหน้าห้อง : นักเรียนเตรียมตัวทำความเคารพ

เพื่อน ๆ : สวัสดีค่ะ ครี๊ว คุณครู

ครู : สวัสดีคะนักเรียน วันนี้ครูขอให้นักเรียนที่จะไปสนามแข่งขันตอบปัญหาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในงานวิทยาศาสตร์ที่โรงเรียนวัดดาวคะนองจัดขึ้น คนที่จะไปแข่งขันมี 2 คน คือ นกและศรีสุดา ขอให้ทั้ง 2 คนมาพร้อมกันที่โรงเรียนเวลา 07.30 น. และขอให้มาตรงเวลานัดหมายด้วยนะคะ เพราะถ้ามาช้าเดี๋ยวเราจะไปไม่ทันเวลาการแข่งขันแล้ว อาจจะไม่ได้แข่งขันด้วยนะคะ ถ้าเข้าใจแล้วนักเรียนเตรียมตัวเรียนวิชาต่อไปได้แล้ว

ครูเดินออกจากห้อง สุดาและนกวรรณก็นั่งคุยกันและพูดถึงนก

สุดา : นึกนกวรรณ ฉันว่าพรุ่งนี้นะ ขยำนกคงมาไม่ทันแน่ ๆ เลย เพราะนัดกันมาทำงานที่ไรก็มาสายทุกที ฉันไม่อยากให้อยู่ในกลุ่มด้วยแล้ว

นกวรรณ : แต่เขาก็เก่งนี่ เรื่องวิชาการเขาก็รู้หมดเลย

สุดา : โอ๊ย เก่งอย่างนี้แต่ไม่ตรงต่อเวลาที่ไม่มีการอยากได้หรือกะ ถือว่าตัวเองเก่ง และชิ ก็เลยคิดว่าตัวเองมีความสำคัญมาก ทุกคนจะต้องรอเธอพรั่งนี้เธอจะมาทันหรือไม่ ยังเป็นตอนเช้าด้วยฉันว่ายากจนกว่าไม่ทันแน่ ๆ เลย คอยดูซิ

ฉากที่ 2 ในวันรุ่งขึ้นตอนเช้า ในขณะที่กนกเดินมาโรงเรียน และเดินคุยกับวิชุดา

กนก : วิชุดาเธอจะไปงานวิทยาศาสตร์ไหม

วิชุดา : ฉันไม่ไปหรอกเพราะฉันมีงานที่ทำค้างอยู่ แล้วเธอจะไปตอบปัญหาไหมใช่หรือ ครึ่ง 07.30 น. ไม่ใช่หรือ ทำไมเธอไม่รีบไปล่ะ เดี่ยวสายนะ

กนก : ใช่ ฉันจะไปแข่งขันตอบปัญหา เรื่องสายไม่เป็นไรหรอกเพราะว่าครูและเพื่อน ๆ คงต้องรอฉันอยู่แล้ว เพราะฉันเป็นคนเก่งนี่นา

วิชุดา : ทำเป็นพุดดีไปเถอะแล้วจะเสียใจ เดินเร็ว ๆ ชี มัวแต่ช้าอยู่นั่นแหละ จะเจ็ดโมงครึ่งแล้วนะ

กนก : ชั่งปะไร ฉันจะเดินของฉันอย่างนี้ ใครจะทำไม

ฉากที่ 3 ที่โรงเรียนครูกำลังชุลมุนกับการหาตัวกนกอยู่ ครูกำลังคุยอยู่กับศรีสุดา

ครู : ศรีสุดารู้หรือเปล่าว่ากนกเขาไปตอบปัญหาไหม (ท่าทางรีบร้อน)

ศรีสุดา : รู้ละ แต่เขาก็มาสายอยู่เป็นประจำอยู่แล้วละ ทุกคนก็ไม่ชอบเขาเลยที่เขาไม่ตรงต่อเวลา

ครู : งานนี้เป็นงานสำคัญนะ เป็นการสร้างชื่อเสียงให้โรงเรียนด้วย ไม่ใช่งานนัดหมายธรรมดา ศรีสุดาไปบอกกนกวรรณให้ไปแทนกนกก่อน ถ้าเขามาถึงให้เขาตามไปที่หลัง

ศรีสุดา : ค่ะคุณครู

ครูและนักเรียนไปตอบปัญหาที่โรงเรียนวัดดาวคะนองก่อนที่กนกจะมาถึง เมื่อทุกคนไปหมดแล้วกนกก็มาถึงโรงเรียนและถามกับเพื่อนว่า พวกที่จะไปตอบปัญหาไปหรือยัง

กนก : คุณครูและศรีสุดาไปหรือยัง (ท่าทางตกใจ)

เพื่อน ๆ : ไปแล้ว ครูบอกว่าถ้าเธอมาถึงให้ตามไปที่โรงเรียนวัดดาวคะนอง

ฉากที่ 4 เมื่อกนกไปถึงก็เลยเวลาเข้าไปตอบปัญหา ทำให้ถูกตัดสิทธิ์ในการตอบปัญหา เมื่อการแข่งขันสิ้นสุดลงครูและเพื่อน ๆ เดินออกมาเจอกนกนั่งรออยู่

กนก : ชนะไม้ละ

เพื่อน ๆ : ได้ที่ 3 เป็นเพราะเธอมาสายแท้ ๆ เลย

- กนก : ฉันเสียใจที่ทำให้ทุกคนผิดหวังในตัวฉัน ต่อไปนี้ฉันจะไม่ทำอย่างนี้อีกแล้ว
คุณครูคะหนูขอโทษค่ะ (ทำท่าจะร้องไห้)
- ครู : ไม่เป็นไรหรอก การแข่งขันครั้งต่อไปยังมีอีก ขอให้เธอสำนึกได้และ
ขอมปรับปรุงตัวเอง ครูก็พอใจแล้ว

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 8

หัวข้อ ความรับผิดชอบด้านการเรียนด้านตรงต่อเวลา

ชื่อกิจกรรม ความปลื้มของวีระ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้รู้จักความสำคัญของการตรงต่อเวลาเพื่อให้งานนั้นประสบผลสำเร็จ

เวลา 50 นาที

อุปกรณ์ เอกสารกรณีตัวอย่างเรื่องความปลื้มใจของวีระ

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยใช้เทคนิคกรณีตัวอย่างโดยดำเนินการทดลอง 4 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นมีส่วนร่วม

1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทาย สนทนากับนักเรียนและอธิบายกิจกรรมที่จะเข้าร่วมปฏิบัติในครั้งนี้

1.2 แบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน

1.3 ผู้วิจัยแจกเอกสารกรณีตัวอย่างเรื่องความปลื้มใจของวีระ เพื่อให้นักเรียนร่วมกันปรึกษาและแสดงความคิดเห็น

2. ขั้นวิเคราะห์

2.1 นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายหัวข้อต่อไปนี้

2.1.1 นักเรียนคิดว่าวีระมีนิสัยเป็นอย่างไร

2.1.2 ถ้านักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนที่มีนิสัยคล้ายกับวีระ

นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร

2.1.3 นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับการที่ต้องทำงานส่งให้ตามเวลา

2.1.4 นักเรียนคิดว่าการทำงานส่งให้ทันตามเวลาที่กำหนดจะเกิดผลดีกับตนเองและผู้อื่นอย่างไร

2.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม และให้ข้อเสนอแนะกับนักเรียน

3. ขั้นประยุกต์หลักการ

3.1 นักเรียนรวบรวมแนวความคิดจากการอภิปรายกลุ่ม และการสรุปของผู้วิจัย

3.2 ผู้วิจัยสรุปกิจกรรม และประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรม

4. ขั้นประเมินผล

4.1 นักเรียนร่วมกันอภิปราย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมมือกันปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
2. สังเกตจากการอภิปราย การแสดงความคิดเห็นภายในกลุ่ม

กรณีตัวอย่างเรื่อง “ความปลื้มของวีระ”

วีระเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นคนที่มีนิสัยรอบคอบ ขยันและทำงานส่งตรงตามกำหนด ทุกเย็นหลังเลิกเรียนแล้ววีระจะรีบทำการบ้านเพื่อให้เสร็จทันตามเวลาที่ครูกำหนด ถ้ามีการนัดหมายให้มาทำงานวีระจะมาก่อนเวลาเล็กน้อยเผื่อว่ามีอะไรบกพร่องจะได้จัดการได้ทันเวลา การงานก็ไม่เสียหายในห้องเรียนนักเรียนกำลังเรียนวิชาศิลปะ ครูให้นักเรียนวาดรูปในหัวข้อ “วัฒนธรรมไทย” พร้อมทั้งระบายสีให้สวยงาม ภาพของใครที่ผ่านการคัดเลือกแล้วจะได้เป็นตัวแทนของโรงเรียนส่งไปประกวดที่มูลนิธิส่งเสริมศิลปะแห่งประเทศไทยให้นักเรียนวาดให้เสร็จในชั่วโมงนี้ ต้องทำให้เสร็จทันเวลา เมื่อหมดเวลาครูจะเก็บพยายามแบ่งเวลาทำให้ดีด้วย แม้ว่าใครจะวาดสวยแค่ไหนก็ตามถ้าวาดไม่เสร็จตามเวลาที่กำหนดก็หมดสิทธิ์เหมือนกัน เพราะในการไปประกวดจริง ๆ กรรมการจะกำหนดเวลาในการวาด นักเรียนจึงต้องฝึกการวาดให้สวย เร็วและสื่อความหมายได้ พอหมดเวลาครูก็ให้ส่งงาน งานของเพื่อน ๆ ก็ยังไม่เสร็จเรียบร้อย มีของวีระคนเดียวที่วาดภาพสวยและเสร็จไว ครูจึงยกตัวอย่างให้เพื่อน ๆ ในห้องฟังว่าวีระเป็นตัวอย่างที่ดีในการทำงาน เป็นคนที่รอบคอบ ขยัน และทำงานเสร็จทันตามเวลาที่ครูกำหนด เพราะวีระฝึกวาดภาพอยู่บ่อย ๆ จนเป็นนิสัย เมื่อใดเป็นผู้ใหญ่จะได้เป็นคนที่มีคุณภาพ ขอให้เพื่อนนำไปเป็นแบบอย่างด้วย ครูขอให้เพื่อนปรบมือให้วีระ และครูจะส่งภาพของวีระประกวดต่อไป

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 9

หัวข้อ ความรับผิดชอบด้านการเรียน ด้านยอมรับผลงานที่ตนกระทำและปรับปรุงแก้ไข
ผลงานในหน้าที่

ชื่อกิจกรรม เมื่อฉันทำผิด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อปลูกฝังการยอมรับผลงานที่ตนกระทำและปรับปรุงแก้ไขผลงาน
2. เพื่อให้ให้นักเรียนกล้ายอมรับความจริงในสิ่งที่ตนกระทำ

เวลา 50 นาที

อุปกรณ์ เอกสารสถานการณ์จำลองเรื่อง เมื่อฉันทำผิด

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยใช้เทคนิคกรณีตัวอย่างโดยดำเนินการทดลอง 4 ชั้น ดังนี้

1. ชั้นมีส่วนร่วม

1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทาย สันทนาการกับนักเรียนและอธิบายกิจกรรมที่จะเข้าร่วม
ปฏิบัติในครั้งนี้

1.2 ผู้วิจัยถามความสนใจจากนักเรียนเพื่อแสดงบทบาทตามสถานการณ์ที่กำหนด จากนั้นผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันเลือกผู้แสดง

1.3 นักเรียนร่วมกันแสดงบทบาทไปตามสถานการณ์จำลองเรื่อง “เมื่อฉันทำผิด” ตามลำดับเหตุการณ์ที่เตรียมไว้ สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดูเพื่อนแสดง

2. ชั้นวิเคราะห์

2.1 นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์บทบาททั้งผู้แสดงและผู้ชมในขณะปฏิบัติกิจกรรม

2.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม และให้ข้อเสนอแนะกับนักเรียน

3. ชั้นประยุกต์หลักการ

3.1 นักเรียนรวบรวมแนวความคิดจากการอภิปรายกลุ่ม และการสรุปของผู้วิจัย

3.2 ผู้วิจัยสรุปกิจกรรม และประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรม

4. ชั้นประเมินผล

4.1 นักเรียนร่วมกันอภิปราย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมมือกันปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
2. สังเกตจากการอภิปราย การแสดงความคิดเห็นภายในกลุ่ม

✓ สถานการณ์จำลองเรื่อง “เมื่อฉันทำผิด”

วิชุดาเป็นคนชอบอ่านหนังสือ คุณพ่อ คุณแม่ของวิชุดาก็ส่งเสริมให้วิชุดาอ่าน โดยซื้อหนังสืออ่านเล่น การ์ตูน หรือเรื่องราวที่จะเสริมความรู้ให้เธอเสมอ วิชุดามักจะนำหนังสือใหม่ ๆ มาแจกให้เพื่อน ๆ อ่านในเวลาว่างที่โรงเรียนเป็นประจำ วันหนึ่งวิชุดานำหนังสือการ์ตูนเรื่องใหม่ซึ่งมีราคาแพงกว่าหนังสือการ์ตูนธรรมดา เพราะพิมพ์ด้วยกระดาษอย่างดี มีภาพประกอบสวยงามมากมาอ่านที่โรงเรียน เพื่อน ๆ ก็ต้องอ่านตลอดทั้งวัน สุเทพอยากอ่านหนังสือเหมือนกัน จึงขอยืมหนังสือกลับไปอ่านที่บ้าน โดยสัญญาว่าจะรักษาเป็นอย่างดีและจะรีบนำกลับมาคืน ในวันรุ่งขึ้นวิชุดาก็ยินยอม ระหว่างทางกลับบ้านเพื่อนมาขอยืมสมุดวิชาภาษาไทยของสุเทพไปจด สุเทพจึงค้นกระเป๋าเพื่อจะหยิบสมุดให้เพื่อน เขาหยิบสมุดออกมาและยังมีหนังสืออื่น ๆ ติดออกมาด้วย รวมทั้งหนังสือของวิชุดาด้วย สุเทพไม่ทันระวังจึงทำหนังสือการ์ตูนของวิชุดาหล่นลงที่พื้น ปรากฏว่าหนังสือขาดในบางหน้าและเปื้อนดินหลายแห่ง เย็นวันนั้นสุเทพอ่านหนังสืออย่างไม่ค่อยสบายใจนัก และครุ่นคิดหาวิธีการที่จะบอกวิชุดาถึงความผิดของเขา เพราะถ้าจะซื้อหนังสือเล่มใหม่มาชดเชยให้วิชุดา สุเทพก็ไม่มีเงินซื้อเพราะหนังสือราคาแพง วันรุ่งขึ้นสุเทพเอาหนังสือไปคืนและบอกสาเหตุของการทำให้หนังสือของวิชุดาเสียหาย เขารู้สึกเสียใจและขอโทษวิชุดาที่รักษาหนังสือไว้ไม่ดีพอทำให้เกิดความเสียหายขึ้น ตอนนี้เขาขอซ่อมแซมโดยให้เทปใสและการติดตรงที่ขาดและเอาผ้าเช็ดตรงรอยที่เปื้อนออกก่อน และเขาจะพยายามเก็บเงินค่าขนมสะสมไว้ก่อน ถ้ามีมากพอแล้วเขาจะซื้อเล่มใหม่มาเปลี่ยนให้ วิชุดารู้สึกเสียใจที่หนังสือเล่มใหม่ของเธอดูขาดแต่ก็ให้อภัย พอใจที่สุเทพมีความกล้าหาญมาสารภาพความจริงและยอมรับผิดทุกอย่าง

ฉากที่ 1 ในห้องเรียนช่วงพักกลางวัน วิชดาเอาหนังสือมาแจกให้เพื่อน ๆ อ่าน และเอาหนังสือการ์ตูนเล่มใหม่มาอวดเพื่อน ๆ ด้วย

- วิชดา : เราเอาหนังสือมาให้เพื่อน ๆ อ่าน ใครอยากอ่านเรื่องอะไรก็หยิบไปเลยนะ แต่ถ้าอ่านจบแล้วต้องเอามาคืนด้วย และวันนี้เรามีหนังสือการ์ตูนเล่มใหม่ คุณแม่ฉันเพิ่งซื้อให้เมื่อวาน ใครอยากอ่านก็เอาไปอ่านได้เพราะฉันอ่านเสร็จแล้ว
- ธิดิมา : รับหนังสือมาแล้วพูดขึ้นว่า หนังสือนี้ดูที่ปกสวยจังเลย และข้างในมีรูปภาพสวย ๆ น่าสนใจจังเลยขอฉันอ่านก่อนนะ
- สุวิภา : ขอคุณด้วยได้ไหม ยังไม่อ่านหรอก
- สุเทพ : พวกเธออ่านเสร็จแล้วฉันขอยืมตอนนะ
- วิชดา : ต่อกิวชิ จะได้อ่านกันทุกคน

ฉากที่ 2 ในช่วงบ่ายเกือบจะถึงเวลาเลิกเรียน สุเทพอยากจะทำหนังสือการ์ตูนมาก แต่ถึงเวลาจะกลับบ้านแล้ว เขาจึงขอยืมหนังสือจากวิชดา

- สุเทพ : วิชดา เราขอยืมหนังสือไปอ่านที่บ้านได้ไหมเพราะเรายังไม่ได้อ่านเลย เราจะรักษาของเธอดี และจะรีบนำมาคืนเธอในวันพรุ่งนี้ตอนเช้า
- วิชดา : ได้ แต่ต้องดูแลให้ดีนะเพราะเราชอบหนังสือเล่มนี้มาก

ฉากที่ 3 สุเทพเดินกลับบ้านโดยเก็บหนังสือใส่ไว้ในกระเป๋า ในระหว่างทางเจอวิรัตน์ โดยวิรัตน์ได้ขอยืมสมุดจดวิชาภาษาไทย

- วิรัตน์ : เฮ้ สุเทพ พอดีเลยที่เจอนาย ขอยืมสมุดจดภาษาไทยหน่อยซิ เราจดไม่ทัน
- สุเทพ : ได้ อยู่ในกระเป๋า

สุเทพเปิดกระเป๋าหยิบสมุดจดวิชาภาษาไทย เขาหยิบสมุดออกมาและยังมีหนังสือการ์ตูนของวิชดาติดออกมาด้วย สุเทพยังไม่ทันระวังจึงทำหนังสือการ์ตูนหล่นพื้น ปรากฏว่าหนังสือขาดและเปื้อนดิน

- สุเทพ : อื้อ หนังสือขาดเลย และสกปรกอีกด้วย ทำยังไงดี

สุเทพทำท่าตกใจและกังวลมากเกี่ยวกับหนังสือที่เขาทำหล่น ท่าทางของสุเทพทำให้วิรัตน์ตกใจไปด้วย วิรัตน์คุยกับสุเทพ

- วิรัตน์ : เราขอโทษนายนะ ที่ทำให้นายต้องทำหนังสือเป็นอันหมดเลย
- สุเทพ : ไม่เป็นไรหรอก เราซุ่มซ่ามไม่ระมัดระวังเอง
- วิรัตน์ : แล้วเราจะช่วยนายได้อย่างไร

สุเทพ : ไม่เป็นไรหรอก เออ สมุดภาษาไทยถ้าทำเสร็จแล้วเอามาคืนเราด้วยนะ
 วิรัตน์ : เราจะรีบเอามาคืน ขอบใจมากนะ เราขอตัวกลับบ้านก่อนนะ
 สุเทพ : กลับเถอะ พรุ่งนี้เจอกันที่โรงเรียน

ฉากที่ 4 สุเทพถือหนังสือมาด้วยความไม่สบายใจ ครุ่นคิดหาวิธีการที่จะบอกกับวิชุดา พอกลับถึงบ้าน สุเทพก็เอาผ้าชุบน้ำมาเช็ดตรงเปื้อนและหาเทปใสและกาวมาติดตรงที่ขาด และเขาคิดว่าจะเก็บเงินค่าขนมเก็บสะสมไว้มาก่อน ถ้ามีมากพอจะซื้อเล่มใหม่มาเปลี่ยนให้ในวันรุ่งขึ้น

ฉากที่ 5 ที่โรงเรียน สุเทพก็นำหนังสือมาคืนวิชุดาและพูดกับวิชุดาว่า

สุเทพ : วิชุดา ฉันทำหนังสือของเธอหล่นพื้นและหนังสือขาด และยังมีรอยสกปรกอีกฉันขอโทษนะที่ดูแลหนังสือของเธอไม่ดี

วิชุดารับหนังสือมาเปิดดูด้วยความรู้สึกเสียใจ และเสียใจที่หนังสือเธอขาด ทำให้เธอไม่อยากจะพูดอะไร สุเทพเข้าใจถึงความรู้สึกนั้น สุเทพจึงบอกกับวิชุดาว่า

สุเทพ : ฉันทำความสะอาดตรงที่สกปรกแล้วและติดเทปใสตรงที่ขาดแล้ว ฉันจะพยายามเก็บเงินค่าขนมแล้วซื้อเล่มใหม่มาเปลี่ยนให้

วิชุดา : ช่างมันเถอะไม่เป็นไรหรอก ฉันไม่เอาหนังสือเล่มใหม่แล้วนะ แต่สิ่งที่ฉันได้รับในวันนี้ คือ ความกล้าหาญของเธอที่มีความกล้าหาญ ขอมรับผิด ขอมสารภาพความจริง ทำให้ฉันเข้าใจว่าวัตถุนั้นไม่สำคัญเท่ากับจิตใจหรอก

สุเทพ : ขอบใจเธอมากนะวิชุดา

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 10

หัวข้อ ความรับผิดชอบด้านการเรียน ด้านยอมรับผลงานที่ตนกระทำและปรับปรุงแก้ไข
ผลงานในหน้าที่

ชื่อกิจกรรม งานของเรา

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของการปรับปรุงแก้ไขผลงานในหน้าที่

เวลา 50 นาที

อุปกรณ์

1. ผ้าพื้นสีขาว
2. ด้าย
3. เข็ม
4. กรรไกร
5. ดินสอ

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยใช้เทคนิคกรณีตัวอย่างโดยดำเนินการทดลอง 4 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นมีส่วนร่วม

1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทาย สันทนาการกับนักเรียนและอธิบายกิจกรรมที่จะเข้าร่วม
ปฏิบัติในครั้งนี้

1.2 ให้นักเรียนแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ๆ ละ 3 คน

1.3 ผู้วิจัยชี้แจงกติกาเกมงานของเรา แล้วดำเนินขั้นตอนดังนี้

1.3.1 ผู้วิจัยแจกอุปกรณ์ให้แต่ละกลุ่ม

1.3.2 นักเรียนร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมด้วยอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยแจกให้

โดยให้นักเรียนปักชื่อนักเรียนลงบนผืนผ้า ให้เวลา 10 - 15 นาที

1.3.3 ผู้วิจัยนำผลงานของทุกกลุ่มมาแสดงให้แต่ละกลุ่มชม

2. ขั้นวิเคราะห์

2.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายติชมผลงานของแต่ละกลุ่ม

2.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม ชักถาม และให้ข้อคิดเห็นกับนักเรียน

3. ขั้นประยุกต์หลักการ

3.1 ผู้วิจัยสรุปกิจกรรม และประโยชน์จากกิจกรรม

3.2 นักเรียนรวบรวมแนวความคิดต่าง ๆ จากการอภิปราย และการสรุปจากกลุ่ม

3.3 นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลดีของการยอมรับผลงานที่ตนกระทำ และปรับปรุงแก้ไขผลงานในหน้าที่และประยุคต์หลักการนำไปปฏิบัติได้

4. ขั้นประเมินผล

4.1 นักเรียนร่วมกันอภิปราย แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม

4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมมือกันปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
2. สังเกตจากการอภิปราย การแสดงความคิดเห็น และการสรุปของนักเรียน

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 11

หัวข้อ ความรับผิดชอบด้านการเรียน ด้านยอมรับผลงานที่ตนกระทำและปรับปรุงแก้ไข
ผลงานในหน้าที่

ชื่อกิจกรรม ความหวังดีจากครู

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนรู้จักวิเคราะห์ถือการกระทำในหน้าที่ตน

เวลา 50 นาที

อุปกรณ์

เอกสารเรื่อง ความหวังดีจากครู

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยใช้เทคนิคกรณีตัวอย่างโดยดำเนินการทดลอง 4 ชั้น ดังนี้

1. ชั้นมีส่วนร่วม

1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทาย สันทนาการกับนักเรียนและอธิบายกิจกรรมที่จะเข้าร่วม
ปฏิบัติในครั้งนี้

1.2 ผู้วิจัยถามความสมัครใจจากนักเรียนเพื่อแสดงบทบาทตามสถานการณ์ที่กำหนด จากนั้นผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันเลือกผู้แสดง

1.3 นักเรียนร่วมกันแสดงบทบาทไปตามสถานการณ์จำลองเรื่อง
“ความหวังดีจากครู” ตามลำดับเหตุการณ์ที่เตรียมไว้ สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดูเพื่อนแสดง

2. ชั้นวิเคราะห์

2.1 นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์บทบาททั้งผู้แสดงและผู้ชมในขณะปฏิบัติกิจกรรม

2.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม และให้ข้อเสนอแนะกับนักเรียน

3. ชั้นประยุกต์หลักการ

3.1 นักเรียนรวบรวมแนวความคิดจากการอภิปรายกลุ่มและการสรุปของผู้วิจัย

3.2 ผู้วิจัยสรุปกิจกรรม และประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรม

4. ชั้นประเมินผล

4.1 นักเรียนร่วมกันอภิปราย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมมือกันปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน

2. สังเกตจากการอภิปราย การแสดงความคิดเห็นภายในกลุ่ม

สถานการณ์จำลองเรื่อง “ความหวังดีจากครู”

ปัญญาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปัญญาสนใจวิชาชีพ และงานเกี่ยวกับการวาดภาพ คนตรี งานปั้น และงานจักสาน ปัญญาจะเรียนศิลป์ได้ดี ผลงานของเขาจะได้รับคำชมเป็นประจำ แต่ผลการเรียนวิชาบังคับแทบได้คะแนนต่ำมาก ปัญญาไม่ค่อยสนใจฟังเวลาครูสอน เมื่อครูให้งานปัญหาก็คอยถามคอยลอกงานเพื่อนส่งครูเสมอ ปัญญาไม่มีความเข้าใจบทเรียนเลย วันหนึ่งครูวิชาซึ่งเป็นครูประจำชั้นได้ชี้แจงให้นักเรียนทราบว่า การเรียนจะต้องผสมผสานกันไปทุกวิชา เพราะเนื้อหาของวิชาจะเอื้ออำนวยประโยชน์ซึ่งกันและกัน การที่ปัญญาเก่งงานศิลป์ก็สามารถประกอบอาชีพได้ แต่ก็ยังไม่เป็นการเพียงพอในการดำรงชีวิตต่อไปในภายหน้าที่จะต้องนำวิชาบังคับมาใช้ ถ้าปัญญาประกอบอาชีพค้าขายก็ย่อมจะเกี่ยวข้องกับตัวเลข การคิดคล่องจะช่วยให้อลาด มีความรวดเร็วในการคิดเงิน ทองเงิน จะไม่ผิดพลาดแม้จะเป็นตัวเลขจำนวนมากก็ตาม การเรียนรู้จะทำให้นักเรียนรู้หลักในการคิด การคอยถามเพื่อนหรือลอกงานเพื่อนนั้นเมื่อเรียนจบแล้วก็คงจะแยกย้ายกันไปแล้วจะคอยถามใครได้ตลอดเวลา ถ้าหากคิดเองเป็นก็ไม่ต้องรบกวนคนอื่น ปัญญาจึงคิดจะลองตั้งใจใหม่โดยสนใจเรียนในวิชาบังคับแทบมากขึ้น และวิชาที่เขาถนัดเขาก็ไม่ทอดทิ้งเมื่อไม่เข้าใจบทเรียนก็ถามครูหรือให้เพื่อน ๆ ช่วยอธิบายวิธีการคิดให้ฟัง ซึ่งทำให้ปัญญามีความเข้าใจและสามารถมีหลักการในการคิดเองได้ เมื่อมีการทดสอบวัดจุดประสงค์ในครั้งต่อมาเขาได้คะแนนดีขึ้น ปัญญาดีใจมาก และตั้งใจจะปรับปรุงตนเองต่อไปเรื่อย ๆ โดยหวังว่าเมื่อสอบวัดผลปลายภาคเรียนเขาคงจะได้คะแนนดีขึ้นกว่าเดิมแน่นอน

เรื่องความหวังดีจากครู

ฉากที่ 1 ในห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนกำลังเรียนแนะแนวอยู่ ครูกำลังอธิบายเกี่ยวกับวิชาที่นักเรียนชอบและไม่ชอบ

ครู : ใครชอบวิชาคณิตศาสตร์ และวิชาภาษาอังกฤษบ้าง

ชุมพล : ผมชอบเรียนคณิตศาสตร์ครับ

วิมล : ผมชอบภาษาอังกฤษครับ

ครู : แล้วใครที่ชอบวิชาเลือกเสรีกลุ่มงานผลิตบ้าง เด็กนักเรียนยกมือกันเต็มเลย
ครูชี้ไปที่ปัญญา ครูก็ฉันทปัญญ

ครู : ปัญญาชอบวิชาอะไร

ปัญญา : ผมชอบกลุ่มงานผลิตครับ

ครู : แล้ว สุวิทย์ชอบวิชาเลือกเสรีกลุ่มงานผลิตไหม

สุวิทย์ : ผมชอบเกษตรครับ

ครู : ขอฝ่ายหญิงบ้าง จิตรารชอบวิชาอะไร

เมื่อครูถามนักเรียนเสร็จแล้ว ครูจึงอธิบายว่าการเรียนจะต้องผสมผสานกันไปทุกวิชา เพราะเนื้อหาวิชาจะเอื้ออำนวยประโยชน์ซึ่งกันและกัน

ครู : จะเห็นว่าทุกคนจะทำได้ดีในสิ่งที่ตนเองชอบ เช่นคนที่ชอบวาดเขียนก็จะทำงานนั้นได้ดี คนที่ชอบคณิตศาสตร์ก็จะทำคะแนนคณิตศาสตร์ได้ดี แต่ว่าการเรียนที่ดีเราจะต้องผสมผสานกันไปทุกวิชา เราจึงสามารถเรียนผ่านไปได้ใช่ไหมคะ ตอนนี้อย่าบอกให้ครูทราบว่า มีนักเรียนบางคนไม่สนใจวิชาที่ตัวเองไม่ชอบ แต่กลับทำได้ดีในวิชาที่ตนเองถนัดจนถึงกลับได้รางวัลมาแล้วหลายครั้ง ในห้องนี้พอจะมีไหมคะ

เพื่อน ๆ : ปัญญาคะ ปัญญาครับ

ครู : ปัญญาไม่ชอบวิชาอะไรคะ

ปัญญา : ผมไม่ชอบวิชาคณิตศาสตร์ครับ

ครู : เพราะอะไรคะ

ปัญญา : ตัวเลขผมไม่ค่อยถนัด ผมไม่ชอบคิด ปวดหัวครับ

สุวิมล : แต่เขาจะทำงานวิชาศิลปะได้ดีนะคะ

ครู : ใช่ค่ะ เขาจะทำงานในวิชาที่เขาถนัดได้ดี แต่นั่นจะเป็นการพึ่งพามีคะแนนในการประกอบอาชีพ

ปัญญา : แต่ผมว่างานศิลปะก็ประกอบอาชีพได้ ครับ

ครู : ใช่ ปัญหาพูดถูก การที่ปัญหาแ่งงานศิลปก็สามารถที่จะประกอบอาชีพได้ แต่ก็ยังไม่เป็นการเพียงพอในการดำรงชีวิตต่อไปในภายหน้า ถ้าปัญหาประกอบอาชีพค้าขายก็ย่อมจะเกี่ยวข้องกับตัวเลขการคิคคล่องแคล่วจะทำให้

คิด

เลขได้แ่งไม่ค่อยผิดพลาด แม่นยำในการคิดเงิน ทองเงินจะไม่ผิดพลาดแม้จะเป็นเลขจำนวนมาก ๆ

วิภาดา : ปัญหาเขาลอกการบ้านหนูเป็นประจำคะ

ครู : การลอกเป็นสิ่งที่ทำง่าย แต่เราจะไม่ได้ประโยชน์ เมื่อเรียนจบแล้วก็คงจะแยกย้ายกันไปคงไม่สามารถจะถามใครได้ตลอดเวลา การเรียนรู้จะทำให้นักเรียนรู้จักคิด ถ้าหากคิดเองเป็นก็ไม่ต้องรบกวนผู้อื่น

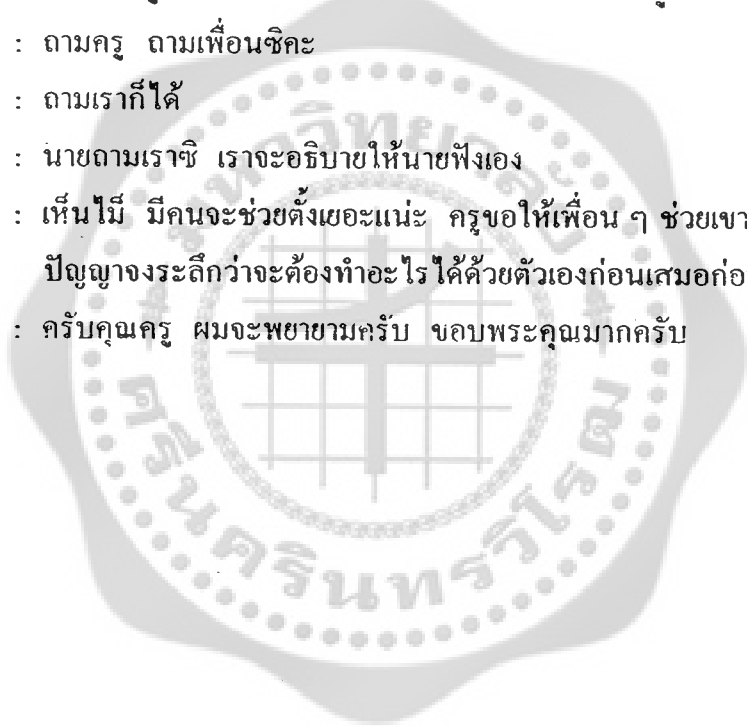
ครู : ถามครู ถามเพื่อนซิคะ

วิภาดา : ถามเราก็ได้

ชุมพล : นายถามเราซิ เราจะอธิบายให้นายฟังเอง

ครู : เห็นไหม มีคนจะช่วยตั้งเยอะแยะ ครูขอให้เพื่อน ๆ ช่วยเขาคำนวณนะคะ แต่ปัญหามองระลึกกว่าจะต้องทำอะไรได้ด้วยตัวเองก่อนเสมอก่อนที่จะให้ผู้อื่นช่วย

ปัญญา : ครับคุณครู ผมจะพยายามครับ ขอบพระคุณมากครับ

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 12

หัวข้อ ปังฉิมนิเทศ

ชื่อกิจกรรม -

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสรอภัยและสรุปเกี่ยวกับความรู้เรื่องความรับผิดชอบด้านการเรียน
2. เพื่อให้นักเรียนได้สรุปข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบด้านการเรียน

เวลา 50 นาที

อุปกรณ์

1. กระดาษ
2. สีเมจิก

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน
2. ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม แล้วให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในครั้งนี้
3. ผู้วิจัยให้ตัวแทนกลุ่มสรุปข้อคิดเห็นจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบด้านการเรียน
4. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมถึงความสำคัญของความรับผิดชอบด้านการเรียน
5. ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณนักเรียนและกล่าวปิดการเข้าร่วมกิจกรรมการประเมินผล

การประเมินผล

สังเกตจากการสรุป และการอภิปรายของนักเรียน

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามความพึงพอใจด้านการเรียน

แบบสอบถามความรับผิดชอบด้านการเรียน

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะสำรวจการกระทำของนักเรียนในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของนักเรียน ผลที่ได้จากแบบสอบถามของนักเรียนจะนำไปศึกษาค้นคว้า เพื่อเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนเอง ต่อนักเรียนรุ่นต่อไปและโรงเรียนด้วย
2. แบบสอบถามมีทั้งหมด 30 ข้อ
3. ให้นักเรียนอ่านเรื่องราวหรือสถานการณ์ที่กำหนดให้ แล้วพิจารณาว่านักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

คำตอบของนักเรียนจะไม่มีถูกหรือผิด เพราะนักเรียนแต่ละคนย่อมมีการกระทำที่แตกต่างกัน ขอให้นักเรียนตอบให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงให้มากที่สุด

4. ให้นักเรียนเลือกตัวเลือก ก , ข หรือ ค ที่กำหนดให้เพียงตัวเลือกเดียวที่เป็นจริงสำหรับตัวนักเรียนมากที่สุด แล้วใส่เครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ ถ้าต้องการเปลี่ยนให้ทำเครื่องหมาย X แล้วเลือกคำตอบใหม่

* ขอให้นักเรียนตอบอย่างสบายใจ และตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด กรุณาตอบทุก

ข้อ

1. หลังจากที่คุณสอนจบบทเรียนแล้วได้สั่งให้นักเรียนทำการบ้านในชั้นเรียน และต้องส่งการบ้านหลังหมดชั่วโมง แต่ชุดิมาไม่ค่อยเข้าใจเนื้อหาเท่าที่ควร ถ้านักเรียนเป็นชุดิมานักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. ทำข้อที่คิดว่าทำได้ ส่วนข้อไหนที่ทำไม่ได้ก็เว้นไว้
- ข. พยายามทำให้เสร็จ ถ้าข้อไหนที่ทำไม่ได้ก็ปรึกษากับเพื่อน
- ค. การบ้านยากเกินไปเลยไม่ทำ คิดว่านั่งคุยกับเพื่อนดีกว่า

2. วิจัยต้องมีการบ้านมาทำที่บ้านทุกวัน แต่พอมาถึงบ้านมักมีรายการโทรทัศน์ที่ตนเองชอบมากและอยากดูมาก ถ้านักเรียนเป็นวิชันักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. ดูรายการโทรทัศน์ที่ชอบและทำการบ้านพร้อม ๆ กัน
- ข. ดูรายการโทรทัศน์จนดึกแล้วไปลอกเพื่อนที่โรงเรียน
- ค. พยายามทำการบ้านทุกอย่างให้เสร็จ แล้วเลือกดูรายการโทรทัศน์ที่ตนเองชอบมาก ๆ

3. โรงเรียนจะจัดงานนิทรรศการวันวิสาขบูชา มนตรีเป็นคนหนึ่งที่ทำงานร่วมกับเพื่อน ๆ และต้องนำรูปภาพที่เกี่ยวข้องกับวันวิสาขบูชา พร้อมกับนำอุปกรณ์เครื่องเขียนมาด้วย ถ้านักเรียนเป็นมนตรีนักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. ไม่ซื้ออุปกรณ์เครื่องเขียน เพราะคิดว่าจะไม่ยอมทำ
- ข. ไม่นำอุปกรณ์มา เพราะจะมายืมอุปกรณ์จากเพื่อน
- ค. เตรียมอุปกรณ์ใส่กระเป๋ และก่อนมาโรงเรียนตรวจสอบว่าครบหรือไม่

4. ภารกิจต้องทำการบ้านเพื่อจะส่งในวันพรุ่งนี้ ปรีชามาชวนกรกตไปเล่นวีดีโอเกม ถ้านักเรียนเป็นกรกต นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. บอกเพื่อนว่าอย่าไปเล่นวีดีโอเกมเลย แต่ชวนเพื่อนทำการบ้านและอ่านหนังสือดีกว่า
- ข. ไปเล่นวีดีโอเกมกับเพื่อนทันที เพราะต้องการจะไปเล่นอยู่แล้ว
- ค. บอกเพื่อนว่าจะไปเล่นวีดีโอเกมก็ไปคนเดียวเถอะ

5. ครูให้สมัครฝึกตีกลองใหญ่ เพื่อร่วมเดินขบวนพาเหรด แต่สมัครไม่มีความสามารถทางด้านนี้เลย ถ้านักเรียนเป็นสมรนักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. ไม่ฝึกตีกลองเพราะอายเพื่อน
- ข. ฝึกตีกลองเป็นบางวัน
- ค. มาพบครูและฝึกตีกลองกับครูทุกวัน

6. ครูต้องไปประชุม จึงมอบหมายให้สมาชิกดูแลเพื่อน ๆ แต่เพื่อน ๆ อยากออกไปเล่นนอกห้อง ถ้านักเรียนเป็นสมาชิก นักเรียนจะอย่างไร
- อนุญาตให้เพื่อน ๆ ออกไปข้างนอกห้องได้
 - ไม่อนุญาตให้เพื่อนออกไปเล่นนอกห้องจนกว่าครูจะมา
 - ไม่อนุญาตให้เพื่อนออกไปเล่นนอกห้อง แต่ชวนเพื่อน ๆ เล่นในห้อง
7. เอกได้รับทุนการศึกษาปีละ 2,000 บาท แต่เอกมักจะนำเงินไปใช้จ่ายในสิ่งที่ไม่จำเป็นเท่าใดนัก แต่พอถึงเวลาที่จะต้องใช้เงิน ปรากฏว่าเงินหมดเสียแล้ว ถ้านักเรียนเป็นเอกนักเรียนจะอย่างไร
- ขอยืมเงินจากเพื่อน
 - วางแผนการใช้จ่ายเงินให้เหมาะสม
 - ขอยืมเงินจากครูบ้าง โดยพยายามอ้างเหตุผลต่าง ๆ
8. ชัยชอบทำงานให้เสร็จอย่างรวดเร็ว จนเพื่อนชมเขาว่าทำงานได้รวดเร็วดี แต่บ่อยครั้งเขาจะทำงานแบบขอไปที คิดว่าไม่มีใครรู้ไม่มีใครเห็น จนโดนครูตำหนิบ่อย ๆ ถ้านักเรียนเป็นชัยนักเรียนจะอย่างไร
- วางแผนการทำงานทุกครั้งก่อนเสมอ
 - ทำงานไปก่อนแล้วจึงแก้ไขทีหลัง
 - รีบทำงานให้เสร็จอย่างรวดเร็วเพราะห่วงเล่น
9. รุ่งทำข้อสอบแต่ละวิชาเสร็จก่อนเวลาที่กำหนดไว้เสมอ ผลการสอบปรากฏว่ารุ่งได้คะแนนต่ำทุกวิชา ถ้านักเรียนเป็นรุ่งนักเรียนจะอย่างไร
- อ่านอย่างละเอียดทีละข้อ เมื่อเสร็จแล้วก็ตรวจทานอีกครั้งหนึ่ง
 - ไม่ตรวจทานเพราะมั่นใจว่าทำถูกต้อง
 - เลือกตรวจทานเป็นบางข้อ
10. ครูได้ส่งจิตราไปเป็นตัวแทนของโรงเรียนเข้าประกวดแกะสลักผักผลไม้ ซึ่งต้องอาศัยความปราณีตละเอียดรอบคอบ จิตราต้องการชนะในการประกวดครั้งนี้ ถ้านักเรียนเป็นจิตรา นักเรียนจะอย่างไร
- พยายามทำอย่างสุดความสามารถ และตรวจทานความเรียบร้อยอีกครั้งหนึ่ง
 - เมื่อทำเสร็จแล้วไม่ตรวจทานผลงานของตนเองเพราะคิดว่าทำได้ดีที่สุด
 - รีบทำให้เสร็จโดยไม่สนใจผลงานของตนเอง เพราะอยากเดินดูผลงานของคนอื่น

11. พงษ์ได้รับมอบหมายจากครูให้ทำรายงานชิ้นหนึ่งส่ง เขาใช้เวลาในการทำงานชิ้นนี้นานกว่าเพื่อนคนอื่น จนเพื่อนมักพูดว่าเขาเป็นคนหุ่ยหอยม ถ้านักเรียนเป็นพงษ์นักเรียนจะอย่างไร
- ยอมเสียเวลาในการตรวจทานรายงาน ว่าบกพร่องตรงไหน จะได้แก้ไขเสียใหม่
 - ทำรายงานแบบขอไปที โดยไม่ได้ตรวจทานเลย
 - ไม่ทำรายงาน เพราะกลัวเพื่อนไม่คบด้วย
12. นิดาชอบลิ้มเครื่องเขียนมาเป็นประจำ และมักจะขอยืมเพื่อนใช้อยู่เสมอ ๆ จนสร้างความเบื่อหน่ายให้กับเพื่อน ๆ เป็นอย่างมาก ถ้านักเรียนเป็นนิดา นักเรียนจะอย่างไร
- จัดการรายงานในคอนเย็นหลังจากที่ทำการบ้านเสร็จเรียบร้อยแล้วทุกข้อ
 - ให้พี่ หรือน้องจัดการมาให้ทุกวันหลังจากที่ทำการบ้านเสร็จแล้ว
 - ไม่จำเป็นต้องจัดการรายงานเพราะว่าเก็บหนังสือไว้ที่โรงเรียน
13. ในวันจันทร์ราตรีมีหน้าที่ดูแลความเรียบร้อยของห้องเรียน ก่อนกลับบ้านราตรีชวนนิตปิดหน้าต่าง ปิดประตู ปิดสะพานไฟฟ้า ฯลฯ จนนึกบ่นว่าราตรีเป็นคนเรื่องมาก ถ้านักเรียนเป็นราตรีนักเรียนจะอย่างไร
- ช่วยกันดูแลเปิดไฟในห้องเรียน เมื่อเดินผ่านห้องเรียนใดที่ยังไม่ปิดไฟก็ช่วยปิด
 - พอเลิกเรียนแล้วก็รีบกลับบ้าน โดยให้เพื่อนที่สนิททำหน้าที่แทนตน
 - ดูแลความเรียบร้อยของห้องเรียนเฉพาะวันที่มีหน้าที่เท่านั้น
14. นิธิขอให้คนช่วยตรวจทานรายงานหาคำผิดก่อนที่จะส่งครู ถ้านักเรียนเป็นคนช่วยนักเรียนจะอย่างไร
- ช่วยตรวจทานให้เพื่อนแล้วขีดเส้นใต้คำที่ผิดไว้ด้วย
 - นำรายงานไปให้เพื่อนอีกคนหนึ่งตรวจทานให้
 - บอกเพื่อนว่าไม่มีคำผิด ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้ตรวจทานให้
15. ครูสั่งให้นักเรียนส่งการบ้านในตอนเช้าก่อนเข้าแถวเคารพธงชาติของทุกวัน แต่สินชัยยังทำการบ้านไม่เสร็จ ถ้านักเรียนเป็นสินชัยนักเรียนจะอย่างไร
- หนีเรียนไปเลย เพราะกลัวครูทำโทษ
 - เข้าพบครูเพื่อขอเลื่อนเวลาส่งการบ้าน
 - เข้าเรียนตามปกติ แต่บอกว่าเสร็จแล้วลืมนำสมุดมาส่ง

16. ครูสั่งให้นักเรียนทำรายงานเป็นกลุ่ม ให้เวลา 2 สัปดาห์ สมาชิกในกลุ่มมาช่วยทำรายงานทุกวันหยุด วิชาเป็นสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งบ้านอยู่ไกลกว่าคนอื่น ถ้านักเรียนเป็นวิชานักเรียนจะอย่างไร
- มาสายบ้างเช้าบ้างสลับกัน
 - พยายามมาให้ทันเวลา เพื่อน ๆ จะได้ไม่ตำหนิ
 - มาสายเป็นประจำ แล้วบอกกับเพื่อนว่าลืมนิด
17. ญัฐฐิได้นัดหมายให้เพื่อนทุกคนมาโรงเรียนในวันอาทิตย์ เพื่อจัดห้องเรียนให้สวยงาม แต่บังเอิญ ญัฐฐิต้องร่ววงกระถนหัน ถ้านักเรียนเป็นญัฐฐินักเรียนจะอย่างไร
- พักผ่อนอยู่ที่บ้านไม่มาตามนัดหมาย
 - บอกยกเลิกกับเพื่อน แล้วเลื่อนวันจัดห้องเรียนเป็นวันอื่น
 - ให้คนที่บ้านมาบอกเพื่อน ๆ ว่า จะมาสายกว่าที่นัดเพราะจะไปหาหมอ
18. สมพรเข้าห้องเรียนสายเป็นประจำทำให้เพื่อนต้องคอย อดต่อมาสุดาจึงเข้าห้องเรียนสายบ้างเพื่อจะได้ไม่ต้องคอยสมพร ครูจึงเรียกสมพรมาว่ากล่าวตักเตือน ถ้านักเรียนเป็นสมพรนักเรียนจะอย่างไร
- พยายามเข้าเรียนให้ตรงเวลา เพื่อเพื่อนคนอื่น ๆ จะได้ไม่เอาแบบอย่าง
 - มาตรงตามเวลาบ้างเป็นบางวันเพื่อเพื่อนจะได้ไม่ตำหนิมากนัก
 - เมื่อมาสายเข้าเรียนไม่ทัน จึงไปนั่งที่โรงอาหาร
19. วิษณุขอยืมหนังสือจากห้องสมุดของโรงเรียนมาอ่าน แต่พอถึงกำหนดคืนหนังสือ วิษณุไม่ได้นำหนังสือมาคืนตามกำหนด ถ้านักเรียนเป็นวิษณุนักเรียนจะอย่างไร
- ขอมลยค่าปรับ เพราะลืมนัดกำหนดวันคืนหนังสือ
 - ไม่คืนหนังสือเพราะทำหนังสือหาย
 - ส่งคืนหนังสือตามกำหนดเวลา
20. โรงเรียนจัดการแข่งขันฟุตบอลในวันเสาร์เวลา 08.00 น. ขจรต้องมารายงานตัวเวลา 06.30 น. ขจรทำหน้าที่รักษาประตู แต่บ้านของขจรอยู่ไกลจากโรงเรียนมาก ถ้านักเรียนเป็นขจรนักเรียนจะอย่างไร
- ไปเที่ยวบ้านเพื่อนจนดึก แล้วตั้งนาฬิกาปลุกเพื่อตื่นให้ทันเวลา
 - ขออนุญาตครูมาค้างที่โรงเรียน แล้วเข้านอนแต่หัวค่ำ
 - นั่งดูรายการโทรทัศน์ทั้งคืนโดยไม่นอน เพราะกลัวไม่ทัน

21. วิไลมีหน้าที่เก็บรวบรวมเงินค่าหนังสือ และมีกำหนดส่งวันนี้ แต่วิไลลืมนำเงินมา ถ้านักเรียนเป็นวิไล นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. บอกกับครูว่าลืมนำเงินมา และจะนำเงินมาให้ครูในวันพรุ่งนี้
- ข. ทำเฉย ๆ เสีย และคิดว่าจะนำเงินมาให้ครูในวันพรุ่งนี้ถ้าครูถาม
- ค. ทำเฉย ๆ ไม่รู้ไม่เห็น

22. ในแต่ละครั้งที่เปลี่ยนชั่วโมงเรียน นักเรียนทุกคนต้องรีบเข้าห้องเพื่อเรียนวิชาต่อไป แต่สุดท้ายมักจะเข้าห้องเรียนไม่ตรงตามเวลา เพื่อนจึงไม่คบกับสุดใจ ถ้านักเรียนเป็นสุดใจนักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. เข้าห้องเรียนช้า ๆ เพราะไม่อยากเรียนวิชาต่อไป
- ข. แวะดื่มน้ำสักครู่ เพื่อน ๆ คงไม่ว่าอะไรถ้าเข้าห้องเรียนช้า
- ค. เข้าห้องเรียนให้ตรงเวลา และพยายามควบคุมตนเองโดยไปปล่อยตัวตามสบาย

23. คนัยได้รับมอบหมายให้จัดป้ายนิเทศเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ปรากฏว่า ครูตำหนิว่าเนื้อหาไม่ครบ ถ้านักเรียนเป็นคนัยนักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. กั้นคว้าเนื้อหาเพิ่มเติม แล้วจัดใหม่
- ข. แสดงอาการไม่พอใจ แต่จ้งให้เพื่อนแก้ไขเนื้อหาทดแทน
- ค. บอกกับครูว่าไม่มีใครช่วยทำ แต่ไม่ยอมแก้ไขเนื้อหา

24. ครูให้นักเรียนปลูกต้นไม้คนละต้น ปรากฏว่าต้นไม้ที่อมรปลูกตายหมด ถ้านักเรียนเป็นอมรนักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. ไม่ปลูกใหม่ ขอมสอบไม่ผ่านในวิชานี้
- ข. ซื้อต้นไม้ที่ร้านขายต้นไม้มาส่งครู
- ค. พยายามปลูกใหม่โดยหมั่นคอยดูแลรักษารดน้ำพรวนดิน

25. นภาพมีผลการเรียนที่อ่อนลงและเธอรู้ตัวว่าเธอใช้เวลาในการดูหนังสือน้อย และไม่ค่อยได้ทบทวนบทเรียน แต่นภาพอยากมีผลการเรียนที่ดีขึ้น ถ้านักเรียนเป็นนภาพนักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. เพิ่มเวลาในการดูหนังสือให้มากขึ้น งดการเล่นและการดูโทรทัศน์
- ข. ดูหนังสือเป็นบางวันที่ต้องการจะทบทวนบทเรียนเท่านั้น
- ค. ไม่ทบทวนบทเรียนจนกว่าจะใกล้ถึงวันสอบ

26. บงกชมีหน้าที่ขายของที่สหกรณ์โรงเรียน วันหนึ่งมีเพื่อนมาชวนคุย จึงคุยเพลินจนลืมดูการซื้อสินค้า เมื่อหมดเวลาขายของ ตรวจสอบจำนวนเงินและจำนวนสินค้า ปรากฏว่าจำนวนเงินและสินค้าคงเหลือไม่ตรงกัน ถ้านักเรียนเป็นบงกชนักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. บอกสาเหตุและยอมรับผิดกับครู
- ข. หลบหน้าครูเพราะกลัวโดนทำโทษ
- ค. ช่วยครูขายของเหมือนเดิม แต่ปฏิเสธทุกอย่างที่ครูถาม

27. ปิยะมีหน้าที่ทำความสะอาดโต๊ะครู วันหนึ่งขณะที่ปิดฝุ่นบนชั้นหนังสือของครู ปิยะทำแจกันแตก ซึ่งตอนนั้นไม่มีใครอยู่ในห้องเลย ถ้านักเรียนเป็นปิยะนักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. รีบไปบอกครูว่าทำไปโดยไม่ตั้งใจ
- ข. นำแจกันที่แตกไปทิ้งแล้วทำเฉย ๆ ไม่บอกใคร
- ค. กลัวโดนทำโทษ จึงให้เพื่อนไปบอกครูแทนตน

28. หลังจากที่ได้ตรวจคะแนนผลงานของนักเรียนคนอื่น ๆ แล้ว แต่คะแนนของนิศาน้อยกว่าคะแนนของเพื่อนคนอื่น ๆ ถ้านักเรียนเป็นนิศานักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. ขอยืมผลงานของเพื่อนที่ได้คะแนนดีมาศึกษา
- ข. เลือกปรึกษากับเพื่อนเพื่อปรับปรุงแก้ไข
- ค. รับผลงานเก็บไว้ไม่ต้องแก้ไข เพราะคะแนนแก้ไขไม่ได้แล้ว

29. ครูให้นักเรียนเขียนโครงการเรื่องการกำจัดขยะมูลฝอยภายในโรงเรียน สันติเสนอโครงการกับครูแล้ว ปรากฏว่าครูให้มาปรับปรุงโครงการใหม่ถึง 3 ครั้ง ถ้านักเรียนเป็นสันตินักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. ปรับปรุงแก้ไขใหม่ พร้อมทั้งขอคำชี้แนะจากครู
- ข. เสนอครูขอทำงานอย่างอื่นแทนการเขียนโครงการ
- ค. บอกครูว่าตนไม่สามารถจะทำได้ดีกว่านี้แล้ว

30. มงคลได้รับมอบหมายจากครูให้ทำรายงานชิ้นหนึ่ง แล้วแบ่งงานให้กับเพื่อน ๆ ทำ เมื่อเสร็จงานแล้ว ปรากฏว่าผลงานมีข้อบกพร่องต้องแก้ไข ถ้านักเรียนเป็นมงคลนักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. แก้ไขผลงานให้ถูกต้องเพราะถือว่าเป็นผลงานที่ไม่ได้ตั้งใจทำ
- ข. แก้ไขเฉพาะที่บกพร่อง
- ค. ไม่แก้ไข โดยคิดว่าไม่ได้คะแนนก็ไม่เป็นไร

เฉลยคะแนนแบบสอบถามความรับผิดชอบด้านการเรียน

ข้อ คะแนน	3	2	1	ข้อ คะแนน	3	2	1
1	ข	ก	ค	16	ข	ก	ค
2	ค	ก	ข	17	ค	ข	ก
3	ค	ข	ก	18	ก	ข	ค
4	ก	ค	ข	19	ค	ก	ข
5	ค	ข	ก	20	ข	ก	ค
6	ข	ค	ก	21	ก	ข	ค
7	ข	ก	ก	22	ค	ข	ก
8	ก	ข	ก	23	ก	ข	ค
9	ก	ค	ข	24	ค	ข	ก
10	ก	ข	ก	25	ก	ข	ค
11	ก	ข	ค	26	ก	ก	ข
12	ก	ข	ค	27	ก	ก	ข
13	ก	ค	ข	28	ข	ก	ก
14	ก	ข	ก	29	ก	ข	ค
15	ข	ค	ก	30	ก	ข	ค

หมายเหตุ ข้อ 1 - 6 ด้านเอาใจใส่การเรียนตั้งใจปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ 7 - 14 ด้านความละเอียดรอบคอบ

ข้อ 15 - 21 ด้านตรงต่อเวลา

ข้อ 22 - 30 ด้านยอมรับผลงานที่ตนกระทำและปรับปรุงแก้ไขผลงาน
ในหน้าที่ของตน

ตาราง 4 เปรียบเทียบคะแนนความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนกลุ่ม
ทดลองก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

คนที่	คะแนนก่อนการทดลอง	คะแนนหลังการทดลอง
1	37	76
2	51	69
3	53	83
4	56	67
5	54	60
6	50	73
7	52	66
8	57	68
9	52	72
10	61	77
11	57	73
12	58	72
13	49	77
14	52	87
15	56	72

ตาราง 5 เปรียบเทียบคะแนนความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม
กลุ่มกับนักเรียนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

คนที่	กลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม		คนที่	กลุ่มที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม	
	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง		ก่อนทดลอง	หลังทดลอง
1	37	76	1	37	50
2	51	69	2	51	63
3	53	83	3	53	60
4	56	67	4	56	59
5	54	60	5	54	69
6	50	73	6	50	57
7	52	66	7	52	65
8	57	68	8	57	60
9	52	72	9	52	69
10	61	77	10	61	52
11	57	73	11	57	74
12	58	72	12	58	66
13	49	77	13	49	55
14	52	87	14	52	67
15	56	72	15	56	82

ตาราง 6 แสดงผลต่างความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

คนที่	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง	ผลต่าง	ผลต่างยกกำลังสอง
	X	Y	(X-Y) = D	D ²
1	37	76	39	1521
2	51	69	18	324
3	53	83	30	900
4	56	67	11	121
5	54	60	6	12
6	50	73	23	529
7	52	66	14	196
8	57	68	11	212
9	52	72	20	400
10	61	77	16	256
11	57	73	16	256
12	58	72	14	196
13	49	77	28	784
14	52	87	35	1225
15	56	72	16	256

$$\sum D = 297 \quad \sum D^2 = 7097$$

$$\bar{X}_{\text{diff}} = 473.13$$

$$S_{\text{diff}} = 9.32$$

ตาราง 7 แสดงผลต่างความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

คนที่	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง	ผลต่าง	ผลต่างยกกำลังสอง
	X	Y	(X-Y) = D	D ²
1	46	50	4	16
2	50	63	13	169
3	43	60	17	289
4	53	59	6	36
5	47	69	22	484
6	47	57	10	100
7	49	65	16	256
8	43	60	17	289
9	52	69	17	289
10	40	52	12	144
11	50	74	24	576
12	47	66	19	361
13	41	55	14	196
14	45	67	22	484
15	50	82	32	1024

$$\sum D = 245 \quad \sum D^2 = 4713$$

$$\bar{X}_{\text{diff}} = 314.20$$

$$S_{\text{diff}} = 7.13$$

ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และแสดงค่าความ
เชื่อมั่นของแบบสอบถามความรับผิดชอบด้านการเรียน

ข้อที่	t	ข้อที่	t
1	3.47	16	4.5
2	3.23	17	1.88
3	2	18	4.57
4	3.13	19	6.4
5	1.77	20	5.88
6	3	21	5
7	2.63	22	5.83
8	2.07	23	6.25
9	2.41	24	5.86
10	2.29	25	4.74
11	9.06	26	7.33
12	5.26	27	4.3
13	3.84	28	2.95
14	6.33	29	4.05
15	5.92	30	2.71

ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .91

แสดงค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความรับผิดชอบด้านการเรียน โดยสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach) โดยใช้สูตรดังนี้

$$\alpha = \left[\frac{n}{n-1} \right] \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

$$n = 30$$

$$\sum S_i^2 = 10.54$$

$$S_t^2 = 86.531$$

$$= \left[\frac{30}{30-1} \right] \left[1 - \frac{10.54}{86.531} \right]$$

$$= 0.91$$

แบบสอบถามความรับผิดชอบด้านการเรียน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวกานิ่ง อยู่เลิศ
 เกิดวันที่ 30 ธันวาคม พุทธศักราช 2506
 สถานที่เกิด อ.ท่าเรือ จ.พระนครศรีอยุธยา
 สถานที่อยู่ปัจจุบัน 385 ซอยเจริญนคร 40 ถนนเจริญนคร แขวงบางลำภูล่าง
 เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร
 ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน อาจารย์ 2 ระดับ 5
 สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนวัดเสด็จ เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร
 ประวัติการศึกษา พ.ศ. 2528 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จากวิทยาลัย
 นาฏศิลป์ กรมศิลปากร
 พ.ศ. 2532 ศีรษะศาสตร์บัณฑิต (ดุริยางค์ศาสตร์)
 จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
 พ.ศ. 2541 การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการศึกษา)
 จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร